

INFORMÁTOR

SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

XIV/2003/2

NITRA

OBSAH: • Dôležité informácie • Spoločensko-vedecké podujatia • Archeológia a verejnosť • Archeológia vo svete • Spomíname • Jubileá • Opustili naše rady • Nové publikácie • Noví členovia • Redakčná výzva •

DÔLEŽITÉ INFORMÁCIE

Zjazd slovenských archeológov 2003 a Valné zhromaždenie Slovenskej archeologickej spoločnosti

I napriek avizovanej informácii o konaní Zjazdu slovenských archeológov v dňoch 23. - 24.4. 2003, sa tak ako minulý rok, i tohto roku porušila tradícia podujatia, a vzhľadom na malý záujem členov sa stretnutie uskutočnilo len v jediný deň.

Zjazd sa uskutočnil dňa 23. 4. v prednáškovej sále Slovenskej akadémie vied v Nitre. Jeho súčasťou bolo Valné zhromaždenie Slovenskej archeologickej spoločnosti, na ktorom sa podľa platných stanov po uplynutí štyroch rokov volil nový predseda a nový výbor Spoločnosti. Svoju účasť potvrdilo podpísom v prezenčnej listine 78 členov SAS.

Zápisnica z Valného zhromaždenia SAS konaného dňa 23.4.2003 v Nitre

Prítomní: podľa prezenčnej listiny

Program:

1. Otvorenie
2. Správa o činnosti a hospodárení v roku 2002
3. Správa revíznej komisie
4. Návrh činnosti a rozpočtu na rok 2003
5. Diskusia
6. Voľby predsedu, výboru a revíznej komisie
7. Záver

1. Zjazd slovenských archeológov 2003 a zároveň jeho prvú časť Valné zhromaždenie (VZ) SAS otvoril jej predseda dr. Rajtár. Privítal účastníkov a oboznámil ich s programom rokovania, ktorý bol bez pripomienok schválený. V zastúpení spoluorganizátora sa prítomným prihovril riaditeľ AÚ SAV prof. A. Ruttkay, ktorý vyzdvihol pozitívne stránky spolupráce SAS a AÚ, predovšetkým v oblasti organizovania vedeckých podujatí a vydávania odbornej a vedeckej literatúry.

2. Hospodárka SAS E. Ravingerová predložila VZ správu o činnosti a hospodárení SAS v roku 2002, ktorú VZ bez pripomienok schválilo.

3. Predseda revíznej komisie dr. Kuzma predniesol správu revíznej komisie za uplynulé obdobie, ktorú VZ bez pripomienok schválilo.

4. Tajomníčka SAS dr. Kuzmová predložila VZ návrh plánu činnosti a hospodárenia SAS na rok 2003, doplnený o výšku dotácie Rady vedeckých spoločností na jednotlivé položky. Plán činnosti bol VZ bez pripomienok schválený.

5. V rámci diskusie odzneli nasledujúce príspevky:

- a) Mgr. Štefanec navrhol, aby sa plánované akcie operatívne oznamovali členom SAS e-mailom.
- b) Dr. Kuzmová vyzvala členov, aby v záujme úspešnej komunikácie medzi výborom a členmi SAS oznamovali tajomníčke zmeny svojich poštových a elektronických adries, ako aj telefónnych čísel.
- c) Dr. Veliačik sa prihovára za vytvorenie webovej stránky SAS.
- d) Dr. Chovanec odporúčal aktualizovať adresár inštitúcií na Slovensku a v Čechách, v ktorých pracujú archeológovia; ďalej v spravodaji Informátor publikovať všetky archeologické podujatia plánované v bežnom roku

(nielen akcie organizované SAS), ako aj archeologické výskumy na Slovensku, a zároveň, aby program Zjazdu bol naďalej rozvrhnutý na dva dni.

e) Dr. Staššiková informovala prítomných o kolokviu "Historické sklo", ktoré sa uskutoční 4.11.2003 v budove SAV v Nitre.

f) Dr. Kolníková oboznámila účastníkov s aktivitami Spoločnosti A. Točka. Dr. Rajtár v tejto súvislosti pripomenul možnosť publikovania rukopisov archeologických prác z fondu Spoločnosti.

g) Prof. Hovorka navrhol udeľovať čestné členstvo SAS, ako to býva zvykom v iných vedeckých spoločnostiach.

h) Prof. Štefanovičová odporúčala obnoviť prednáškovú činnosť SAS.

i) Na záver diskusie dr. Rajtár zhrnul činnosť SAS v uplynulom volebnom období (1999 - 2003), pričom vyzdvihol predovšetkým tradičné a úspešné podujatia a publikačnú činnosť.

6. V ďalšom bode rokovania sa pristúpilo k voľbám predsedu, členov výboru a revíznej komisie SAS. Do volebnej komisie boli VZ SAS zvolení: doc. Batora, dr. Roth a Mgr. Štefanec. Výsledky volieb sú uvedené v zápisnici volebnej komisie (pozri: Výpis zo zápisnice Volebnej komisie Valného zhromaždenia Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV konaného dňa 23.4.2003 v Nitre)

7. Vyhlásením výsledkov volieb bolo ukončené VZ. Odstupujúci predseda dr. Rajtár sa poďakoval členom bývalého výboru za prácu vykonanú v prospech SAS a novému predsedovi, členom výboru a revíznej komisii zaželal mnoho úspechov v nasledujúcom volebnom období.

Zapísala: PhDr. K. Kuzmová, CSc.

Druhú časť stretnutia, tzv. prednáškové, resp. pracovné popoludnie bolo uvedené prednáškou K. Pietu, v ktorej sa zaoberal Medzinárodným dňom pamiatok, jeho sprievodnými podujatiami a aktivitou Národného komitétu ICOMOS Slovensko. K ďalšej aktuálnej téme - Zákon o ochrane pamiatkového fondu (Zbierka zákonov č. 49/2002) - najskôr vystúpili Slavomír Katkin a Matej Ruttkay. Nasledovala rozsiahla diskusia o informáciách a o výklade zákona, ktorá posunula ďalší cyklus informatívnych prednášok a referátov do večerných hodín. Prezentované boli výsledky terénnych a vedeckých výskumov: Marián Soják: Záchrané akcie v priestoroch Spišských jaskýň; Dušan Hovorka: Dve centrá neolitickej ťažby a spracovania serpentinitu celoeurópskeho významu; Juraj Bartík: Pohrebisko zo staršej doby bronzovej v Blatnom; Ivan Cheben: Výskum v Trenčíne - pohrebisko lužickej kultúry a stredoveké sídlisko; Jaroslava Schmidtová - Jitka Jezná: Výskum civilnej časti Gerulaty pri ceste vedúcej do Carnunta - objav stavby s hypocaustom; Jaroslava Schmidtová - Jitka Jezná: Výskum pohrebiska z doby sťahovania národov v Bratislave-Rusovciach; Vladimír Krupa - Marián Klčo - Ján Hunka: Význam nálezu mincí z Drahoviec pri Piešťanoch (15. storočie).

Výpis zo zápisnice Volebnej komisie Valného zhromaždenia Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV, konaného dňa 23.4.2003 v Nitre

Valné zhromaždenie SAS pri SAV vo voľbách uskutočnených podľa platných stanov dňa 23.4.2003 v Nitre zvolilo na funkčné obdobie 4 rokov predsedu, členov výboru a revíznej komisie nasledovne:

Predseda:

PhDr. Ivan Cheben, CSc. (AÚ SAV Nitra, Akademická 2, 949 21 Nitra, nraucheb@savba.sk)

Členovia výboru:

PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., PhDr. Juraj Bartík, PhD., PhDr. Róbert Malček, PhDr. Vladimír Varsík, CSc., Mgr. Lucia Benediková, PhDr. Ján Chovanec, Mgr. Marián Soják, PhD., PhDr. Vladimír Turčan, PhDr. Ivan Kuzma, Mgr. Peter Barta, Mgr. Eva Fottová, PhDr. Lýdia Gačková, doc. PhDr. Jozef Hoššo, CSc., PhDr. Jaroslava Ruttkayová

Členovia revíznej komisie:

PhDr. Gertrúda Březinová, CSc., PhDr. Ján Hunka, CSc., Eva Ravingerová

Zapísala: PhDr. K. Kuzmová, CSc.

Zasadnutie výboru Slovenskej archeologickej spoločnosti dňa 29. 05. 2003 v Nitre

Mesiac po svojom zvolení, sa nový výbor Slovenskej archeologickej spoločnosti stretol na 1. zasadnutí dňa 29.5.2003 v Nitre. Stretnutie otvoril a viedol I. Cheben, predseda výboru SAS pri SAV.

Po otvorení 1. zasadnutia vymenoval predseda výboru:

- do funkcie tajomníka E. Fottovú (AÚ SAV Nitra, Akademická 2, 949 21 Nitra, evafott@post.cz)
- hospodára P. Bartu (AÚ SAV Nitra, Akademická 2, 949 21 Nitra, PeterBarta@nextra.sk)
- šéfredaktora Informátora SAS L. Benedikovú (AÚ SAV Nitra, Akademická 2, 949 21 Nitra, luciabenedikova@yahoo.com)

- knihovníka V. Varsika (AÚ SAV Nitra, Akademická 2, 949 21 Nitra, nrauvars@savba.sk)

Prizvaní členovia bývalého výboru SAS symbolicky odovzdali kompetencie a základné informácie svojim nástupcom. Dohodnuté boli termíny osobných stretnutí na odovzdanie agendy, majetku spoločnosti, ako aj realizácie zmeny podpisového práva v bankovom subjekte. Dr. Kuzmová odporučila previesť aktualizáciu členov SAS a revíziu platenia členských príspevkov. V súvislosti s oboznámením partnerských organizácií o zmenách vo výbore a s obnovením spolupráce s vedeckými spoločnosťami v Štajersku, v Čechách, v Maďarsku a v Slovinsku sa budú predkladať návrhy na rozšírenie kontaktov o nové partnerské organizácie, a to formou konkrétnych projektov.

Na podporu informovanosti členov SAS, ako aj širšej verejnosti sa na zasadnutí predložil návrh zostaviť webovú stránku SAS. Zúčastnení boli vyzvaní, aby návrhy na jej zrealizovanie predložili do konca roka 2003. Zobralo sa na vedomie odporúčanie dr. Rajtára o možnosti zorganizovať exkurziu do Brna. Menovaný šéfredaktor zostavil z prítomných členov Výboru SAS redakčnú radu. Členmi redakčnej rady sa okrem predsedu SAS I. Chebena a hlavnej redaktorky L. Benedikovej stali: J. Chovanec, R. Malček, M. Soják a V. Turčan.

V snahe sprístupniť členom bohatšie informácie o dianí v archeologickej obci sa navrhlo kumulovanie informácií z jednotlivých regiónov prostredníctvom vybraných osôb /členovia redakčnej rady/ a ich sprostredkovanie Informátorom SAS. Na podporu Spoločnosti sa tzv. listom redakčnej rady, ako aj otvoreným listom v najbližšom vydaní Informátora uverejní výzva na zasielanie nápadov na oživenie činnosti SAS vo vzťahu k jednotlivým záujmovým skupinám. Diskutovalo sa o možnostiach zvýšiť záujem členov, archeológov-amatérov, osvetovou činnosťou, a to realizovaním prednášok a odborných seminárov na regionálnej úrovni. Zaznel tu návrh J. Chovanca, vytvoriť pobočku SAS na východnom Slovensku, z dôvodov aktivizácie mikroregiónu. Predsedom výboru bol vyzvaný, aby svoje predstavy bližšie formuloval vypracovaním projektu a stanov.

Zapísala: Mgr. E. Fottová

Zasadnutie výboru Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV dňa 2.10. 2003 v Nitre

V jesennom termíne sa stretli členovia výboru po druhýkrát. Stretnutie sa opäť uskutočnilo v Nitre.

Po otvorení stretnutia predsedom SAS dr. Chebenom sa pristúpilo ku kontrole plnenia uznesení z 1. zasadnutia výboru. Dohodlo sa, že do najbližšieho stretnutia prebehne aktualizácia členov a platenia členských príspevkov a vypracuje sa zoznam knižných titulov v knižnici SAS. Prítomní boli informovaní o činnosti sekcie skla, v súvislosti s umiestnením informácie o činnosti sekcie História skla pri SAS SAV na webovej stránke českej sklárskej sekcie (www.archaeology.cz/cas/sklo/html). Šéfredaktorka Informátora SAS informovala o stretnutí redakčnej rady. Výbor sa v súvislosti s vydávaním Informátora SAS uzniesol nasledovne: do konca roka 2003 bude podľa plánu činnosti, odsúhlaseného na rok 2003, vydané 2. číslo ročníka XIV/2003. Redakčná rada oboznámila prítomných s listom - výzvou na zasielanie pripomienok a nápadov na oživenie činnosti SAS. Výzva sa zašle členom SAS poštou.

Tajomník informoval členov výboru o pripravovaných kolokviách: História skla /4. 11./, Vypovedacia hodnota hrobového inventára zo sociálneho hľadiska /18. - 19. 11./, Osídlenie v dobe rímskej v severnej časti Bratislavy /10. 12./, Antické zbierky v strednej Európe /20. - 22. 11./, Miesto a čas konania Stretnutia východoslovenských archeológov upresní do dvoch týždňov M. Soják. Navrhlo sa formulovať zásady pre žiadosti o dotácie zo strany SAS, kde sa stane podmienkou uchádzania o podporu písomnou formou; informáciu o udelení finančnej podpory dostane uchádzač opäť písomne (ako výpis zo zápisnice zasadnutia výboru SAS).

Odsúhlasila sa realizácia exkurzie na výstavu "Rimania a Germáni" v Brne, a to za nasledovných podmienok: cena 300 Sk plus doplatok členom SAS 100 SK/osoba, termín 23.10.2003. Diskusia o exkurzii na stálu výstavu do Budapešti sa presúva na posledné tohtoročné zasadnutie výboru 11.12.2003 s predbežným naplánovaním na marec - apríl 2004.

Odzneli návrhy na oživenie stretnutí členov SAS: obnoviť dĺžku Zjazdu minimálne na 2 dni, v rámci obsahovej formy Zjazdu prezentovať výsledky terénneho výskumu, vymedziť priestor pre riešenie právnych a odborných problémov, zapojiť mediálnych sponzorov.

Na organizáciu, zefektívnenie a rozvoj činnosti SAS v regiónoch boli za výbor určení: pre región Košice J. Chovanec, pre región Prešov M. Soják.

Rôzne:

a/ prítomní boli informovaní o výročí dr. Rejholcovej a prof. Budinského-Kričku

b/ a o urýchlčení kontroly rukopisu Bibliografie slovenskej archeológie a s jeho kolovaním po múzeách a ďalších inštitúciách; za koordinátora bol určený V. Varsík.

Zapísala: Mgr. E. Fottová

Nasledujúci list bol v priebehu októbra 2003 rozposlaný predovšetkým kolektívnym členom SAS. Keďže našim záujmom je, aby sa výzva dostala k čo najširšiemu okruhu čitateľov, a tiež sme zatiaľ nedostali odozvu na už rozposlaný list, uverejňujeme náš tzv. list redakčnej rady ako otvorený list členom Spoločnosti.

SLOVENSKÁ ARCHEOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ PRI SAV

Akademická 2, 949 21 Nitra
tel. 037/73357 38-41, fax 037/73356 18

Milí členovia Slovenskej archeologickej spoločnosti,

ako novozvolená redakčná rada Informátora SAS sa na Vás v rámci oživenia nášho periodika obraciame s prosbou o aktívnejšie zapojenie sa do procesu jeho tvorby a o spoluprácu pri zvyšovaní aktuálnosti a presnosti informácií, pri zefektívnení komunikácie a možnosti orientácie v množstve konaných aktivít.

Ide nám o to, aby sa Informátor SAS stal nielen miestom, kde sa vo forme správ objavujú udalosti minulé a uskutočnené, ale predovšetkým fórom na výmenu informácií o tých podujatiach, ktoré jednotliví z Vás pripravujú.

Plánujeme zaviesť rubriku, zatiaľ s pracovným názvom "**Pripravované podujatia/akcie**", ktorá skutočne potrebuje aktívnu spoluprácu (najmä kolektívnych) členov SAS na jej zostavovaní.

Vyzývame preto všetkých, ktorí majú informácie, resp. možnosť dostať sa k informáciám o akciách konaných v rámci múzeí, historických, archeologických (a i.), prípadne interdisciplinárne previazaných (napr. botanických) spolkov, spoločností a krúžkov zostaviť zoznam týchto podujatí a v ň d y (t. j. pri redakčnej uzávierke pre každé nové číslo) s predstihom aspoň polročným zaslať tento zoznam/kalendár/plán redakcii Informátora SAS.

Najbližšia uzávierka je 15. 11. 2003.

Chceme tiež pripraviť aktuálny zoznam **l e g á l n y c h** archeologických, resp. príbuzných amatérskych záujmových skupín/krúžkov/združení, dať tak týmto združeniam možnosť vzájomnej komunikácie a spolupráce a poskytnúť lepšiu orientáciu aj odbornej verejnosti pre prípadné rozšírenie možností výskumu konkrétneho regiónu.

V tejto súvislosti Vás opäť prosíme o údaje, adresy, prípadne kontaktné osoby, www.stránky a pod. podobných záujmových združení, ktoré budú v najbližšej budúcnosti (najlepšie už v prvom čísle v roku 2004) uvedené na stránkach Informátora SAS.

Najmä kolegov z múzeí a z iných inštitúcií, resp. **kolektívnych členov** (ale, prirodzene aj individuálnych členov) Spoločnosti si okrem vyššie uvedeného (plánované akcie) dovoľujeme požiadať aj o aktualizáciu kontaktov (názov; kontaktné osoby - historik, archeológ, resp. etnograf; adresa; telefónne čísla, e-mailové adresy a pod.) pre naše komunikačné potreby a stručnú charakteristiku ich momentálnej činnosti, momentálne inštalované stále expozície, výstavy, informácie o výskumoch, zaujímavosti a pod., ktoré budeme priebežne uverejňovať v časopise.

Stále zostávajú aktuálne už tradičné rubriky Informátora, akými sú napr. Nové publikácie, Jubilanti, pre ktoré tiež prosíme o pokračovanie v už zabehnutej spolupráci.

Novozvolená redakčná rada uvíta všetky ďalšie námety, nápady a návrhy na oživenie a skvalitnenie periodika a na zvýšenie jeho dynamiky.

Tešíme sa na spoluprácu.

So želaním mnohých úspechov a príjemného záveru roka 2003

Za redakčnú radu Informátora SAS

Lucia Benediková
hlavná redaktorka
luciabenedikova@yahoo.com

Ivan Cheben
predseda výboru SAS
ivan.cheben@savba.sk

Keltská konferencia v Udine (Taliansko)

Nie je zvykom, aby sa problematika európskeho keltského osídlenia riešila v Taliansku, v krajine, ktorej bádatelia od čias známej výstavy v Benátkach v roku 1991 neprejavovali veľkú iniciatívu v oblasti výskumu laténskej civilizácie. Azda pod vplyvom všeobecnej historickej emancipácie na severe krajiny, hlavne v provincii Friuli, sa dnes archeologický, ale aj lingvistický a historický výskum zameriava už nielen na hľadanie germánskych, ale aj keltských a venetských koreňov. Na povzbudenie týchto aktivít a prezentáciu jeho výsledkov bola zameraná aj konferencia pod názvom "Celticità dei confini", ktorá sa uskutočnila v Udine v dňoch 21.- 23.11. 2003. Pod organizačným vedením Civici Musei di Udine (M. Buora) sa na jej veľmi reprezentatívnej realizácii podieľal celý rad spoločenských a muzeálnych organizácií i samosprávnych štruktúr. Jej zámerom bolo upriamiť pozornosť odborníkov i spoločenských osobností na miestne keltské osídlenie (projekt "I Celti in Friuli") v konfrontácii s inými okrajovými oblasťami keltského sveta, hlavne tam, kde sa podarilo dosiahnuť pozoruhodnejšie vedecké výsledky s výstupmi smerom k ich prezentácii verejnosti. Podujatie teda okrem odborných cieľov malo slúžiť aj na podporu (neantickéj) archeológie.

V úvodnom bloku prednášok v sále parlamentu na zámku v Udine prezentovali západné a južné oblasti keltskej Európy J. Collis (Sheffield), Stéphane Fichtl (Strasbourg), D. Garcia (Aix en Provence). O severovýchodnej hranici v Karpatskej kotline a za Karpátami hovorili K. Pieta (Nitra) a M. Szabó (Budapest). Alpskú oblasť poslucháčom priblížili A.-M. Adam (Strasbourg), P. Gleischer (Klagenfurt) a M. Guštin (Ljubljana). Ťažiskom bola samozrejme časť, venovaná výsledkom talianskeho výskumu. Svoje príspevky tu predstavili archeológovia D. Vitali, Th. Lejars (Bologna), S. Bourdin (Roma), S. Vitri (Udine) a jazykovedci P. Solinas (Venezia) A.L. Prosdocimi (Padova) a G. Colonna (Roma). Netalianski účastníci s prekvapením konštatovali nárast nových poznatkov a poučné boli aj zdanlivo menej zaujímavé práce jazykovedcov, ktorí disponujú množstvom prameňov z oblasti keltského jazyka (hlavne grafitti na keramike, často aj keltské texty s venetskou abecedou).

Podujatie poskytlo zriedka vídanú možnosť zoznámiť sa s materiálmi a výsledkami, ktoré sú pre bežného stredo európskeho bádateľa poväčšine publikačne nedostupné. Cenné sú aj nové kontakty, ktoré sa prostredníctvom prezentácie našich nie nevýznamných materiálov podarilo nadviazať.

K. Pieta

ARCHAEOLOGICAL PROSPECTION

5th International Conference on Archaeological Prospection, Krakow, 10. - 14. septembra 2003

Účastníci konferencie na nádvorí Collegium Maius - historického sídla Jagiellovskej Univerzity

tematicky do piatich sekcií: Sekcia 1 - Archeologická prospekcia v krajinách Blízkeho východu, Sekcia 2 - Interpretácia a prezentácia výsledkov prospekcie, Sekcia 03 - Spracovanie a vizualizácia prospekčných dát, Sekcia 04 - GIS a prospekcia, Sekcia 05 - Archeologická spätná väzba, Sekcia 06 - Integrované prospekčné prístupy, Sekcia 07 - Technické aspekty. Prezentovaných bolo tiež vyše 20 posterov.

Archeologická prospekcia v krajinách Blízkeho východu

Helmut Becker and Jörg W.E. Fassbinder: Magnetometry at Uruk (Iraq): the city of King Gilgamesch; Stefan

V dňoch 10. - 14. septembra 2003 sa konala v Krakove piata konferencia venovaná archeologickej prospekcii. Hlavným organizátorom bol Inštitút archeológie a etnológie Poľskej akadémie vied vo Varšave, v spolupráci s Karpatskou prehistorickou komisiou Poľskej akadémie vied a umení v Krakove, Oddelením aplikovaných vied a Oddelením pre Mazovsko a Podlažsko Inštitútu archeológie a etnológie a Fakultou archeológie Univerzity kardinála Wyszyńskiego vo Varšave.

Konferencie sa zúčastnilo okolo 200 odborníkov z celého sveta. Úvodnú prednášku - Archeologická prospekcia, sny a realita mal Albert Hesse. Celkove odznelo 81 prednášok rozdelených

Giese, Armin Grubert and Christian Hübner: Geomagnetic mapping on the Early- and Middle Bronze Age settlement mound Tell Mozan (Urkesch), Northeast Syria; Tomasz Herbich, David O'Connor and Matthew Adams: Magnetic mapping of the Northern Cemetery at Abydos, Egypt; Tomasz Herbich and Joseph Wegner: Magnetic survey at South Abydos, Egypt : revising archaeological plans; G. al-Qady, N.Soliman, A. Taha and J. Dorner: Archaeological prospection in the Hyxos capital of Avaris using geoelectric resistance imaging; Bretislav Vachala and Jaromir Prochazka: Surveying in Egyptology; Hassaneen, S.Sh. Osman, M.A. Abd Allah and F.A. Shaaban: Electrical and GPR tomographies for archaeological investigations at Mit - Raheina, Egypt; M. Metwaly, A. Green, H. Horstmeyer, A.Gh. Hassaneen and A. Abbas: Results of high-resolution magnetic and tomographic seismic surveying at the Saqqara archaeological site, Egypt; F.A. Shaaban, F.F. Shaaban, A.M. Abbas and A.H. al-Essawy: Mapping buried archaeological remains using the GPR surveys at The Isis temple, Bahbeit al-Hegara area, Nile Delta, Egypt; Tomasz Herbich Archeological geophysics in Egypt - recent results; Roman Krivánek and Miroslav Bárta: Geophysical prospection in South Abusir, Egypt, 2002; Sarah H. Parcak: New methods for archaeological site detection in Egypt via satellite imagery analysis: case studies from Sinai and the Delta; Christoph Peeters and Tomasz Herbich: Results of magnetic survey in Deir al-Barsha, Middle Egypt; Ken Hamilton and Armin Schmidt: Integrated archaeological geophysical assessment of an urban brown field site in Benghazi, Libya; Mark Schurr, Ian Kuijt and William Finlayson: Geomagnetic surveys at the PPNA site of Dhra', Jordan; Mahmut G. Drahor and Gökhan Göktürkler: Large-scale magnetic and resistivity surveys at Burgaz archaeological site, Turkey; Christophe Benech: The study of ancient city planning by geophysical methods: the case of Doura-Europos, Syria; Cornelius Meyer and Burkart Ullrich: Tell prospection: experiences collected in Northern Syria; Martin Posselt: The 2002 magnetometer survey at the Early Islamic city of Kharab Sayyar in Northeast Syria; Kay Kohlmeier, Martin Marianow, Thomas Goldmann and Bernd Kutschan: Geomagnetic prospection of the Early Bronze Age town of Tuttul / Tell Bi'a, Syria.

Interpretácia a prezentácia výsledkov prospekcie

Krzysztof Misiewicz and Krzysztof Makowski: Geophysical survey of the Tablada de Lurin cemetery, Peru; Artur Poręba, Bogdan Żogała, Kazimierz Klimek, Maria Łańczot and Jolanta Nogaj-Chachaj: The application of electromagnetic profilings in archaeology - case study of Cieszacin Wielki grave mounds, Poland; Norbert Schleifer and Andreas Weller: Using induced polarization (IP) for the mapping of wooden plankways; Armin Schmidt: The lost village of Tidover - magnetic susceptibility survey as part of a sequential prospection strategy; Christian Schweitzer: A contribution to archaeological prospection in Lower Saxony, Germany, illustrated by some recent geophysical surveys; Sandy Winterbottom and Tom Dawson: Testing multi-spectral airborne remote sensing for detecting archaeological sites under the sands of the Inner Hebrides of Scotland; Mariusz Błoński, Peter Milo and Krzysztof Misiewicz: Geophysical survey of the Medieval stronghold at Nasielsk, Central Poland; Marek Dulinicz, Peter Milo, Krzysztof Misiewicz and Mieczysław Rekowski: Magnetic prospection at the site of Bocheń, Central Poland; Ercan Erkul, Wolfgang Rabbel and Harald Stümpel: Combined geophysical survey at Selinus, Sicily; Vladimir V. Glazounov and Natalia N. Efimova: Processing and interpretation of magnetic fields of heterogeneous archaeological objects; Ken Hamilton and Armin Schmidt: Archaeological investigation of the Some battle site by ground penetrating radar; Tomasz Herbich, Roman Krivánek, Krzysztof Misiewicz and Judith Oexle: Magnetic survey of the site Burg Gana (Hof/Stauchitz) in Saxony; Alette Kattenberg: The application of magnetic methods for archaeological heritage management in The Netherlands;

Roman Krivánek: Magnetic prospection of various types of large ditch enclosures (or fortifications) of prehistoric Bohemia; Michael Doneus: Aerial archaeological prospection of the Viking Age settlement in Haithabu; Jörg W.E. Fassbinder, Doris Ebner, J. Lichtenauer, Qin Jaoming, Jiang Baolian, Liang Xiaoqing, Yang Tianmin, Zhao Qiang and Qi Yang: Magnetometry at Zhaolun, the "Asian Central Bank" of the Han dynasty, Shaanxi Province, China; R.Gabrielli, T.Iuliano, P.Mauriello, Dario Monna and D.Peloso: A contribution to archaeological prospection. Examples of resistivity surveys in the Mediterranean area; Ivan Kuzma and Ján Tripák: Three new circular enclosures from Slovakia; Paul Linford: Integrated use of caesium vapour total field and gradiometer magnetometer surveys to maximise data recovery and archaeological interpretation: field examples from the United Kingdom.

Integrované prospekčné prístupy

Michael Doneus, Wolfgang Neubauer, Stefan Groh, Klaus Löcker and Sirri Seren: Prospecting the Roman military camp of Zwentendorf, Austria; Tim Horsley, Armin Schmidt and Steve Dockrill: The potential of archaeological prospection techniques in Iceland; Martin Posselt and Thomas Saile: Early Neolithic settlements in Germany and Poland. Latest results of a magnetometer survey approach to the investigation of Early Neolithic architecture and settlement patterns throughout Central Europe; G. Ranieri, P.G. Spanu, R. Zucca, G.P. Deidda, R. Deiana, S. Erriu and M. Nuvoli: Synergic use of very high resolution geophysical methods to delineate the archaeological strata of the Phoenician site of Neapolis, Sardinia, Italy; Baoquan Song: The interpretation of aerial photographs in the Linzi Project; Andrei Belinski and Sergey Merkulov: The use of modern technologies in archaeological prospection: experience from SUO "Nasledie"; Paul Cheetham, Tim Darvill, Roger Doonan and Bronwen Russell: Mann's landscapes revealed; V. Gaffney, H. Patterson, S. Piro, D. Goodman and Y. Nishimura: Multimethodological approach to study and characterise Forum Novum site (Vescovio), Italy; John Gale, Paul Cheetham and Steve Burrow: The

Knowlton Neolithic and Early Bronze Age Landscape Project - geophysical survey in a Late Neolithic and Early Bronze Age ritual landscape; J.M. Maillol, D.L. Ciobotaru and I. Moravetz: Investigations of the magnetic and electrical response of archaeological structures at the Early Neolithic site of Movila lui Deciov, Banat, Romania; John Peukert: Beaming into Hollywood.

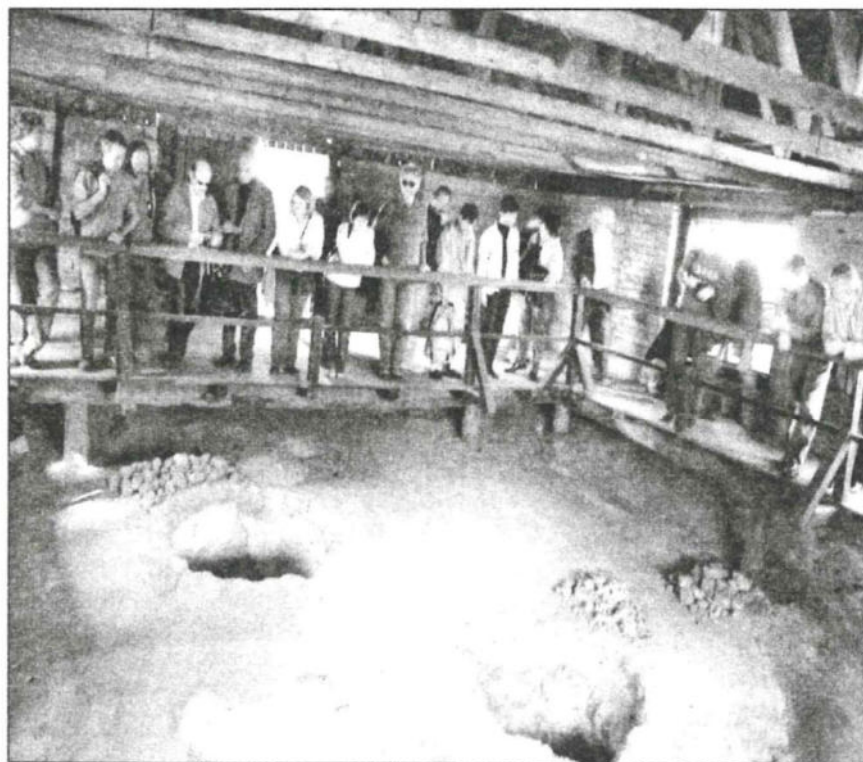

Spracovanie a vizualizácia prospekčných dát

Sergey Alekseychuk: 3D GIS in archaeology: a comprehensive approach to the reconstruction of archaeological monuments; Salvatore Piro: High-resolution GPR surveys for the study of Domus del Centenario, Pompeii, Italy; Martin Roseveare and Anne Roseveare: A proposed method for the robust classification of texture in magnetic survey data; Albert Hesse: Archaeological prospection: dreams and reality; Pasomphone Hemthavy, Hiroaki Watanabe and Hiroyuki Kamei: Topographic correction to compensate for changes in surface elevation in GPR image by applying F-k migration; Jürg Leckebusch: The use of antenna arrays for GPR surveying in archaeology; Neil Linford: From hypocaust to hyperbola: ground penetrating radar surveys over mainly Roman remains in the United Kingdom; F. Caratori Tontini, C. Carmisciano, M. Ciminale, O. Faggioni and S. Monti: Marine geomagnetic high definition metrology: possible archaeological applications; T. Ako, H. Kamei, Y. Yotsuya and M. Okita: Application of 3D-migration to GPR survey at the Tenpaku-site, Mie, Japan; Norbert Buthmann, Bruno Wirtz and Benno Zickgraf: Magnetometer survey of Celtic salt exploitation in the Seille river valley (Moselle, France) and an approach to 3D presentation of magnetic anomalies; M.C. Capanna, S. Piro: The location and characterization of magnetic bodies from archaeological prospection using 2D cross-correlation; Dean Goodman, Yasushi Nishimura and Hiromichi Hongo: Horizon slice in archaeological prospection.

GIS a prospekcia

Alois Eder-Hinterleitner, Peter Melichar, Wolfgang Neubauer, Michael Doneus and Sirri Seren: The city map of ancient Carnuntum - combining archaeological prospection, photogrammetry and GIS; G.P. Garbuzov and Y.V.

Účastníci konferencie v Zofipole

Gorlov: Use of space remote sensing data for the archaeological mapping of the Taman peninsula, Russia; G.P. Garbuzov, S.V. Gusev, N.S. Saveliev and P.M. Shulgin: The remote sensing background in the "Irendyk" reserve project, Southern Ural, Russia; George Indruszewski: Oberlausitz. A GIS-based Medieval landscape modelling of the Sorbian/German region; Dmitry Korobov: Investigation of the agricultural terraces in the South of Russia; Wolfgang Neubauer, Michael Doneus, Alois Eder-Hinterleitner and Klaus Löcker: The Early Neolithic monumental enclosure Weinsteig-Grossrussbach; Wolfgang Neubauer, Alois Eder-Hinterleitner, Sirri Seren, Helmut Becker and Jörg W.E. Fassbinder: Magnetic survey

of the Viking Age settlement of Haithabu, Germany; Julien Thiesson, Eric Marmet and Alain Tabbagh: First comparative test of magnetic viscosity and magnetic susceptibility mapping.

Archeologická spätná väzba

Luis Barba and Gregory Pereira: Geophysical study of Loma Guadalupe archaeological site in Michoacan, Mexico; Michael Doneus and Gabriele Scharrer: Archaeological feedback of aerial archaeological interpretation of an Early Medieval graveyard at Frohsdorf, Lower Austria; Martin Fera, Wolfgang Neubauer, Michael Doneus and Alois Eder-Hinterleitner: Magnetic prospecting and targeted excavation of the prehistoric settlement Platt-Reitlüsse, Austria;

Bronwen Russell and Tim Darvill: Geophysical survey in the archaeological record: the Archaeological Investigations Project; Nico Fröhlich, Martin Posselt and Norbert Schleifer: Excavating in "blind" mode. Magnetometer survey, excavation and magnetic susceptibility measurements of a multiperiod site at Bad Homburg, Germany; Chris Gaffney and John Gater: Why scan when you can do detailed survey?; Yasushi Nishimura: GPR survey for detecting post hole-houses: two examples of surveys for the identification of low-contrast soil structures; R.W. Vernon, J.G. McDonnell, A. Schmidt, A. Powell, E. Godfrey and B. Spence: The geophysical assessment of the Myers Wood iron working-complex near Huddersfield, England: fiction (?) then fact

Technické aspekty

Ercan Erkul, Wolfgang Rabbel and Harald Stümpel: Development of a mobile multi-sensor system: first results; Roger Walker: Prospection with the new FM 256 fluxgate gradiometer system and other instrumental techniques.

Príspevky predstavili široký okruh prospekčných metód, od leteckého snímkovania cez geofyzikálne merania, až po najmodernejšie metódy laserového skenovania a vizualizácie výsledkov. Ukázali na obrovský rozvoj na poli technických možností najmä v geofyzikálnej prospekcii, či už išlo o prístrojové vybavenie alebo softwarové spracovanie. Za Slovensko sa konferencie aj s prednáškou zúčastnili J. Tirpák a autor tohoto príspevku: Ivan Kuzma - Ján Tirpák: Tri nové rondely zo Slovenska.

Záverom konferencie sa bola exkurzia, ktorá viedla do soľných baní vo Wieliczke, nepretržite fungujúcich od 13. stor. Pokračovala návštevou lokality Zofípole, najväčšej rímskej keramickej manufaktúry v strednej Európe, kde v minulosti prebehol terénny výskum, ktorý odkryl vyše 40 pecí, z ktorých niektoré sú prezentované in situ. V súčasnosti bolo sídlisko skúmané pomocou magnetických metód a podarilo sa doložiť ďalších asi 30 až 40 pecí. Exkurzia končila v záhrade zámku Igomia, kde bolo pripravené priateľské posedenie s barbecue.

Záverom možno povedať, že konferencia bola mimoriadne úspešná ako po vedeckej, tak i po spoločenskej stránke, za čo patrí vďaka najmä hlavnému organizátorovi - Tomaszovi Herbichovi. Ďalšia, v poradí šiesta konferencia Archaeological Prospection sa bude konať v roku 2005 v Taliansku.

I. Kuzma

Seminár Stav a perspektívy prezentácie archeologických nálezísk na Slovensku

Pamiatkový úrad SR v spolupráci s Fakultou architektúry STU Bratislava a s Múzeom maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne zorganizovali seminár s uvedeným názvom, s podtitulom a s hlavnou témou zameranou na Torzá architektúry v historickom a v súčasnom urbanistickom prostredí. Podujatie sa uskutočnilo v dňoch 27. - 29. 10. 2003 pod záštitou generálnej riaditeľky Pamiatkového úradu SR PhDr. Kataríny Kosovej a s podporou Ministerstva kultúry SR.

Slávnostné otvorenie podujatia sa nieslo v znamení príhovorov a za prítomnosti riaditeľa Múzea maďarskej kultúry a Podunajska, pána Ing. Jozefa Csütörtökyho, CSc., riaditeľa odboru pamiatkovej starostlivosti Sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR, pána PhDr. Patrika Guldana, generálnej riaditeľky Pamiatkového úradu SR, pani PhDr. Kataríny Kosovej, prednostu Mestského úradu v Komárne, pána Mgr. Ľudovíta Grafela, a námestníka generálnej riaditeľky Pamiatkového úradu SR, pána Mgr. Slavomíra Katkina.

Účastníci seminára na exkurzii v komárňanskej pevnosti

Odbornými garantmi seminára boli pani doc. Ing. Jana Gregorová, PhD., a páni Ing. Vladimír Kohút a PhDr. Peter Baxa.

Referáty odzneli a príjemný spoločenský večer s recepciou sa konal vo Veľkej sále hlavnej budovy Múzea maďarskej kultúry, ktorá v tomto roku dosiahla "úctyhodný vek" 90 rokov od svojho postavenia. Okrem prednáškovej časti sa hneď v prvý deň stretnutia uskutočnila exkurzia do komárňanskej pevnosti (NKP),

na ktorej vydarenom priebehu a zaujímavej prezentácii mal najväčšiu zásluhu náš sprievodca, pán Mgr. Ľudovít Grafel, v súčasnosti prednosta Mestského úradu v Komárne, ktorý na otvorení zároveň zastupoval komárňanského primátora. V priebehu seminára bola tiež otvorená výstava posterov s prezentovanými slovenskými lokalitami zapísanými do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, ako aj s tými, ktoré sa o zápis zatiaľ iba uchádzajú.

V odbornom bloku sa referujúci dotkli hlavných problémov zachrany, ochrany a prezentácie architektonických torz v ich prirodzenom prostredí, prediskutovali sa otázky pozitív a negatív konzervácie súčasného stavu pamiatok v protiklade k snahám o ich doplnenie a rekonštrukciu. Niektorí účastníci sa dotkli ideového a ideologického dopadu pamiatky na konkrétnu spoločnosť, či časť spoločnosti. Časť prednášok bola zameraná aj na exaktné prírodovedné a technické analýzy častí pamiatkových objektov.

V priebehu 3 dní odzneli tieto prednášky: J. Gregorová: Torzá architektúry a ich možná prezentácia. - I. Staník/M. Šimkovic: Pamiatková prezentácia hradov a fortifikácií na Slovensku. Metodika prezentácie fragmentárne zachovanej architektúry. - I. Feld: Die Probleme der Präsentation der Burgruinen in Ungarn. - F. Kašička: Sočasné tendencie ochrany a prezentácie hradných zřícenín v České republice. - B. Nechvátal: K problematice poznání středověkého Vyšehradu. - M. Bóna: Konzervácia a prezentácia zrúcaniny Hrušovského hradu v rokoch 1928 - 1930. - V. Hanuliak: Prezentácia vybraných archeologických pamiatok v regióne stredného Slovenska. - K. Bayer: Přírodovědný průzkum a konzervace portálu v Předklášteří v Tišnově. - K. Pieta: Skúsenosť so stavbou a prezentovaním archeologického múzea v prírode Liptovská Mara (doplňujúci príspevok, spojený s prezentáciou diapoziťov, predniesol večer v neformálnejšom prostredí knižnice O. Makýš). - J. Rajtár: Prezentácia rímskych architektúr na Slovensku. - M. Musilová - B. Lesák - B. Resutík: Prezentácia archeologických pamiatok v mestskom prostredí na príklade Bratislavy. - J. Labuda: ako ďalej s prezentáciou pamiatok v Banskej Štiavnici. - M. Slivka: Súčasná prezentácia kartuziánskeho kláštora na Kláštorisku. - P. Mosný: Prezentácia archeologickej lokality Kláštorisko v Slovenskej Ľupči. - J. Gregorová: Prezentácia návrhov pamiatkovej obnovy kastela Gerulata v Rusovciach (panelová diskusia). - D. Cebecauerová - M. Štillhamerová: Chemicko-technologický prieskum archeologického náleziska. - V. Kohút Problematika sanácie torza architektúry. - P. Herzeg: Projekt "Katarínka" (záchrana a prezentácia kostola a kláštora sv. Kataríny v Dechticiach). - O. Makýš: Stavebné technológie ochrany torz. - P. Kotlík: Možnosti ochrany torza hradu Vizmburk - pohľad technologa. - P. Fabian: Degradácia a konzervácia úprav murív torzálnych architektúr. - L. Ágostházi: Der Denkmalschutz im Karpatenbecken.

Špecifickým, v duchu témy seminára, bol obsah záverečného bloku. Spracovaný archeológmi príslušných Krajských pamiatkových úradov, ponúkal prehľad o stave prezentácie archeologických nálezísk na Slovensku v rámci jednotlivých regiónov: M. Uličný: Prezentované archeologické náleziská v Prešovskom kraji. - M. Ďurišová: Prezentované archeologické náleziská v Košickom kraji. - R. Glaser-Opitzová: Prezentované archeologické náleziská na Spiši. - J. Katkinová: Prezentované archeologické náleziská v Trenčianskom kraji. - J. Urmínský: Prezentované archeologické náleziská v Trnavskom kraji. - E. Hrašková: Prezentácia archeologických lokalít Kyjatice a Pinciná. - P. Bisták: Prezentované archeologické náleziská v Nitrianskom kraji. - J. Zachar: Prezentované archeologické náleziská v Žilinskom kraji.

Výnimočným bol príspevok jubilujúceho Ing. arch. A. Fialu, ktorý nádherne uvoľneným prejavom všetkým priblížil zánietenie, kolegov, ako i náhodných účastníkov svojich bohatých aktivít.

Záverečného slova sa ujali A. Fiala, J. Gregorová a V. Kohút, ktorí zhrnuli 3 hlavné témy, zmapované na seminári, nasledovne: 1. Problém chápania prezentácie archeologických nálezov nielen ako archeologických nálezísk. 2. Potreba publikovať Chartu ICOMOS. 3. Skutkový stav aplikácie medzinárodných dohovorov a chárť pri prezentovaní kontextov, predovšetkým na Slovensku. Tiež vyslovili nádej, že podobné stretnutie sa uskutoční opäť v dohľadnej dobe, a nie až po niekoľkých rokoch, ako to bolo v prípade tohto seminára, nadväzujúceho na podobné dávne podujatie v Moravanoch n. Váhom.

L. Benediková - E. Fottová

Sympózium "Die Urnenfelderkultur in Österreich - Standort und Ausblick"

V dňoch 24. a 25. apríla 2003 sa vo Viedni uskutočnilo medzinárodné sympóziu venované problematike a stavu bádania kultúr popolnicových polí v Rakúsku a v susedných krajinách. Cieľom tohto podujatia, ktoré zorganizovala Prähistorische Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften pod vedením H. Friesingera, bolo podať celkový pohľad na aktuálnu situáciu vo vedeckom a v terénnom výskume v jednotlivých krajinách strednej Európy v tomto mladšom a neskorom úseku doby bronzovej, ktorý trval vyše 400 rokov. Podujatie sa konalo v historickej budove najstaršej univerzity vo Viedni, ktorá je od roku 1945 sídlom Rakúskej akadémie vied.

Sympózia sa zúčastnilo viac ako 120 bádateľov z Česka, Chorvátska, Francúzska, Maďarska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Slovinska, Švajčiarska a Talianska. Všetkých prítomných v úvodnom slove privítali hlavní organizátori Michaela Lochner a Gerhard Trnka. V priebehu dvoch dní odznelo celkovo 27 referátov, ktoré boli tematicky rozdelené do štyroch blokov: bádanie (stav bádania, problematika), regióny (prehľad kultúrneho vývoja, vzájomné vzťahy), náleziská (výskumy, projekty) a nálezy (spracovávanie nálezových komplexov, špeciálne témy). Po každom bloku nasledovala diskusia, ktorá zaujala množstvom podnetných myšlienok.

Prvý blok bol zameraný skôr teoreticky na celkovú problematiku a stav bádania kultúr popolnicových polí. Úvodná prednáška Clemens Eibner - Gerhard Trnka - Michaela Lochner: "Die UK-Forschung in Österreich - ein Desiderat?" sa ťažiskovo venovala aktuálnej situácii vo vedeckom a v terénnom výskume doby popolnicových polí v Rakúsku, a tiež jej perspektívam v budúcnosti. Nasledovali prednášky, ktoré sa zaoberali rovnakou témou v okolitých krajinách alebo oblastiach: Tibor Kemenczei (Maďarsko), Carol Kacsó (Rumunsko), Václav Furmánek - Susanne Stegmann-Rajtár (Slovensko), Luboš Jiráň (Česko), Bogusław Gediga (Poľsko), Bernhard Hänsel (Nemecko), Stefan Winghart (oblasť Bavorska), Margarita Primas (Švajčiarsko), Hubert Steiner (oblasť južného Tirolska), Janez Dular (Slovensko), Ivancica Plavišić (Chorvátsko). Jednotliví prednášajúci viac či menej výstižne charakterizovali stav bádania vo svojej krajine, pričom stručne informovali o archeologickom výskume obdobia popolnicových polí na akademických ústavoch, v múzeách a na univerzitách. Súčasťou niektorých referátov bol aj prehľad o najvýznamnejších projektoch, a tiež využívanie moderných metód v archeológii. Bolo možné konštatovať, že po metodologickej stránke boli najprínosnejšie príspevky Margarity Primas a Janeza Dulara.

Druhý blok prednášok sa venoval kultúrnemu vývoju doby popolnicových polí vo vybraných regiónoch, pričom hlavnú pozornosť organizátori upriamili na Rakúsko. V tejto časti odznali nasledovné referáty: Gerhard Trnka - Michaela Lochner: Die Urnenfelderkultur in Ostösterreich (Wien - Niederösterreich - Burgenland). Peter Höglinger: Salzburg - Oberösterreich. Gerhard Tomedi: Tirol - Vorarlberg. Diether Kramer: Steiermark - Kärnten. Luboš Jiráň - Ondrej Chvojka: Kontakte Böhmens mit dem Alpen- und Donauraum. Nosnou témou tohto bloku bol celkový pohľad na kultúrny vývoj daných regiónov v dobe starších a mladších popolnicových polí na základe dávnejšie známych ako aj novších nálezísk.

V treťom bloku sa prednášajúci zamerali na prezentáciu niektorých významných nálezísk, prevažne pohrebísk a sídlisk v Rakúsku. Odznali nasledovné referáty: Barbara Wewerka: Die urnenfelderzeitlichen Gräberfelder von Strass im Strassertal und Hadersdorf am Kamp, NÖ. Daniela Kern: Der Oberleiserberg in der Bronzezeit. Irmtraud Hellerschmid: Die spätbronze-frühhallstattzeitliche Wallanlage von Stillfried. V ďalšom príspevku sa Paul Gleirscher: "Forschungen zu urnenfelderzeitlichen Brandopferplätzen" venoval problematike žiarových obetných miest. V poslednej prednáške tejto časti sa Milan Salaš: "Keramik - und Metalldepotforschung in Mähren" z pohľadu dejín bádania zameril na výskyt depotov kovov a keramiky na Morave.

Popoludní druhého dňa sa konal štvrtý, záverečný blok prednášok, v ktorom sa referujúci zaoberali najmä novými nálezovými súbormi zo známych archeologických lokalít v Rakúsku, pričom ťažiskom zvolených tém boli doklady ťažby surovín a potom problematika prírodného prostredia. S príspevkami vystúpili Klaus Oegg: Vegetation und Klima in der Spätbronzezeit. Fritz E. Barth: Bronzezeitlicher Salzbergbau in Hallstatt. Gert Goldenberg: Neue Ergebnisse zum spätbronzezeitlichen Kupferbergbau in Tirol. Na úvod tejto časti programu vystúpil Falko Daim, ktorý vo svojom referáte prezentoval činnosť novej archeologickej inštitúcie s názvom VIAS - Vienna Institute for Archaeological Science, ktorá vznikla pred dvomi rokmi. Predstavuje malé, avšak samostatne fungujúce interdisciplinárne bádateľské centrum založené v rámci univerzity, ktoré sa zaoberá výlučne využitím prírodovedných metód v archeológii.

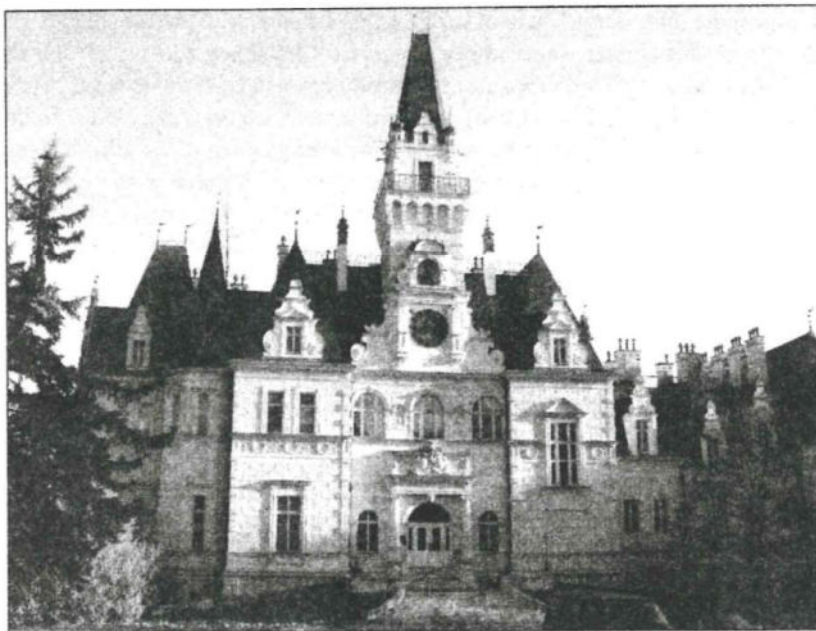
Okrem uvedených prednášok pripravili organizátori priamo na mieste konania sympózia, v reprezentačnej aule budovy Rakúskej akadémie vied, aj ďalší pracovný program. Účastníci si mohli prezrieť archeologickú výstavu pozostávajúcu z nálezov, ktoré sa našli počas najnovších výskumov známych nálezísk, napríklad soľných baní v Hallstatte, na sídliskách v Stillfriede a v Oberleiserbergu, a na pohrebiskách Strass im Strassertal a Hadersdorf am Kamp.

Zaujímavý program pokračoval prezentáciou 35 posterov, ktoré tematicky nadväzovali na prednášky, a obohatili ich o poznatky z ďalších nálezísk doby popolnicových polí z Rakúska a zo susedných krajín. Na výstave posterov sa podieľali najmä mladí archeológovia z Chorvátska, Maďarska, Nemecka, Poľska a Rakúska. Na záver prvého dňa bola po náročnom programe pre všetkých účastníkov pripravená bohatá recepcia, ktorá prebiehala v priateľskej atmosfére, a umožnila pokračovanie odbornej diskusie aj vo večerných hodinách.

Sympóziu možno aj napriek vysokému počtu účastníkov hodnotiť ako úspešné, pretože prinieslo mnoho podnetných myšlienok a impulzov pre budúce bádanie a výskum. Treba vyzdvihnúť úsilie organizátorov, že práve týmto spôsobom podnietili staršiu a mladšiu generáciu bádateľov k intenzívnejšej vzájomnej spolupráci. Za Slovensko sa podujatia vo Viedni zúčastnili V. Furmánek, E. Mirošayová a autorka tohto príspevku. Abstrakty referátov, posterov, ako aj ďalších doplnujúcich príspevkov boli publikované v zborníku "Die Urnenfelderkultur in Österreich - Standort und Ausblick. Symposium 24.- 25.4. 2003, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien 2003. Záverom treba všetkým organizátorom poďakovať za príjemný priebeh tohto podujatia, za ich pohostinnosť a srdečné prijatie.

S. Stegmann-Rajtár

Už šestnásty raz sa spolu stretli bádatelia, zaoberajúci sa otázkami osídlenia naddunajského barbarika, ktoré striedavo organizujú pracovníci z Prähistorische Kommission, Österreichische Akademie der Wissenschaften Wien, Archeologického ústavu AV ČR Brno a Archeologického ústavu SAV v Nitre. Na príprave konferencie v roku 2003 a jej publikačných výstupov sa tentoraz podieľali aj riešitelia projektu UBI LUPA ERAT a Österreichischen Ost- und Südosteuropa-Institut, Aussenstelle Pressburg/Bratislava. Tému tohtoročného stretnutia vyjadruje jeho názov "Gentes und das Imperium an der Donau und Rhein (Archäologische Zeugnisse

- historische Interpretation)". Jeho cieľom bolo dostať archeológov a historikov, venujúcich sa problémom doby rímskej a sťahovania národov, za spoločný diskusný stôl.

Podujatie sa uskutočnilo v dňoch 3. - 6. 12. 2003 v zámku Budmerice. Toto príjemné zariadenie Literárneho fondu s jeho umeleckými zbierkami a vľúdny zamestnancami vytvorili spolu so slnečným jesenným počasím priamo ideálny rámec pre rokovania, na ktorých sa zúčastnilo 35 historikov staroveku a archeológov z Českej republiky, Francúzska, Nemecka, Poľska, Rakúska a Slovenska. Celkove tu odznelo 19 referátov, ktoré uviedol príspevok klimatológa B. Schmidta (Köln) Neue Erkenntnisse zur Klimageschichte Mitteleuropas, s historicko-archeologickým koreferátom Th. Fischera (Köln). Tento blok vyvolal značnú diskusiu i rad zvedavých otázok a komentárov. Nasledovali historické referáty: P. Kehne (Hannover): Veleius Paterculus - die geplante militärische Unterwerfung des Marbod-Reiches, A. Schwarz (Wien): Die Gentes an der Donau und das Reich (von den Hunnen bis zu Theodorich d. Grossen) a T. Stickler (Würzburg): Der Handlungsspielraum weströmischer Kaiser und Generäle gegenüber den Barbaren an Rhein und Donau.

O. Harl spolu s F. Harlovou (Wien) prezentovali projekt dokumentácie a internetovej prezentácie rímskych kamenných pamiatok (UBI LUPA ERAT). Nasledoval príspevok V. Salača (Praha) o priekopovom opevnení v stredných Čechách s názvom Ein römisches Lager am Zusammenfluss der Elbe und Moldau? a vystúpenia E. Krekoviča (Anfänge der germanischen Besiedlung in der Slowakei), K. Elscheka (Besiedlung des slowakischen Marchgebietes im 1. - 4/5. Jh. n. Chr.) a J. Ruttkayovej, ktorá prezentovala pozoruhodné germánske urnové pohrebisko z Ponitria (Das germanisches Gräberfeld in Veľký Cetín). Referáty brnianskych kolegov B. Komoróczyho (Die Befestigungsanlagen am Mušov-Burgstall und Fragen ihrer Interpretation) a J. Tejrál (Das Ende der römischen Anlagen bei Mušov und die Folgen der Markomannenkriege sa venovali novým výkladom datovania mohutného rímskeho opevnenia na južnej Morave, ktoré existovalo aj krátko po markomanských vojnách.

Ďalší blok sa zameriaval na archeológiu mladšej doby rímskej a sťahovania národov. E. Droberjar z Prahy ukázal niektoré nové nálezy z bohatých hrobov zo

stredných Čiech (Neue Erkenntnisse zu den Fürstengräbern der Gruppe Leuna-Hassleben-Gommern in Böhmen). Referát J. Bemmanna z Jeny si kládol zásadné otázky o interpretácii mapovania rímskeho importu v barbariku (Romanisierte Barbaren oder erfolgreiche Plünderer? Anmerkungen zur Intensität, Form u. Dauer der provinziäl-römischen Einflusses auf Mitteldeutschland während der jüngeren Römischen Kaiserzeit und der Völkerwanderungszeit). Osviežením bola štúdia D. Quasta (Mainz) o vandalských nálezoch zo severnej Afriky (Wandalenzeitliche Gräber aus Bone in Algerien). Ch. Pilet (Caen) referoval o nálezoch zo sťahovania národov v Normandii (La Notitia Dignitatum, la Table de Peutinger et l'armée romaine stationnée en Lyonnaise Seconde pendant la première moitié du Ve s.) a M. Kazanski (Paris) sledoval stopy podunajských vplyvov na krymských pohrebiskách (Le costume germanique de tradition danubienne en Crimée orientale au V-e s. et l'armée de Justinien).

Pozoruhodným záverom boli prezentácie a prvé vyhodnotenia dvoch novoobjavených pohrebísk zo sťahovania národov na Slovensku: M. Ruttkay: Das Gräberfeld der Völkerwanderungszeit in Tesárske Mlyňany, Bez. Zlaté Moravce a J. Schmidtová: The cemetery of 5th - 6th century in Bratislava-Rusovce.

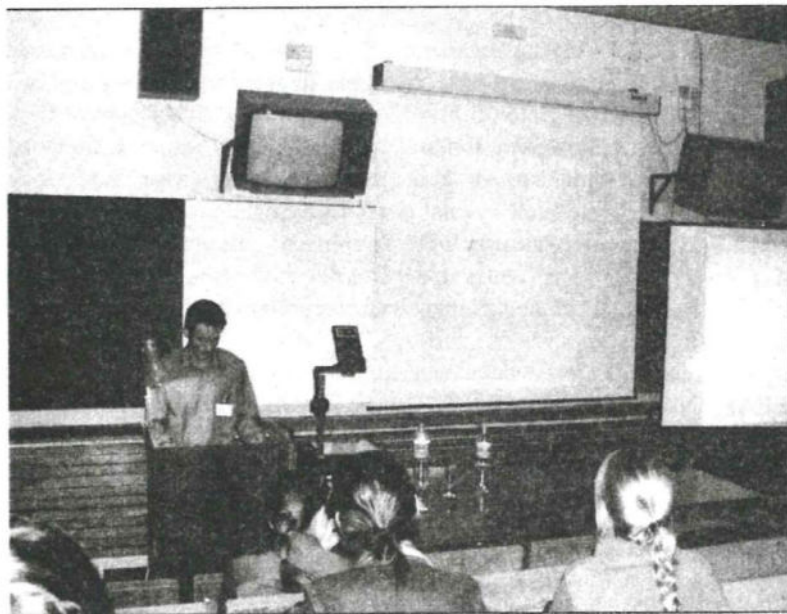
Súčasťou programu konferencie bola exkurzia do Smoleníc, Červeného Kameňa a Modry, na ktorej účastníkov, okrem modranského vína, najviac zaujala prehliadka hrnčiarskej výroby v miestnom družstve Majolika.

Konferencia v Budmericiach priniesla viacero nových nekonvenčných príspevkov a informácií, ktoré posúvajú vpred naše poznanie. Prednesené príspevky budú zverejnené v zborníku, ktorý vydajú spoločne Archeologický ústav SAV Nitra a Archeologický ústav AV ČR Brno.

K. Pieta

Staroveký šperk a kroj v priebehu času (od doby bronzovej po neskorú antiku)

Katedra klasickej archeológie Fakulty humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci so Slovenskou archeologickou spoločnosťou pri SAV, Rakúskym ústavom pre východnú a juhovýchodnú Európu a Maďarským

kultúrnym inštitútom v Bratislave usporiadala pod týmto názvom medzinárodné sympóziu, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 19. - 22. novembra 2003 v Modre - Harmónii.

Zúčastnilo sa ho vyše 50 domácich a zahraničných účastníkov, medzi ktorými nechýbali ani študenti Trnavskej a Viedenskej univerzity. Počas dvoch rokovacích dní odznelo 17 prednášok, prezentujúcich výsledky bádania v rámci zvolenej témy a slávnostná prednáška Prof. Dr. Wernera Jobsta, t.č. hosťujúceho profesora na Trnavskej univerzite. Na podujatí aktívne vystúpili aj prví absolventi klasickej archeológie uvedenej katedry Mgr. Erik Hrnčiarik a Mgr. Miroslava Daňová. Texty prednášok a príslušné obrazové

prílohy budú publikované už v roku 2004, v zborníku Anodos. Studies of the Ancient World 3/2003, ktorý vydáva Fakulta humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave. Jeho obsahom budú nasledujúce príspevky:

Jozef Bátora (Archeologický ústav SAV, Nitra):

Ein Beitrag zur Tracht der Frühbronzezeit aufgrund der Ergebnisse der Erforschung des Gräber-feldes von Jelšovce

Luboš Jiráň (Archeologický ústav AV ČR, Praha):

Die Vertretung des Schmuckes in den Hortfunde der Urnenfelderzeit Böhmens

Wolfgang David (Ludwig-Maximilians-Universität, München):

Zur Tracht der Kelten im etruskisch-hellenistischen Italien

Gudrun Klebinder (Österreichisches Archäologisches Institut, Wien):

Bronzeschmuck aus dem Artemision von Ephesos

Andrea Pülz (Österreichisches Archäologisches Institut, Wien):

Goldschmuck aus dem Artemision von Ephesos

Birgit Pulsinger (Österreichisches Archäologisches Institut, Wien):

Perlen und Anhänger aus dem Artemision von Ephesos

Annetta Alexandridis (Institut für Altertumswissenschaften, Rostock):

Schmucklos oder Trachtlos: Bildnisse römischer Frauen im 1. und 2. Jh. n. Ch.

Marie Pardyová (Ústav klasických studií FF MU, Brno):

La mode et le style vestimentaire des monuments romains
Erwin Pochmarski (Karl-Franzens-Universität, Graz):
Überlegungen zur Datierung der "norischen Haube" und der norischen Dienerinnentracht
Snežana Golubović (Arheološki Institut, Beograd):
Jewellery and the costume decorations in the cremation graves from Viminacium
Bebina Milovanović (Arheološki Institut, Beograd):
Earrings: symbols of femininity of Viminacium's women
Annamária Facsády (BTM - Aquincumi Múzeum, Budapest):
Bracelets de Aquincum
Dávid Bartus (ELTE - Ókori Régészeti Tanszék, Budapest):
Bone hairpins from Brigetio
Erik Hrnčiarik (Archeologický ústav SAV, Nitra):
Die römischen Beinperlen und Amuletten aus der Südwestslowakei
Miroslava Daňová (Trenčín):
Fingerringe der Römer (Beitrag zur Problematik der slowakischen Funde)
Vladimír Turčan (SNM - Archeologické múzeum, Bratislava):
Ein Beitrag zur römerzeitlichen Schmuckerzeugung auf dem Gebiet der Slowakei
Alena Křížová (Ústav evropské etnologie FF MU, Brno):
Reflexion des antiken Schmuckes in der europäischen Goldschmiedekunst
Slávnostná prednáška:
Werner Jobst (Amt der NÖ Landesregierung, St. Pölten):
Die Chronologie und Ikonographie des Palastmosaiks von Konstantinopel

Uvedené sympóziu bolo už tretím medzinárodným podujatím, ktoré Katedra klasickej archeológie Fakulty humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave za krátke obdobie svojho pôsobenia (6 rokov) zorganizovala. Záverečná hodnotiacia diskusia, ako aj priaznivá odozva z radov odbornej verejnosti je dostatočným impulzom pre organizátorov, aby v tejto tradícii naďalej pokračovali.

K. Kuzmová

Konferencia Okres lateński i rzymski w Karpatach polskich

Už po piatykrát sa uskutočnila vedecká konferencia v Krosne, zameraná tentokrát na dobu laténsku a rímsku v poľských Karpatoch.

Tradične sa jej zúčastnili aj bádatelia zo Slovenska a z Ukrajiny, čiže z blízkych geografických priestorov, spojených spoločným menovateľom - Karpátami.

Muzeum Podkarpackie w Krośnie a predovšetkým jeho riaditeľ, pán Mgr. Jan Gancarski, pozval účastníkov do tých priestorov múzea, ktoré sa osvedčili už pri predchádzajúcich stretnutiach zameraných postupne na paleolit a mezolit, neolit až staršiu dobu bronzovú, na počiatky kresťanstva v Malopolsku, a nakoniec, v minulom roku na dobu bronzovú a halštatskú.

V priebehu troch dní boli prezentované referáty v jednotlivých tematických a chronologických blokoch: J. Kolendo: Karpaty w koncepcjach geograficznych świata starożytnego. - R. Madyda-Legutko/K. Tunia: Historia badań nad okresem lateńskim i okresem rzymskim w polskiej części Karpat. - Z. Woźniak: Rola Karpat Zachodnich w okresie lateńskim. - R. Madyda-Legutko: Zróżnicowanie kulturowe polskiej części Karpat w okresie lateńskim i okresie rzymskim. - L. Benediková: Záver doby halštatskej a začiatok doby laténskej v slovenských Karpatoch (na príklade lokality Istebné-Hrádok). - M. K. Olędzki: Kontakty górnocisańskiej grupy kultury La Tene z obszarami w dorzeczu Sanu. Zarys problematyki. - G. Březinová: Keltské sklo v severnej časti Karpatskej kotliny. - M. Karwowski: Początki osadnictwa kultury lateńskiej na Podkarpaciu w świetle szklanych importów celtyckich. - K. Pieta/M. Soják: Kontakty Spiša s okolitými územiami vo včasnej dobe dejinnej. - P. Roth: Ťažba a spracovanie železnej rudy na Spiši. - E. Miroššayová/B. Tomášová: Osídlenie údolia Torysy a Tople v dobe laténskej. - M. Kotorová-Jenčová: Laténske osídlenie čičvianskeho kpca, lokalita Sedliská, okr. Vranov nad Topľou. - M. Parczewski: Osada celtycka w Bachórze koło Dynowa. - M. Przybyła: Nowe znaleziska kultury lateńskiej z obszaru Przedgórze Rzeszowskiego. - A. Szpunar/J. Okoński: Tarnowiec, stan. I, pow. Tarnowski - osada z okresu przedrzymskiego. - T. Bochnak: Wpływ kultury puchowskiej i grupy tynieckiej na kształtowanie się modelu uzbrojenia kultury przeworskiej w fazie A3 młodszego okresu przedrzymskiego. - R. Madyda-Legutko/B. Gołąb: Osada kultury puchowskiej w Żywcu-Groju. - M. Lamiová-Schmiedlová: Kontakty východného Slovenska a juhovýchodného Poľska v 1. - 5. stor. n. l. - K. Tunia: Środowiskowe uwarunkowania osadnictwa prahistorycznego w polskiej części Karpat Zachodnich, na przykładzie rozmieszczenia stanowisk z okresu rzymskiego. - E. Pohorska-Kleja/K. Tunia: Sieć osadnictwa z okresu rzymskiego w polskiej części Karpat Wschodnich. - L. Starkel: Powódzie i erozja gleb w okresie rzymskim - klimat czy człowiek? - M. Lityńska-Zajac: Szczątki roślinne z okresu rzymskiego w Karpatach polskich. - M. Fajer/E. M. Foltyn/E. Foltyn: Dorzecze górnej Odry między Ostrawicą a Rudą w okresie wpływów rzymskich - tło przyrodnicze i kulturowe. - A.

Spokojní slovenskí účastníci konferencie na ceste domov. Zastávka pred Svidníkom (v pozadí pamätník tankovej bitky v tzv. Údoli smrti)

póznym období przedrzymskim i okresie rzymskim. - L. Tyszler: Znaleźiska terra sigillata w polsko-słowackiej strefie karpackiej.

(V posledný deň konferencie sa slovenská "frakcia" musela, žiaľ, skôr rozlúčiť, preto sú v nasledujúcom odstavci uvedené prednášky, ktoré boli v programe, avšak bez záruky, či na konferencii skutočne odzneli) M. Gedl: Uwagi na temat lokalnej specyfiki ceramiki z wczesnego okresu wpływów rzymskich nad górnym Sanem. - I. Florkiewicz: Problem dackich elementów kulturowych w Karpatach polskich - stan badań. - H. Dobrzańska/A. Kielski/K. Wodnicka: Ceramika "ścieralna" - zjawisko kulturowe czy rezultat korozji? - R. Madyda-Legutko/J. Rodzińska-Nowak/E. Pohorska-Kleja: Warsztat garncarski z Sanoka, stan. 54, na tle materiałów ceramicznych z terenu górnego dorzecza Sanu. - M. Zielińska - P. Kotowicz: Zabytki z okresu wpływów rzymskich w zbiorach Muzeum historycznego w Sanoku. - J. Oniśuk: Juvslirni bibori v archeologičnich kompleksach kul'tur rimskogo času Pivničnogo Prikarpat'ja.

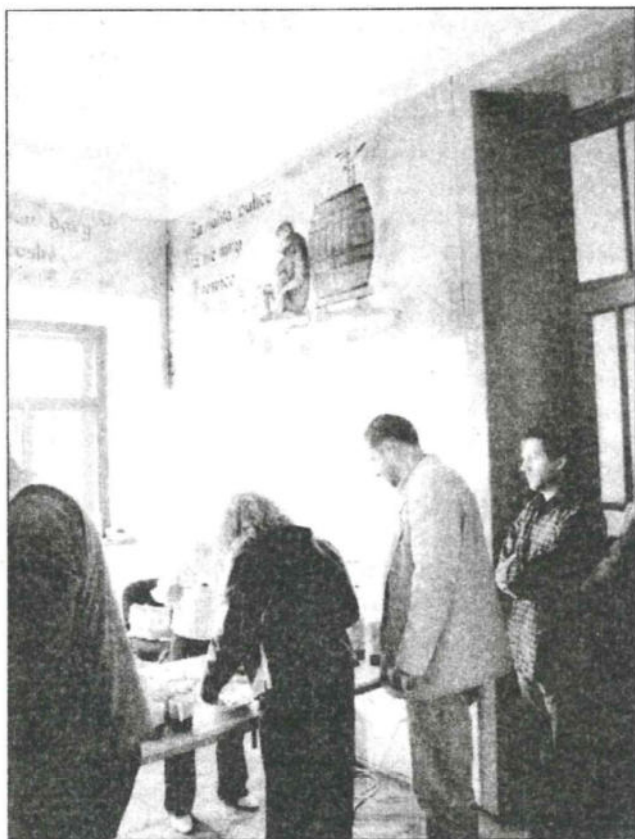
Príjemným spostením náročného programu bolo spoločenské posedenie v sále múzea a prehliadka niekoľkých muzeálnych expozícií, medzi ktorými nepochybne zaujala výstava svetidiel, trochu exotická výstava samurajskej výzbroje, no predovšetkým nová expozícia k dejinám stredovekého Krosna od 9. stor., zostavená na základe nových nálezov k krosnianskeho "rynku".

L. Benediková

Otázky neolitu a eneolitu našich zemí

V poradí už 22. medzinárodné pracovné stretnutie bádateľov neolitu a eneolitu sa uskutočnilo v dňoch 23.-26. septembra 2003 v Českom Brode a Kouniciach. Usporiadateľom bol Ústav archeologické památkové péče Středních Čech Praha. Podujatia sa okrem odborníkov zo Slovenska a Čiech zúčastnili aj bádatelia z Rakúska a Poľska. Organizátori tradičného stretnutia vybrali tentoraz netradičné miesto. Vedecká časť konferencie sa odohrála v príjemnom prostredí baru, ktorého obrazová dekorácia musela na malú chvíľu ustúpiť do vedľajšej miestnosti. Nevyhnutná úprava sa dotkla aj priestoru, v ktorom vo večerných, resp. nočných hodinách sa pri tyči v rytme muziky ladne vlnia vechto odeté mladé devy - zakryli ho premietacím plátnom. Archeologické prostredie však pripomínala výzdoba stropu - kvaple navodili atmosféru jaskynnej sály.

Postupne v priebehu troch dní odznelo 43 prednášok, ktoré, ako je to už dlhoročným zvykom, boli usporiadané chronologicky: I. Pavlů - Počátek neolitu v Čechách a jeho vývoj; J. Beneš a kol. - Výzkum a analýza staroneolitického sídliště v Praze-Křeslicích; M. Vávra - Bové neolitické sídliště ve Velimi; J. Kalferst - Neolitické a eneolitické osídlení v Kostelci nad Orlicí; R. Thér/R. Tichý - Evidence nálezů z archeologického výzkumu v Mohelnici; R. Thér/R. Tichý - Dvapříspevky experimentu k archeologii neolitu; T. Berkovec - Neolitické osídlení ve Vedrovicích; A. Lukešová - Starší fáze kultury s lineární keramikou ve Vedrovicích; M. Nývltová - Osteologický materiál z Vedrovic; M. Dočkalová - Analýza kosterního materiálu z neolitického sídliště ve Vedrovicích; G. Dreslerová - Pece na sídlišti ve Vedrovicích; J. Švédová - Kostěná a parohová industrie ve vedrovické aglomeraci; A. Přichystal - Suroviny kamenných industrií z vedrovické aglomerace; P. Května - Mocní muži a příbuzenství v ženské linii / Prostorová analýza pohřebiště LnK ve Vedrovicích; Z. Čížmář - Mašovice „Pšeničné“ osídlení mladšího stupně MMK; E. Kazdová - Výsledky letošní sezóny na výzkumu v Těšeticích; M. Čížmář/Z. Čížmář - Současný stav poznání lokality Hluboké Mašůvky „Nivy“; M. Dočkalová - Antropologická zpráva o neolitickém trojhrubu z Horních Mašůvek; V. Janák - Stopy neolitických a eneolitických aktivit na Bruntálsku; L. Šebela/M. Kuča - Objekt 0396

Jedno zo sgrafit s nápisom: „Ta nalitá palice, ta mĕ mrzí nejvíce.“

v Trenčíně; J. Peška – Nález hliněného „trůnu“ v Olomouci „Hejčíně“; J. Prostředník/P. Šída/V. Šrein/B. Šreinová – Neolitický těžební areál na Jistebsku; P. Šída – Neolitická a eneolitická kamenná industrie v oblasti horního Pojizeří;

Účastníci konferencie pri prehliadke pamätihodností Kounic

a Záhorské múzeum Skalica) pozvaní na nasledujúce, 23. pracovné stretnutie, ktoré sa uskutoční v druhej polovici septembra 2004 v Skalici. Budúcoročné pracovné stretnutie bude zamerané na tému „Šperk z biomateriálov v neolite a eneolite“. Vyvrcholením stretnutia, okrem prehliadky historického jadra Kounic, bolo priateľské posedenie v priestoroch pracoviska.

Neodmysliteľnou súčasťou konferencií sú aj exkurzie do okolia. V tomto prípade bola vybratá trasa po Českobrodsku, Kolínsku a Nymbursku. V rámci topografického poznania týchto regiónov účastníci spoznali Český Brod, Tismice, Tuchoraz, Přistoupim, Bylany, Klučov, Poříčany, Třebestovice, Milčice, Dobřichov, Radim a Plaňany.

I. Cheben

z Mokré u Brna a jeho přínos k datování II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou; M. Soják – Neolitické sídliště v Smižanoch a Spišskej Novej Vsi; J. Ďuriš – Spadnutý strop domu lengyelskej kultúry z Chynorian; J. Pavúk – Vznik, chronológia a šírenie starej lineárnej keramiky; I. Kuzma – Výskum na stavbe hypermarkutu TESCO v Bratislave „Zlaté piesky“; E. Hajnalová – Les a pahorkatina juhozápadného Slovenska v neolite a eneolite; M. Šmíd – Výsledky výzkumu opevnění eneolitického hradiska Hrad u Bílovic; M. Vokáč – Eneolitické výšinné polohy na jihozápadní Moravě; G. Nevizánsky – Amfory badenskej kultúry; E. Horváthová – Náčrt typológie objektov badenskej kultúry na území východného Slovenska; A. Krenn-Leeb – Neues in Jevisovice-Kultur; M. Furmanek – Znaleziško amfory typu A z Książenice na Gornym Slasku; I. Cheben/V. Drahošová – Nové nálezy zvoncovitých pohárov zo Skalice; P. Křišťuf – Pohřebiště ve Velkých Žernosekách a problém mohyl KNP v Čechách; K. Tunia – Neolitický komplex kultowo-grobowy kultury pucharow lejkwatych w Slowicach, południowa Polska; J. Langová – Nálezy kultury se šnúrovou keramikou na Zlínsku; J. Prostředník/P. Šída – Nálezy kultury se šnúrovou keramikou v Pojizeří; T. Kovářová – Prostorové rozmístění pohřební výbavy kultury se šnúrovou keramikou; I. Cheben – Nález kostrového hrobu kultury se šnúrovou keramikou E. Ulrychová – Doklady finální výroby kamenných nástrojů v neolitu Jičínska; J. Pavelčík – Několik poznámek ke štípané industrii z výšinné osady ve Hlinsku.

Příjemným spěstřením nabitého programu byla návštěva zrekonstruovaného pracoviště ÚAPP SČ v Kounicích (bývalý zájezdový hostinec, č. doklady zachované sgrafity a nápisy na pijanskou tému), kde neolitikovi a eneolitikovi přivítal ředitel PhDr. V. Čtverák. Pracovní popolední, počas ktorého v práve dokončenej prednáškovej sále odznali posledné referáty. Po záverečnom zhodnotení predsedajúcim Sekcie neolitu a eneolitu Čiech a Moravy boli účastníci organizátormi (Archeologický ústav SAV Nitra

Konferencia "Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku"

V dňoch 13. - 16. mája 2003 sa uskutočnila v poradí štvrtá konferencia, ktorú organizačne zabezpečila Česko-slovenská skupina pre mladšiu dobu železnú. Organizátormi boli PhDr. Natalie Venclová, DrSc. (Archeologický ústav AV ČR Praha), doc. PhDr. Miloš Čižmář, CSc. (Ústav archeologické památkové péče, Brno), a PhDr. Karol Pieta, DrSc. (Archeologický ústav SAV, Nitra).

Hlavným organizátorom stretnutia bol doc. PhDr. Miloš Čižmář, CSc., a jeho spolupracovníci z pobočiek Ústavu archeologické památkové péče (predovšetkým PhDr. Zdeněk Čižmář) a z Moravského zemského muzea (PhDr. Jana Čižmářová).

Stretnutie sa uskutočnilo na juhozápadnej Morave, vo Vranově nad Dyjí. Štvordňový program bol veľmi bohatý. Začal prednáškovým blokom slovenských a poľských bádateľov. Odznali nasledovné referáty: Miroššayová, E., Počiatky osídlenia Slovenského krasu v dobe laténskej; Bujna, J., Unikátny nález zlatého nákrčníka zo Šiah-Hrkoviec; Zachar, J., K datovaniu púchovských hrádkov na severozápadnom Slovensku; Pieta, K., Zbrane a výzbroj na konci doby laténskej; Belanová, T., Oživený výskum laténskyh textilných zvyškov na Slovensku; Bednarek, M., Komplex osad v Rszowickim Lesie jako příklad stability osídlení v Horním Slezsku; Oledzki, M., "Anarti" a "Anartofracti". Keltské styky přes Karpaty. Prestávka medzi referenciami bola vyplnená návštevou romantického barokového zámku vo Vranově nad Dyjí, kde sme sa oboznámili s jeho bohatou históriou a pokochali sa krásnym výhľadom na údolie Dyje. Vo večerných hodinách pokračovala diskusia, ktorá bola, vzhľadom na rozmanitosť prednesených tém, veľmi bohatá a podnetná. Druhý deň bol venovaný celodennej exkurzii. Začali sme návštevou známej neolitickej lokality Hluboké Mašůvky. Odborný výklad, ako aj prehliadku najkrajších nálezov z terénneho výskumu, zabezpečil vedúci výskumu PhDr. Zdeněk Čižmář. Pokračovalo sa prehliadkou bývalého kráľovského mesta Znojmo, ktoré je v súčasnosti mestskou pamiatkovou rezerváciou. V rotunde Panny Marie a sv. Kataríny, ako aj v expozícii Juhomoravského múzea na hrade, nás sprevádzal doc. PhDr. Jaroslav Kovárník, CSc. Poobede sme navštívili mestečko Asparn v Rakúsku, kde je toho času širokej verejnosti sprístupnená expozícia Moravského zemského muzea v Brne pod názvom "Keltové na Moravě". Po prehliadke ďalších pamätihodností na moravskej strane sme sa zastavili na ochutnávku vína v tradičnom "sklípku". Nasledujúci deň sme v exkurzii pokračovali, a to návštevou Národného parku Podyjí. Prezreli sme si zrúcaninu Nového Hrádku, navštívili sme Návštevnícke stredisko správy NP Podyjí v Čížove, kde nám okrem odborného výkladu premietli aj film o jeho krásach a pamiatkach. Cestou k vyhladke, ktorá je situovaná nad najmenším mestom v Rakúsku, Hardegg, so stredovekým opevnením a hradom, sme mali možnosť vidieť zvyšky ostatných drôtov, ktoré pripomínajú našu nedávnu spoločnú minulosť. Popoludní pokračoval bohatý program prednáškami českých a moravských kolegov. Odznali tieto referáty: Šmolíková, M. - Krásný, F. - Waldhauser, J., Praha-Ruzyně a další nálezy attické řecké keramiky v Čechách; Brnič, Z. - Sankot, P., Časné laténský hrob z Černoučkou, okr. Litoměřice; Jílek, J., Časné laténské sídliště v Polepech (okr. Litoměřice); Venclová, N., Ohrazený areál v Rakovicích, okres Písek; Salač, V., Oppida a jejich moc; Smrž, Z., Laténská naleziště v SZ Čechách pohledem leteckého archeologa; Bálek, M., Letecká prospekce hrobů se čtvercovými příkopy na Moravě (referát predniesol M. Čižmář); Danielisová, A., Použití GIS při zpracování dvorce na oppidu Staré Hradisko; Militký, J., Nálezy keltských mincí v Čechách po roce 1989; Kovačiková, L., Analýza zvířecích kostí z laténské sídliště v Hostavicích; Dočkalová, M., Antropologická charakteristika laténské populace; Hložek, M. - Kazdová, E., Nové aplikace přírodovědných metod při výzkumu technologie laténské keramiky. Rôznorodosť tém a rôzne postupy spracovania problematiky doby laténskej vyvolali bohatú diskusiu, ktorá pokračovala i počas spoločenského večera umocneného cimbalovou muzikou spojenou s "koštovkou" moravských vín. Posledný deň konferencie boli prezentované ďalšie referáty: Vlasatíková, P., Nové poznatky k časné laténskému osídlení Modré u Velehradu; Lečbych, M., Keltské pohřebiště z Hoštic, okr. Vyškov; Parma, D., Předběžná zpráva o laténské sídlišti v Medlovicích, okr. Vyškov; Stuchlík, S., Laténské pohřebiště z Borotic, okr. Znojmo; Kolníková, E., Předběžná informácia o nálezoch mincí z Němčic nad Hanou; Čižmář, M., Němčice nad Hanou - Víceměřice. Nové významné industriální a obchodní centrum na Moravě. Všetky prednesené referáty priniesli veľa nových informácií a vyvolali uznanie i diskusiu. Posledné dva (referát E. Kolníkové a M. Čižmářa) však vzbudili najväčší záujem. Popoludnie tohto vydareného stretnutia bolo ukončené návštevou známeho archeologického múzea F. Vildomce v Boskovstějně, na ktorej sa však z časových dôvodov nezúčastnili všetci účastníci konferencie.

Štvrtej konferencie o dobe laténskej sa zúčastnilo 38 odborníkov z rôznych inštitúcií z Čiech, z Moravy, zo Slovenska, a traja bádatelia z Poľska. Odznalo 25 referátov z rozličných okruhov problematiky doby laténskej a množstvo diskusných príspevkov. Vďaka perfektnej organizácii celého náročného programu máme za sebou stretnutie, ktoré určite prispelo nielen k ďalšej spolupráci medzi bádateľmi zaoberajúcimi sa týmto obdobím, ale nastolilo aj mnoho nových problémov a otázok. Ďalšie stretnutie sa uskutoční v Čechách.

Konferencie vo Vranově nad Dyjí sa z Archeologického ústavu SAV v Nitre zúčastnili E. Kolníková, K. Pieta, E. Miroššayová, G. Březinová, J. Bujna, M. Hajnalová a T. Belanová. Prezentované referáty sú výsledkom grantového projektu VEGA 2/3172/23 - "Prvé historické národy na území Slovenska".

G. Březinová

Sekcia Klasickej archeológie pri Katedre archeológie na Filozofickej fakulte UK v Bratislave usporiadala v dňoch 28. a 29. novembra 2003 bilaterálne rakúsko-slovenské stretnutie mladých archeológov k téme: Aufnahme, Bearbeitung und Publikation größerer Mengen an Keramikfunden aus langzeitigen Grabungsprojekten. Schwerpunkt Ägäis. Konferencia bola usporiadaná za organizačnej a finančnej podpory Rakúskeho ústavu pre východnú a juhovýchodnú Európu.

Keďže išlo o prvý podobný projekt organizovaný Sekciou, začali sme v malom a podujatie bolo poňaté skôr ako metodologický workshop. Pozvaní boli mladí rakúski kolegovia zaoberajúci sa egejskou dobou bronzovou. Slovenské "družstvo" bolo doplnené aj o kolegov z Brna a tvorilo akýsi stredoeurópsky protipól. Ako už naznačuje názov, v popredí príspevkov a diskusií stála problematika spracovania väčších súborov keramiky, rádovo 10 tisíce kusov. Workshop mal na jednej strane za cieľ umožniť stretnutie egejských archeológov a diskusiu špecifických problémov spojených s keramikou strednej a neskorej doby bronzovej v tamojšej oblasti. Avšak prítomnosť odborníkov na neolitickú, bronzovú, halštatskú, germánsku a slovanskú keramiku na Morave a na Slovensku ponúkla možnosť konfrontácie metodologických prístupov, čo sa ukázalo byť nadmieru plodným riešením, keď, napríklad, príspevok dr. Macháčka sledovali všetci rakúski kolegovia úplne bez dychu.

Diskutované boli nasledujúce témy: Wir stehen vor einem Scherbenhaufen - was tun? (Dr. Reinhard Jung, Viedeň), Materialaufarbeitung und Dokumentation am Beispiel von Ägina Kolonna (Dr. Walter Gauss, Athény), Zur Methode der Bearbeitung der bronzezeitlichen Keramikfunde aus Přáslavice bei Olomouc (Mgr. Klára Šabatová, Brno), Zur Methode der Bearbeitung der grossen Keramikkomplexe aus den frühmittelalterlichen Zentren (Dr. Jiří Macháček, Brno), Zur Problematik der formalisierten Deskription germanischer Keramik aus der jüngeren römischen Kaiserzeit (Mgr. Dagmar Vachútová-Vichová, Brno), Probleme der Verarbeitung von grossen Keramikmengen am Beispiel der Fundstelle Svodin (Mgr. Jana Kličová, Bratislava), Aufnahme und Publikation von Keramik mykenischen Typs im Mittelmeer (Dr. Reinhard Jung, Viedeň), Die früheisenzeitliche Keramik von Olympia - ein Erfahrungsbericht (Dr. Birgitta Eder, Viedeň), Schachtgräberzeitliche Keramik von Troia VI im Grabungskontext (PhDr. Peter Pavúk, Bratislava), Auswertung der früheisenzeitlichen troianischen Keramik - Was, wieviel und wie? (Mgr. Pavol Hnila, Trnava), "Vom Glätten bis zum Polieren" ...auf der Suche nach präzisen Begriffen in der Keramikbeschreibung. (Mgr. Barbara Horejs, Berlin), Einfluss des Grabungsverfahrens auf die Methode und Interpretationsmöglichkeiten der Materialbearbeitung. Bearbeitung der Materialien aus alten Grabungen (Mgr. Lucia Benediková, Nitra). Stretnutia sa zúčastnili ešte rakúski kolegovia Dr. Michaela Zavadil, Dr. Gudrun Kleeberger, Dr. Rudolfine Smetana, Mgr. Lydia Berger a Dr. Fritz Blakolmer.

Sekcia klasickej archeológie by aj v budúcnosti rada organizovala podobné, metodologicky zamerané konferencie na vyhodnocovanie keramických nálezov. Prípadní záujemcovia sa môžu prihlásiť na dolevedenej adrese.

P. Pavúk
Peter.Pavuk@fphil.uniba.sk

9th International Congress of Roman Frontier Studies. Pécs-Sopiana, 1.-8. september 2003.

Po rumunskom Zalau a jordánskom Ammane sa 19. medzinárodný kongres štúdií o hraniciach Rímskeho impéria (v skratke nazývaný aj Limeskongress) konal v maďarskom Pécsi. Maďarskí bádatelia sa tak po Székesfehérvári v roku 1976 už po druhýkrát podujali zorganizovať toto vrcholné vedecké podujatie k dobe rímskej. Hostiteľom bola tentoraz Univerzita v Pécsi, na čele stál prezident kongresu prof. Zsolt Visy. Limeskongres patrí medzi veľké a náročne organizované vedecké podujatia. V Pécsi sa stretlo okolo dvestopäťdesiat archeológov, historikov, epigrafikov, ale napríklad aj architektov a archeobotanikov, ktorí sa venujú problematike pohraničia Rímskeho impéria, rímskej armády, vojenskej a civilnej architektúry, zázemia limitných táborov, ich zásobovania, vzájomných interakcií vojska a civilného obyvateľstva, ale aj Rimanov a barbarov sídlacích v limitnom predpolí. Zastúpenie mali vedecké pracoviská a univerzity z 26-tich predovšetkým európskych krajín. Prítomní boli aj viacerí vedci z mimoeurópskych štátov, napr. z Austrálie, z Juhoafrickej republiky a zo Spojených štátov.

Posledný augustový týždeň pred Limeskongresom v Pécsi sa vo Viedni konala konferencia o výzbroji a výstroji rímskeho vojska (ROMECS - Roman Military Equipment Conference). Vzhľadom na príbuznú tematiku, ako aj na skutočnosť, že viacerí bádatelia sa zúčastnili obidvoch konferencií, rozhodli sa ich hlavní usporiadatelia (Zs. Visy a S. Jilek) zorganizovať spoločnú exkurziu, ktorá počas dvoch dní (30.-31. 8. 2003) viedla slovensko-maďarským pohraničím z Viedne do Budapešti a následne až do Pécsu. Garantom za slovenskú stranu bol J. Rajtár a na organizácii a sprevádzaní sa spolupodieľali viacerí slovenskí bádatelia (M. Hajnalová, J. Jezná, T. Kolník, K. Kuzmová, J. Schmidtová, V. Plachá, V. Varsík a I. Žundálek). Z pohľadu slovenskej archeológie treba vyzdvihnúť, že nášmu bádaniu sa tak už po druhýkrát naskytla možnosť podrobnejšie prezentovať výsledky terénnej, muzeálnej i pamiatkársko-ochranárskej práce pred špičkou svetového bádania o dobe rímskej (po exkurzii Limeskongresu v roku 1986 v Carnunte). Okolo 120 účastníkov si prezrelo náleziská v Bratislave-Devíne, v Bratislave-Rusovciach a v Iži-Leányvári. Vyvrcholením spoločenskej stránky celej predkongresovej exkurzie bola spoločná večera v rímskom lapidáriu v priestoroch bastiónu VI komárňanskej pevnosti.

Vlastný kongres v Pécsi trval osem dní, z ktorých 5 dní boli prezentované jednotlivé referáty a uskutočnili sa panelové diskusie a zostávajúce tri dni boli opäť venované exkurziám. Tri jednodňové exkurzie viedli do susednej časti Maďarska. Maďarskí kolegovia nám predstavili rímske náleziská na priľahlom úseku panónskeho limitu a v jeho zázemí. Jedna z exkurzií viedla aj do Chorvátska. Pod redakčným vedením Zs. Visyho vyšiel pri príležitosti konania kongresu sprievodca panónskym limesom (*The Roman Army in Pannonia. An Archaeological Guide of the Ripa Pannonica*. Pécs 2003), kolektívne dielo rakúskych, slovenských, maďarských, chorvátskych a srbských autorov.

Vlastné vedecké rokovanie kongresu bolo rozdelené do niekoľkých tematických sekcií: A1 Vojaci a náboženstvo, A2 Civilné obyvateľstvo na hranici, A3 Aký bol mechanizmus skutočného fungovania hraníc? A4 Materiálna kultúra o zásobovaní, príprave a konzumácii jedla a pitia, A5 Rímske hranice a barbari. Referáty sekcie B boli venované novým výskumom, objavom, nálezom a interpretáciám v oblasti vojenskej architektúry, histórie, epigrafiky, numizmatiky, výzbroje a výstroje rímskeho vojaka.

Slovenskí bádatelia sa na kongrese predstavili tromi referátmi a tromi posterami. J. Rajtár referoval o stratégií rímskych expedícií na území severne od stredného Dunaja počas markomanských vojen. V. Varsik prezentoval výsledky analýz rímskeho keramického importu na germánskych sídliskách juhozápadného Slovenska. E. Krekovič sa na základe vymapovania tzv. rímskych staníc a kniežacích hrobov snažil identifikovať barbarské mocenské centrá. Počas panelovej diskusie poster o ekológii krajiny, stavebnom dreve a jeho pôvode ale aj o zložení konzumovaných zvierat v rímskom tábore Iža predstavila M. Hajnalová. J. Rajtár na samostatnom posteru sumarizoval výsledky archeologického výskumu k najstaršej -

drevozemnej - fáze toho istého tábora. K. Kuzmová zasa sledovala zloženie a intenzitu prílevu Terry sigillaty do táborov na severopanónskom limite.

Počas záverečného plenárneho zasadnutia účastníci prijali ponuku Španielska zorganizovať nasledujúci jubilejný 20. kongres štúdií o rímskej hranici.

V. Varsik

Konferencia „Prírodovedecké metódy v službách archeológie“

20. - 23. mája 2003 sa v priestoroch Technického múzea v Brne uskutočnila 6. pracovná konferencia Prírodovedecké metódy v službách archeológie, ktorú usporiadala Česká archeologická spoločnosť - odborná skupina pre prírodovedecké metódy v archeológii, Múzejná a vlastivedná spoločnosť Brno, Technické múzeum Brno a Moravské zemské múzeum Brno v spolupráci s Archeologickým ústavom AV ČR Brno, Archeologickým ústavom SAV Nitra, Českým egyptologickým ústavom FF UK Praha, Ústavom Geologických vied PrF MU v Brne a Geodrilom s.r.o. Brno. Konferencia, ktorej sa zúčastnili odborníci i študenti z Čiech a Slovenska zaoberajúci sa interdisciplinárnym výskumom a využitím prírodovedeckých metód v archeológii, bola venovaná 70. narodeninám RNDr. Emanuela Opravila, CSc.

Počas dvoch dní odznelo 36 referátov z najrôznejších vedných odborov. Prednáškovú časť podujatia zahájil P. Kouřil príspevkom, v ktorom detailne priblížil život a vedecké pôsobenie významného archeobotanika Emanuela Opravila. Nasledoval prvý blok prednášok venovaný fyzickej antropológii a archeozoológii, v ktorom referujúci informovali o antropologickej analýze kraniologického materiálu z krypty zaniknutého kostola sv. Kataríny pri Dechticiach (S. Bodoriková), o tafonomických aspektoch v terénnej antropológii (M. Dočkalová), o objekte s ľudskými a zvieracími kostrami z Letonic (E. Drozdová a O. Šedo), o teoretických aspektoch odhadu veku z kostry (P. Galeta), o rekonštrukcii podoby u členov rodiny Dietrichsteinov (E. Drozdová a E.V. Veselovskaya), o DNA analýze Dietrichsteinov (M. Goldbergová), o ojedinelom kostrovom hrobe z Trenčína (I. Cheben a Z. Miklíková), o odtlačkoch a kontúrach rúk v paleoantropológii (M. Králik a V. Novotný), o chemickej analýze kostrových pozostatkov z kostola Zvěstování Panny Marie v Uherskom Hradišti (L. Prokeš), o človeku z Altamiry - reportáži očitých svedkov (V. Novotný a P. Malá), o antropologickom výskume stredovekých pohrebísk v Bajči (M. Ruttkey a M. Vondráková), o stopových prvkoch v kostrových súboroch a ich využití v archeológii a antropológii (V. Smrčka, J. Jambor a M. Salaš), o problematike diagnostiky zápalových zmien na kostrových pozostatkoch (L. Vargová a L. Horáčková), o zvyškoch zvierat z nádvorja mestskej tržnice v Nitre (Z. Miklíková), o zvieracích osteologických pozostatkoch z vybraných lokalít doby bronzovej (M. Roblíčková), o faune z vybraných objektov z lokality Vedrovice (M. Nývltová-Fišáková) a o určovaní pohlavia u slonovitých (L. Sedláčková). Počas druhého dňa odzneli príspevky z odborov geológia, paleontológia, archeobotanika, letecká archeológia a geofyzika, metalurgia. Prednášajúci referovali o charaktere surovej malty I. stavebnej fázy kostola sv. Margity v Kopčanoch (P. Baxa a A. Zeman), o environmentálnych nálezoch z doby bronzovej zo Slovenska (E. Hajnalová), o fosílnom žraločom zube so stopami bioerózie z lokality Pavlov (gravettien), o aspektoch spolupráce geológie a archeológie (I. Cheben), o statickom založení kostola Nanebovzatia Panny Márie v Brne-Zábřehovicích (D. Merta a A. Zúbek), o analýze fragmentu hrudky pálenej hliny z Brna-Bohunic (Z. Nerudová a M. Hložek), o kamennej surovine včasnostredovekých praslenov z Pohanska (A. Přichystal, D. Richterová a P. Vlastíková), o štiepanej industrii staršej doby bronzovej na Morave vo

svetle surovín (A. Přichystal, L. Šebela a J. Kašpar), o stavebnom kamení katedrály sv. Barbory v Kutnej Hore (Z. Štaffen), o dvadsaťročí leteckej archeológie na Morave (M. Bálek), o leteckom snímkovaní pravekých priekopovitých opevnení na Morave (J. Kovárník), o geofyzikálnej prospekcii na Slovensku (I. Kuzma a J. Tírpák), o výskume na tzv. Malém dvorku pri dome sv. Václava v Olomouci (R. Zatloukal, P. Drobílková a V. Hašek), o zvone z hradu Skály u Nového Jimramova (L. Belcredi) a o problematike kovolejárstva v Brne neskorého stredoveku (M. Hložek, D. Merta a M. Peška). V rámci bloku príspevkov o interdisciplinárnych metódach autori informovali o materiále a špecifických problémoch dielenskej technológie ranokresťanských sarkofágov (M. Pardyová), o projekte "Paleolitické osídlenie Uherskohradištska (P. Škrdl), Kuks Betléme - záchrane sochárskych diel (J. Šulcová) a o priečelí Intiho hrobky v Abúsíre (EAR) a o jeho rekonštrukcii (B. Vachala).

Referáty priniesli obrovské množstvo zaujímavých informácií dokazujúcich dôležitosť spolupráce archeológie s prírodnými vedami. Diskusia na rokovaní bola obmedzená, jednak z časových dôvodov, a jednak pre absenciu väčšieho počtu archeológov, ktorým boli výsledky prezentovaných prác určené. I na tejto akcii sme sa presvedčili, že podobné podujatie potrebuje väčšiu propagáciu v radoch archeológov a študentov archeológie, aby sa tak podporila informovanosť o aktuálnych možnostiach prírodovedeckých metód v archeológii a podnietil sa vznik nových interdisciplinárne zameraných projektov. Príležitosť k odbornej diskusii v Brne bola o to väčšia v rámci neformálnych večerných stretnutí vo vinárni U Karla, a aj počas vydatenej terénnej exkurzie do Moravského krasu. Na tretí deň účastníci konferencie pod vedením prof. A. Přichystala a miestneho speleológa absolvovali návštevu jaskýň Pekárna a Býčí skála. Bodkou za výborne organizačne zvládnutým podujatím bol spoločenský večer v historickom sále Moravského zemského múzea. Ďalšie, v poradí 7. stretnutie, sa uskutoční po prvý krát na Slovensku a jeho usporiadateľom bude Archeologický ústav SAV v Nitre. Prednášky z tohtoročného stretnutia budú publikované začiatkom roka 2004 v zborníku "Ve službách archeologie V".

Z. Miklíková

Kolokvium „História skla 2003“

Sekcia "História skla" pri Slovenskej archeologickej spoločnosti, Slovenská sklárska spoločnosť a Archeologický ústav SAV v Nitre zorganizovali dňa 4.11.2003 tretie multidisciplinárne kolokvium venované podpore výskumu problematiky historického skla na Slovensku. Podujatie nie je určené výhradne špecialistom na sklo, ale každému, kto má, alebo chce upozorniť na nález historického skla, alebo na zaujímavú problematiku, spojenú s týmto okruhom predmetov, prípadne získať konkrétne informácie z tejto oblasti, alebo nadviazať kontakt s odborníkmi. Každoročným organizovaním kolokvií s publikačným výstupom sa sleduje dlhodobý cieľ prispievať k tvorbe základnej informácie o stave prameňnej bázy historického skla na Slovensku od najstarších dôb po súčasnosť, so zachovaním informácií o pôvodných autoroch a nálezcach, ako i podpora multidisciplinárneho záujmu o problematiku historického skla na Slovensku so zapojením do medzinárodného výskumu. Garantom podujatia boli PhDr. D. Staščíková-Štukovská (AÚ SAV) a Ing. A. Plško, CSc. (TU Trenčín). Podujatie sa konalo v budove SAV na Akademickej ul. 2 v Nitre.

Kolokvia sa zúčastnilo 52 bádateľov z dvadsiatich rôznych inštitúcií zo Slovenska a z ďalších troch štátov - z Českej republiky, z Rakúska a z Nemecka (desať rôznych inštitúcií) a zapojili sa aj viacerí individuálni účastníci.

Odznelo celkovo 10 referátov, v panelovej diskusii bolo 14 prezentácií. Kolokvium otvoril riaditeľ AÚ SAV, prof. Dr. Alexander Ruttkay, DrSc. V úvodnej časti odznali informácie o vybraných podujatiach venovaných historickému sklu v roku 2003 a o nových publikáciách z tohto tematického okruhu (D. Staščíková-Štukovská). Osobitne zaujímavou bola prehľadná informácia o kongrese AIHV a o problematike historického skla, ktorá bola na tomto najvýznamnejšom svetovom podujatí pertraktovaná (E. Černá). Prezentované referáty boli venované historicko-kultúrnym otázkam multidisciplinárneho výskumu historického skla od doby bronzovej po novovek. Najstaršie nálezy skla, predstavené na tomto kolokviu, pochádzajú z obdobia HC/HD1 (cca 8.-6. storočie p.n.l.) zo Smoleníc (M. Horňák), najmladšie pochádzali zo začiatku 20. storočia zo zaniknutej sklárne v Rudne nad Hronom (prezentované v panelovej diskusii V. Karlovským). Viacerí autori venovali pozornosť problematike historických skiel v období 15.- 17. storočia (F. Frýda, Z. Drenko, M. Bielich-V.Šíma, H. Sedláčková, M. Samuel) a relatívne bohatý blok vytvorili i prezentácie skiel vznikajúcich náhodne pri hutníckom a metalurgickom procese výroby a spracovania kovov (I. Turnovec, P. Jelínek, T. Štefanovičová, M. Čurný, D. Staščíková-Štukovská). Spomínaný blok panelovo prezentovaných predmetov bol cenným nielen pre archeológov, lebo obsahoval spresňujúce informácie o nálezoch skla, ktoré sa stávajú v odbornej literatúre často predmetom mylnej interpretácie. Prezentované artefakty skla, vznikajúceho náhodne pri výrobe železa a farebných kovov umožnili účastníkom oboznámiť sa priamo s podobou takýchto skiel a porovnať ich s odpadmi z novodobej sklárskej pece. Z doby laténskej zaujal fundovaný a graficky príťažlivý poster autorov G. Březinová - M. Soják. Nález sklenej nádoby zo sťahovania národov a rôzne témy včasného stredoveku priniesli nové informácie ako i možnosť vidieť predmety zblízka (J. Zábojník - J. Pavúk, D. Frolíková, E. Fottová - E. Hrnčiarik, D. Staščíková - Š. Ungerman). Neobyčajne zaujímavé boli referáty venované otázke sklených napodobenín polodrahokamov a možnosti ich rozlíšenia (I. Turnovec). Z technických vied pritiahli pozornosť výsledky spektrálnych metód pri analýzach archeologických nálezov (Z. Cílová, V. Hulínsky, E. Černá).

Na experimentálne možnosti pre sklo málo používanej metódy priniesol referát venovaný Mössbauerovej spektroskopii (M. Miglierini). Dôležitou a prvýkrát na Slovensku diskutovanou témou boli výsledky zo stále prebiehajúceho výskumu zaniknutej sklárskej pece z Plaveckého Mikuláša (P. Wittgrüber - L. Hrehorová).

Jednotlivé príspevky, tak v referátovej časti, ako v panelovej prezentácii, boli predmetom bohatej diskusie, kde viacerí účastníci získali cenné informácie pre svoje nálezy prípadne podnety na spoluprácu alebo možnosti na ďalšie publikovanie. Záujmu sa tešili hlavne trojrozmerné nálezy, ktoré si mohli účastníci kolokvia prezrieť za autorovej prítomnosti zblízka. Koncepcii kolokvia, zameranej na podporu výskumu historického skla na Slovensku, pomohla prítomnosť reprezentantov Českej sklárskej spoločnosti, ktorí majú bohaté skúsenosti s interdisciplinárnym výskumom historického skla, ako aj s terénnym výskumom sklárskych hút a pecí, ktorí veľmi ochotne pomohli viacerým účastníkom mnohými cennými radami. Prítomnosť týchto odborníkov je výsledkom oficiálnej a dobre sa rozvíjajúcej spolupráce sekcie SAS s Českou sklárskou spoločnosťou, a ich záujem o účasť a o spoluprácu aj v budúcnosti možno považovať za priaznivé ocenenie organizácie a úrovne kolokvia.

Rukopisy príspevkov plánujeme vydať v zborníku spoločne s príspevkami z kolokvia z roku 2002 ako Supplementum Informátora História skla "2002 a 2003" (podobne ako zborníček referátov z prvého kolokvia História skla "2001"). Ukončenie prijímania rukopisov do zborníka sa plánuje v januári 2004 a po posúdení a vyjadrení Edičnej rady AÚ SAV s vydaním v prvom polroku roku 2004. Finančné zabezpečenie zborníka je čiastočne zabezpečené z mimoústavných zdrojov, nestačí však na plné krytie vydania publikácie, preto si dovoľím upozorniť záujemcov, že vo fonde Spoločnosti A. Točíka máme ešte niekoľko kusov zborníka "História skla 2001", ktorý stojí 100,-Sk, a výťažok z predaja je určený na podporu vydania ďalšieho zväzku zborníka z kolokvia. Zborník si možno objednať prostredníctvom autorky tohto príspevku v AÚ SAV, prípadne prostredníctvom knižnice AÚ SAV v Nitre.

Na organizačnom zabezpečení kolokvia História skla 2003 sa podieľali tiež technickí pracovníci AÚ SAV, konkrétne p. S. Ptáčková, p. M. Pekáriková, p. J. Tóthová a p. P. Prešinský, a tiež kolektív knižnice AÚ SAV v Nitre pod vedením Dr. I. Vlkolinskej, CSc., ktorým si dovoľím touto cestou srdečne poďakovať.

V budúcom roku plánujeme uskutočniť štvrté kolokvium venované histórii skla na Slovensku, pravdepodobne v súčinnosti s plánovanou výstavou o historickom skle na Slovensku a so svetovým kongresom sklárov, ktorý sa uskutoční v júni 2004 v Trenčíne. Radi privítame ďalších účastníkov s novými informáciami o nálezoch a o predmetoch zo skla, s poznatkami a so skúsenosťami z analýz alebo z technológie výroby skla, s etnografickými a národopisnými informáciami atď. Opätovne sa pokúsime zabezpečiť prítomnosť odborníkov z doposiaľ na našich kolokviách nepertraktovaných oblastí, ako aj opakovane umožniť účastníkom oboznámiť sa s artefaktmi s edukačným významom (polodrahokamy a ich napodobeniny zo skla, odpady skla z hutníckej a metalurgickej výroby ako i odpady zo sklárskej výroby). O presnom termíne štvrtého kolokvia budeme zvlášť informovať.

D. Stašíková-Štukovská

Kolokvium "Vypovedacia hodnota hrobového inventára zo sociálneho hľadiska".

V dňoch 18. a 19. novembra sa uskutočnilo v zasadacej miestnosti budovy SAV v Nitre na Akademickej ulici č. 2 kolokvium "Vypovedacia hodnota hrobového inventára zo sociálneho hľadiska". Podujatie organizačne zabezpečoval kolektív pracovníkov Archeologického ústavu SAV v Nitre. Počas dvoch dní bolo prednesených celkovo 19 referátov, z toho 8 v podaní zahraničných bádateľov. Za potešiteľnú treba považovať skutočnosť, že v auditoriu boli početne zastúpení aj študenti archeológie z Nitry, Bratislavy a Trnavy. Mali tak možnosť obdržať v koncentrovanej podobe naše súčasné vedomosti o fenoméne, ktorý je predmetom záujmu odborníkov špecializujúcich sa na viaceré etapy pravekého, protohistorického ako aj stredovekého vývoja. Pre úspešný priebeh podujatia nebola zanedbateľná aj pomoc, ktorej sa organizátorom dostalo zo strany výboru Slovenskej archeologickej spoločnosti. Vzhľadom na profiláciu podujatia, prednášky mali široký záber od doby bronzovej až po stredovek. Táto tzv. vertikálna profilácia kolokvia je výrazným príspevkom do riešenia problémov, ktoré sú vlastné všetkým bádateľom v oblasti archeológie bez ohľadu na ich špecializáciu.

Počas prvého dňa podujatia sme sa zaoberali problematikou hrobového inventára a jeho možnej sociologickej interpretácie v praveku a v dobe protohistorickej. Odznali nasledujúce prednášky:

E. KREKOVIČ: Pohrebisková sociológia.

J. BÁTORA: Hrobový inventár pohrebísk z včasnej doby bronzovej ako indikátor "zamestnania" a sociálneho postavenia pochovaných.

L. OLEXA: Nižná Myšľa - výpoveď o spoločnosti staršej doby bronzovej.

M. ERNEE: Pohřebiště únětické kultury v Praze 9-Miškovicích a význam přírodovědných analýz pro interpretaci pohřebního ritu na pravěkých pohřebištích.

K. ŠABATOVÁ: K sociální struktuře pohřebišt mladší doby bronzové na Moravě.

L. SMEJTEK: Tzv. nerituální kostrové pohřby v knovízské kultuře.

R. KUJOVSKÝ: Výbava žiarových hrobov v mladšej a neskej dobe bronzovej.

E. STUDENÍKOVÁ: Centrálny a následný hrob z pohľadu sociálnej stratifikácie v dobe halštatskej.

P. VITULA: Problém interpretace bohatých hrobů ve starší době železné na Moravě.
J. BUJNA: Vypovedacia hodnota keltských pohrebísk zo sociálneho hľadiska.

Druhý deň podujatia sa riešili otázky súvisiace s danou problematikou v období stredoveku. Odznali nasledujúce príspevky:

J. ZÁBOJNÍK: K interpretácii hrobových príloh z pohrebísk obdobia avarského kaganátu na Slovensku.
D. STAŠŠÍKOVÁ-ŠTUKOVSKÁ: Obsah "vreciek" - pokus o pohľad na vypovedacie možnosti materiálu.
L. GALUŠKA: Hroby veľkomoravských vampýrů ve Starém Měste.
M. LUTOVSKÝ: Raně středověké knížecí hroby v Čechách.
N. PROFANTOVÁ: Dětské hroby v Čechách v období raného středověku.
J. UNGER: Hroby "sub arco solio" jako projev sociálního postavení.
M. HANULIAK: Možnosti precizácie sociálneho statusu jedincov na základe pohrebiskového materiálu z 9.-10. stor.
G. FUSEK: Inventár hrobov belobrdských pohrebísk v Nitre-Šindolke.

Hoci jedným zo základných cieľov podujatia bola aj možnosť prednesené referáty publikovať (priestor ponúkla redakcia Študijných zvestí Archeologického ústavu SAV), kolokvium treba chápať predovšetkým ako diskusné fórum. V závere jednotlivých blokov prednášok bol preto daný dostatočný priestor na vedeckú diskúziu, ktorá zaujala účastníkov svojou bohatosťou a množstvom podnetných myšlienok. Diskutujúci sa zamerali predovšetkým na interpretačné možnosti hrobového inventára. Z hľadiska počtu a obsahu trochu za očakávaním zaostali diskusné príspevky pertraktujúce terminologické otázky, ktoré s uvedeným fenoménom súvisia. Kolokvium "Vypovedacia hodnota hrobového inventára zo sociálneho hľadiska" je dobrým krokom na ceste k riešeniu ďalších problémov, ktoré sú spoločné pre celú archeologickú obec. Záverom podujatia bola avizovaná plánovaná realizácia ďalšieho kolokvia, ktoré bude zamerané na niektorý z fenoménov pohrebného ritu.

J. Zábojník

12. stretnutie východoslovenských archeológov

Tradičné jednoduché stretnutie východoslovenských archeológov, v poradí dvanáste, sa konalo dňa 4. 11. 2003 v priestoroch Vihorlatského múzea v Humennom. Cieľom tohto, ako aj ostatných pracovných stretnutí, je predovšetkým informovať o najnovších terénnych výskumoch a poznatkoch z oblasti archeológie z územia východného Slovenska. Stretnutia sa zúčastnilo 8 prednášajúcich archeológov, zástupcovia Krajských pamiatkových úradov v Prešove a Košiciach a ďalší záujemcovia.

Prednesené príspevky odznali v nasledujúcom poradí:

Július Béreš: Investičné stavby - problematika

Lýdia Gačková: Informácia o priebehu výskumu na stavbe TESCO - Michalovce

Eva Horváthová: Záchranný výskum v Košiciach a Seni

Lubomíra Kaminská: Výskum v roku 2003 v Kechneči

Mária Lamiová: Spomienka na profesora V. Budinského-Kričku z príležitosti 100. výročia narodenia

Elena Miroššayová: Výsledky analýzy hrotu oštepu zo Zlatníka

Rastislav Rusnák: Záchranný výskum "Grécko-katolícky exarchát Košice" a ďalšie akcie

Marián Soják: Výskum na D1 Spiš a v Spišskej Novej Vsi - Dvor farského kostola (krypta) v roku 2003

Po cykle prednášok v príjemnom prostredí Vihorlatského múzea si všetci mali možnosť prezrieť stálu expozíciu a aktuálne výstavy v jeho priestoroch, a to so sprievodným slovom archeologičky I. Strakošovej. Stretnutie východoslovenských archeológov prispelo k lepšej informovanosti o stave nášho bádania v tejto oblasti a prinieslo množstvo zaujímavých informácií nielen pre odborné kruhy, ale aj pre širšiu verejnosť. Zúčastnení sa dohodli na mieste konania budúcoročného 13. stretnutia v Spišskej Novej Vsi.

M. Soják

Exkurzia Slovenskej archeologickej spoločnosti do Brna

Slovenská archeologická spoločnosť zorganizovala dňa 23.10. 2003 exkurziu na výstavy "Římané a Germáni: nepřátelé, rivalové, sousedé" a "Východní Křesťanství" sprístupnených v priestoroch Moravského zemského múzea a na hrade Spilberk v Brne. Zúčastnilo sa jej 42 členov spoločnosti prevažne z okolia Nitry a Bratislavy.

Odchádzalo sa o 7.00 pred budovu SAV v Nitre, s druhou zastávkou na Patrónke v Bratislave. S väčším zdržaním pri prejazde cez Bratislavu v období dopravnej špičky, ako aj vďaka "racionálne organizovanej" colnej a pasovej kontrole na hraničnom priechode Kúty (ktorá prevýšila naše "skromné očakávania" najmä na spiatocnej ceste), sa nám podarilo doraziť do Brna takmer s dvojhodinovým oneskorením. V prvej etape sme absolvovali prehliadku výstavy "Římané a Germáni". Prvá časť, zameraná najmä na rímsku civilizáciu v strednej Európe, bola inštalovaná v priestoroch hradu Spilberk. Previedla nás ňou autorka scenáru výstavy dr. D. Cenkova. Po úvodných miestnostiach,

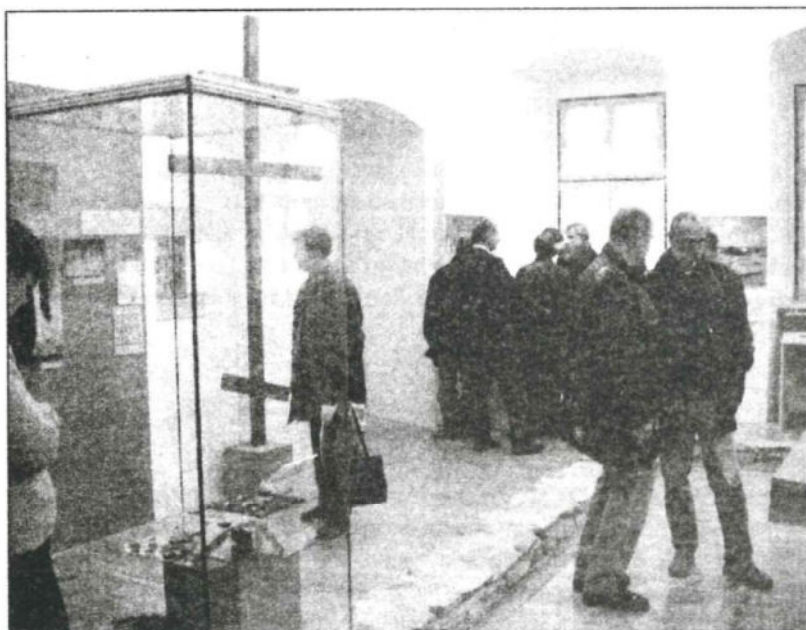

Pohľad do priestoru výstavy „Rímané a Germáni“

tematické okruhy prezentované postupne v jednotlivých bývalých celách väzenia na Spilberku (armáda a vojenská architektúra, hospodárstvo, civitas a civilná architektúra, človek a pohrebný rítus).

Druhá časť výstavy "Rímané a Germáni" niesla podtitul Územie Svébov. Sprístupnená bola v Dietrichsteinskom paláci Moravského zemského múzea a ponúkala možnosť zoznámiť sa s materiálom skutočne bohatou a hodnotnou, i keď z pohľadu múzejnej prezentácie azda menej nápaditou expozíciou. Našu exkurziu v týchto priestoroch privítal dr. L. Galuška, ktorý nás i odborným slovom v priebehu ďalšieho programu sprevádzal.

V nabitom programe si niektorí účastníci našli priestor na návštevu novootvorenej expozície venovanej "tradícii" vampirizmu. Išlo o výstavu s názvom "Ty mŕtvý lež a nevstávej", inštalovanú v priestoroch Biskupského dvora MZM (ul. Muzejní 1). Až do konca januára 2004 budete mať príležitosť vidieť archeologicky doložené a dokumentované formy tzv. návratu mŕtvych, ilustrované na príklade vystavených nálezov z Vraclavi u Vysokého Mýta, "upířích hrobů" v Čelákovicih, v Starém Městě u Uherského Hradiště, v Prostějově a v Bášti u Prahy. Výstava ponúka možnosť zoznámiť sa so správami o upíroch zo starých kroník, s písomnosťami zameranými na ochranu pred nimi, a s rôznymi právnymi dokumentmi zaoberajúcimi sa vampirizmom.

Úvod k výstave „Východní křesťanství“

ktoré zasvätili neznalých do problematiky doby rímskej, vizuálne pôsobivo predstavili chronológiu, mocenské snahy a úspechy impéria, sme sa ocitli v susednom barbarskom prostredí. Uprostred konkrétnych prejavov materiálnej a duchovnej kultúry Marobudovej ríše a Vanniovho kráľovstva, predstavené takými súbormi, ako napr. Dobřichov-Piřhora, Kostolná pri Dunaji. Ducha doby nasledujúcej po markomanských vojnách v tzv. barbariku nám priblížili lokality s rímskou architektúrou a bohatou materiálnou kultúrou, akými sú, napríklad, tie v Stupave, v Dúbravke, v Cíferi-Páci. Z pohľadu rekonštrukcie bežného života spoločnosti, zaujímavú časť výstavy určite tvorili jednotlivé

Poslednou zastávkou exkurzie bola výstava "Východní křesťanství" v Paláci šlechtičen Moravského zemského múzea na Koblišnej 1, ktorá bola otvorená 26. 9. 2003 a potrvá do 31.1.2004. Patrí do cyklu výstav, organizovaných pod spoločným názvom Veľká svätová náboženstvá. V poradí už štvrtou témou sa v týchto priestoroch prezentuje fenomén východného kresťanstva, sprostredkujúci duchovné a kultúrne bohatstvá, históriu a súčasnosť oblastí ovplyvnených východnou kresťanskou ideológiou. Predstavuje sa tu Veľká Morava a jej Byzantská misia najmä prostredníctvom kolekcie veľkomoravských šperkov, Byzantská ríša ako mocenské a duchovné centrum

východného kresťanstva so svojimi ikonami, viera a umenie minulosti i súčasnosti egyptských Koptov, umenie a kresťanská cirkev v Etiópii, v zaniknutých stredovekých ríšach na území dnešného Sudánu, na Blízkom východe a na území Kaukazu, pravoslávne Grécko po páde Konštantínopolu, ruská pravoslávna cirkev, pravoslávna cirkev v Rumunsku a v Srbsku, pravoslávna a gréckokatolícka cirkev na východnom Slovensku a pravoslávie v Čechách.

Sprostredkovať verejnosti tento rozsiahly a výnimočný súbor sa podarilo vďaka spolupráci s mnohými múzeami a inštitúciami v strednej Európe (Solún, Belehrad, Bukurešť, Varšava, Praha, Bardejov a iné).

E. Fottová

Výstava "Aquincum - Rímnia v Budapešti"

Dňa 23. októbra 2003 bola vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach otvorená výstava s názvom Aquincum - Rímnia v Budapešti. Pripravili ju pracovníci aquinského múzea pod vedením Pauly Zsidi. Makety rímskych stavieb vyhotovili poslucháči katedry dejín architektúry Budapešti Múszaki Egyetem (Technickej univerzity) pod odborným vedením Dr. Gyulu Istvánfiho.

K pôvodnej výstave sprístupnenej v Aquincu v roku 2002 bol vydaný 62 stranový maďarsko-anglický katalóg so 116 obrázkami, súpisom vystavených predmetov a literatúrou. Tento bol teraz vydaný v slovensko-maďarskej mutácii. Editorkami sú Paula Zsidi a Anna Endrődy, zostavovateľom Krisztián Kolozsvári.

Ako v úvode katalógu napísal Gy. Istvánfi, k príprave čo najnázornejšej výstavy ich inšpiroval dotaz návštevníka v múzeu v Aquincu: "A to Rímnia bývali v takýchto pôdorysoch?" Preto sa autori rozhodli predstaviť čo najúplnejší obraz o osadách, resp. meste, ktoré boli pod dnešnou Budapešťou od neolitu po 9. stor. Využili k tomu kresby, fotografie, nálezy, ale najmä makety, ktoré vyvolávajú najvernejšiu predstavu o stavbách objavených archeológmi.

Názov výstavy sa týka doby rímskej, ale sú tu aj materiály zo starších období. Takou je rekonštrukcia dlhého neolitického domu z lokality z Törökbalint - Dulácska. Z včasnej doby bronzovej pochádza predloha makety domu s oblúkovými stenami zo Szigetszentmiklósu - rekonštrukcia v originálnej veľkosti sa nachádza v archeologickom skanzene v Százhalombatte. Pozoruhodný je model domu v tvare člnu z Albertfalvy. Z neskoršej doby bronzovej sú na výstave rekonštrukcie troch typov studní odkrytých v Dunakeszi, ale aj domu s polkruhovitým uzáverom z toho istého náleziska.

Z doby železnej v zbierkach múzea dominuje materiál z centra keltských Eraviskov, ktoré bolo na Gellértovom vrchu (Gellért hegy). Tu bol objavený dom, hlinené ohnisko, žarnov i ďalšie predmety použité vo výstave.

Najväčšia pozornosť je sústredená na dobu rímsku, kedy vznikala na území Budapešti prvá kamenná architektúra. Úvodné vitríny sú venované stavebným materiálom: kameňu, drevu a výrobkom z hliny (tehly, dlaždice, strešné krytiny, vodovodné rúry) ako aj dielňam na ich výrobu.

Vojenské stavby tvorili základ rodiačeho sa mesta. Bol to predovšetkým vojenský tábor, obranný systém, miestodržiteľský palác a s nimi spojené budovy, ktoré sú tu dokumentované kresbami i maketami.

Ďalšia časť výstavy predstavuje civilné mesto, ktoré roku 194 dostalo titul "colonia". Malo tiež svoje hradby s bránami, svätyne, amfiteáter, verejné budovy, tržnicu, kúpele, obytné štvrte, vodovody zabezpečujúce pitnú vodu, ale aj hygienu. Okrem kresieb a makiet stavieb sú tu početné doklady výzdoby exteriérov a interiérov - mozaiky, nástenné maľby, ale aj rôzne predmety. Spomeňme aspoň unikátny orgán nájdený v ruinách sídla hasičského spolku.

Návštevník získa predstavu aj o odievaní, šperkoch, riadoch, pracovnom náčiní obyvateľov rímskeho Aquinca. Túto tematickú časť uzatvárajú cintoríny s náhrobkami, hrobovými záhradami, ale aj starokresťanskými kaplnkami.

Záver výstavy je venovaný dobe sťahovania národov, t. j. 5.-9. stor. (podľa chronológie používanej v Maďarsku). Dokladá opustenie kamenných a tehlových budov a návrat novoprírodných obyvateľov k domom pripomínajúcim aj pravekú stavebnú techniku.

Opisovaná výstava podáva výstižný, bohato a nápadito ilustrovaný prehľad od doby kamennej po 9. stor. a vďaka najmä početným maketám predstavuje aj v problematike menej zbehlému návštevníkovi obraz života a hlavne bývania predchodcov dnešných Budapešťanov v jednotlivých obdobiach.

Výstava bude v Košiciach do 26. 1. 2004, potom ju sprístupnia v Mestskom múzeu v Bratislave 19. 2. 2004, kde ju bude možné vzhliadnuť do 18. 4. 2004.

M. Lamiová

Výstava "Od praveku po stredovek. Nové archeologické nálezy z okolia Kežmarku nielen očami odborníkov"

Múzeum v Kežmarku sprístupnilo dňa 19. 9. 2003 výstavu, ktorej scenár vypracovala archeologička Marta Giertlová-Kučerová.

Názov výstavy prezrádza, že prezentovala prevažne výsledky najnovších archeologických výskumov z katastrálneho územia Kežmarku a jeho širšieho okolia. V niekoľkých miestnostiach bol predstavený výber významných artefaktov od paleolitu až po stredovek, vkusne doplnený trojrozmerným materiálom - sprievodnými textami a zväčšenými fotografiami nálezov a prezentovaných lokalít. Návštevníci mali možnosť zhladiť najstaršie štiepané kamenné nástroje zo stredného (Kežmarok - Suchá hora, Bušovce - Stredný hon II) a z neskorého paleolitu (Kežmarok - Michalský vrch

a Jeruzalemberg, okolie Spišskej Belej, Toporec - Dlhý hon a i.) a z mezolitu (napr. Spišská Belá - Lind, Bušovce - Stredný hon I), ďalej sa oboznámiť s výsledkami archeologického výskumu neolitickej osady v Stráňach pod Tatrami - Pod Kamenným vrchom I, či aktuálnejšie skúmaných sídlisk z doby bronzovej v Spišskom Štvrtku - Ku Čenčiciam, vo Veľkej Lomnici - na Poľnej ulici alebo z mladšej doby železnej v Kežmarku - na Jeruzalemskom vrchu. Posledne zmienenú lokalitu dopĺňajú po prvýkrát zverejnené staré fotografie pôvodného stavu ešte nepoškodenej výšinej lokality a na ňu sa viažuce dokumenty z prvej polovice 20. stor. Unikátny nález hrnčiarskych pecí zo sídliska severokarpatskej skupiny z Kežmarku/Vrbova - Vrbovského lesíka zdôrazňuje rekonštrukcia plastického modelu spolu s predmetmi zo sídliska, z ktorých viaceré majú vzdialenejší pôvod (rímske provincie severnej Afriky). Chronologický sled nálezov uzatvárajú archeologické nálezy, získané výskumom zaniknutej dediny Schailerberg (Sayerberg), ktorú M. Giertlová-Kučerová skúmala v polohe Slovenské Kamence v chotári obce Slovenská Ves.

Podtitul výstavy ".....nielen očami odborníkov" poukazuje na hlavný zámer autorky - upútať záujem o regionálnu archeológiu predovšetkým v radoch školskej mládeže. Výstavu zatriktívnila i možnosť priamo vo výstavnej miestnosti vyformovať z hliny pravekú nádobku, resp. vyvrátať do polotovaru kamennej sekery/sekeromlatu otvor pre násadu a pod. O tom, že zámer sa autorky výstavy naozaj podaril svedčí aj bohatá návštevnosť, žiacka tvorivosť, kladné ohlasy v regionálnej tlači a záujem ďalších múzeí o túto pútavú výstavu. Záujemcovia ju mali možnosť vidieť do 28. 10. 2003. Výstava putuje do Ľubovnianskeho múzea v Starej Ľubovni.

M. Soják

ARCHEOLÓGIA A VEREJNOSŤ

Po stopách Rimanov - letná škola

V areáli rímskeho tábora v Iži sa už druhý rok uskutočnila medzinárodná letná škola zameraná na poznávanie, ochranu a prezentáciu rímskych pamiatok na Dunaji na báze výmeny medzi mladými ľuďmi. Projekt, na ktorom sa zúčastnilo takmer 80 stredo- a vysokoškolákov zo všetkých krajín Višegrádskej štvorky, sa uskutočnil v mesiacoch júl - august 2003 s podporou Medzinárodného višegrádskeho fondu. Žiadateľom grantu a jedným z hlavných organizátorov projektu bola Fakulta humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave, ktorá v úzkej spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre zároveň garantovala aj odborný program letnej školy. Ďalšími spolupracujúcimi partnermi boli Karlova univerzita v Prahe (Ústav pro klasickou

archeológii), Jagelovská univerzita v Krakove (Uniwersytet Jagiellonski, Instytut Archeologii, Kraków), Univerzita Loránd Eötvösa v Budapešti (Ókori Régészeti Tanszék), Gymnázium L. J. Šuleka v Komárne a Obecny úrad v Iži, ktorý významnou mierou a dlhodobo podporuje aktivity súvisiace s rímskym táborom ležiacim v katastri obce. Účastníkmi letnej školy boli predovšetkým študenti archeológie, klasickej archeológie, klasickej filológie, histórie, dejín umenia a kultúry z uvedených škôl, pričom nechýbali ani študenti z Masarykovej univerzity v Brne (Ústav pro archeologii a muzeologii), Univerzity J. Pannonia v Pécsi (Ókortudományi Tanszék) a Gymnázia v Galante.

Program letnej školy, koncipovaný v dvojtyždňových turnusoch, pozostával z prednášok, diskusií, prezentácií venovaných dejinám Rímskej ríše, zvlášť Panónie a jej pohraničnej zóny, stavebno-historickému vývoju rímskych pevností na Dunaji a ich materiálnej kultúre, ako aj z odborných exkurzií do blízkych múzeí (Komárno/Komárom), z prehliadok lokalít a z terénnych aktivít v areáli rímskeho tábora v Iži, zameraných na údržbu odkrytých častí pamiatky sprístupnených verejnosti vo forme múzea v prírode. Súčasťou projektu bolo aj vydanie ilustrovaného sprievodcu po rímskych pamiatkach "Kelemantia - Brigetio. Po stopách Rimanov na Dunaji" (bližšie pozri Nové publikácie), ktorý poskytuje základné informácie nielen o rímskych pamiatkach, ale aj iných turistických zaujímavostiach tohto regiónu.

K. Kuzmová

Poznámky k prevádzkovaniu a súčasnému stavu archeologického múzea v prírode Liptovská Mara-Havránok

Národná kultúrna pamiatka Liptovská Mara-Havránok je jediným archeologickým múzeom v prírode na Slovensku. Prvé nálezy boli na lokalite objavené v rámci záchranných prác pri príprave zátopovej oblasti na stavbu vodného diela Liptovská Mara v 60. rokoch minulého storočia. Výsledky z vyše tridsať rokov trvajúceho výskumu sa premietli do obrovského množstva postupne spracúvaných dokumentov a reálií, ktoré sa stali výzvou pre následné vedecko-populárne využitie.

K prvému protirečeniu medzi vtedajšou realitou a spoločenským záujmom došlo v roku 1975 po napustení liptovskej priehrady, keď na Havránok začali prichádzať prví turisti. Trávou zarastené ruiny a polozасыpané sondy na kopci nad priehradou púťali pozornosť, avšak chýbala akákoľvek informácia o tunajších významných objavoch.

Dnes však tomu už tak nie je. Na začiatku 90. rokov tu vyrástlo "včasnohistorické centrum severného Slovenska." Objekty, objavené v malebnom prostredí, si svojou mimoriadnou zachovalosťou priamo vyžadovali rekonštrukciu a prezentáciu. Prvotnou potrebou pamiatkovej úpravy bolo konzervovanie unikátnych, nasucho kladených murív laténskej fortifikácie a dlažieb obetiska. K nim časom pribudli aj základy stredovekého hrádka.

Múzeum sa od ostatných líši predovšetkým tým, že uchováva a chráni pamiatky na pôvodnom mieste, a zároveň archeologické reálie dopĺňa o rekonštrukcie (na základe objektov, známych zo zátopovej oblasti), podobne ako je tomu vo Vychylovke, v Banskej Štiavnici i v Solivare. Prezentuje kultúru doby železnej ako aj vrcholného stredoveku na našom území.

Prehliadka múzea začína malou expozíciou, kde si možno prezrieť niektoré nálezy: šperky, nádoby, mince, pracovné nástroje, a dozvedieť sa niečo o výsledkoch výskumu. V teréne už potom možno obdivovať samotné rekonštrukcie: keltský dvorec s dvojpriestorovým obytným domom, hrnčiarskou dielňou, studňou, chlievom a sýpkou na obilie. Chodník nás ďalej dovedie k obetisku, pokračuje k opevneniu s impozantnou vstupnou bránou a k obytnému objektu zčasnej doby rímskej. Všetky stavby v areáli sú zrubové, s trstinovou strechou.

Návštevník potom spraví skok v čase a objaví sa pred ním náznakovito prezentovaný drevený hrádok z 15. storočia. Veľkou atrakciou je tajná chodba, ktorá mala podľa legend slúžiť na únik pred nepriateľom v čase bojov.

Využitie archeologickej lokality na muzeálne účely má, ako prvá lastovička archeologického skanzenu na Slovensku, i svoje nedostatky. Náučný chodník mal, napríklad, pôvodne začínať v muzeálnom objekte na brehu jazera, avšak tento finančne najnáročnejší objekt sa nepodarilo zrealizovať. Takisto zreštaurovaná veža kostola s okolím sa nedočkala pamiatkového využitia a v posledných rokoch bola nevhodne komerčne využívaná.

Výrazným negatívom je takmer úplná absencia oživovacích podujatí. Expozícia je pod správou Liptovského múzea, ktoré sa však ťažiskovo venuje najmä skanzenu v Pribyline a správe rezervácie ľudovej architektúry vo Vlkolínci. Chýbajúcu starostlivosť zatiaľ nahrádza tamjšie pracovisko SAV, ktoré ho využíva aj na vedecké účely - napríklad na konferencie a ako pracovisko experimentálnej archeológie.

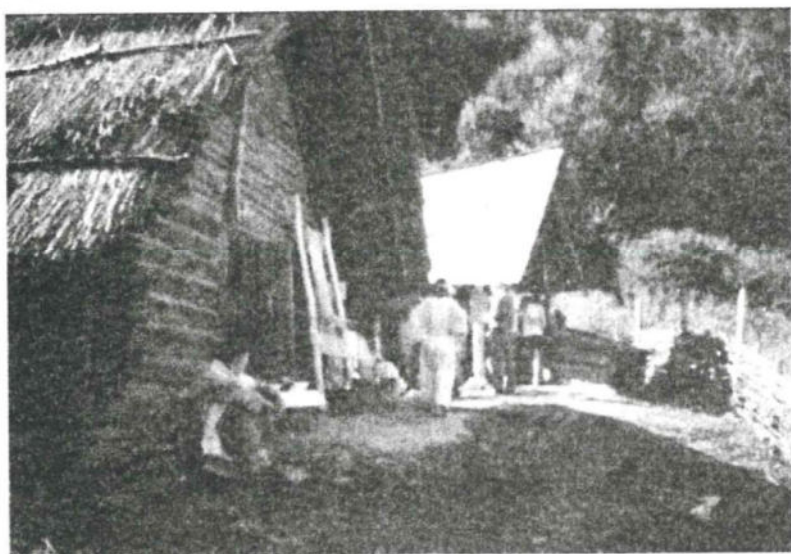
Údržba rekonštruovaných archeologických objektov je problematickejšia než v národopisných a technických expozíciách. Z veľkej časti ide o samostatne stojace nezastrešené objekty, ktoré veľmi trpia vplyvmi počasia. Nie nepodstatnú, a ziaľ, negatívnu úlohu pri prevádzkovaní zohráva aj použitie pôvodných techník bez aplikácií kovu a náterov, čo sa po čase odrazí v stúpajúcich nárokoch na starostlivosť. Kompromisy v koncepcii, kolísanie medzi experimentom a prezentáciou spolu s nedostatočne zabezpečenou prevádzkou a pravidelnou údržbou vytvárajú časom ťažko riešiteľné situácie, ktoré vedú k znehodnoteniu vytvoreného diela, a často aj k ohrozeniu chránených originálnych častí pamiatky. Areál a jeho objekty sa takto ostali do situácie, kedy dojem schátralosti a zanedbanosti prevládol nad zážitkami z poznávania u laických návštevníkov i u odborníkov.

Veľkú časť zodpovednosti za tento stav nesie správca pamiatky - Liptovské múzeum, ktorý po dlhé roky

nezabezpečoval základnú ochranu a údržbu areálu: nutné opravy a výmeny poškodených prvkov, kosenie plôch, odstraňovanie náletových drevín, čistenie okolia a interiéru stavieb ani obnovu náučného chodníka a jeho informačného systému.

K výraznej systémovej zmene v starostlivosti o archeologické múzeum v prírode došlo po uzavretí spolupráce Archeologického ústavu SAV s organizáciou Strom života a po zainteresovaní odborníkov na revitalizáciu drevenej architektúry. Prelomom v tomto smere bola aj zmena prístupu nového vedenia správcu pamiatky - Liptovského múzea, ktoré sa rozhodlo konečne využiť a posilniť prirodzený potenciál skanzenu a prispieť k jeho znovuoživeniu vlastnými prostriedkami i zapojením sponzorov. Ako úspešné sa v tomto smere ukázali "keltské" dni muzeálnych aktivít, spojené s predvádzaním experimentov a s demonštráciami remeselných a iných činností.

Spoločne so zainteresovanými stranami bol vypracovaný harmonogram obnovy pamiatky a v roku 2003 sa prišlo k sanácii najohrozenejších objektov. Riešenie sanácie jednotlivých objektov sa stalo súčasťou projektu "Ochrana a záchrana archeologických a historických pamiatok na Slovensku ako integrálna súčasť európskeho kultúrneho dedičstva" a autorsky i organizačne sa na ňom významne podieľa Ing. O. Makýš, PhD. zo Stavebnej fakulty STU a jeho spolupracovníci. Úspešné prijatie ďalšieho projektu, zameraného na pokračovanie v terénnom výskume a jeho spracovania, financovaného vládou SR, oživí v najbližšej budúcnosti aj vedeckovýskumnú činnosť v Liptovskej Mare.

Aké sú najvýraznejšie pozitíva tohto archeologického parku? Vo svojej podstate, podobne ako etnografické múzeá v prírode, prezentuje kultúru, architektúru a spôsob života ľudí žijúcich na našom území, no v prípade archeologického múzea k týmto charakteristikám prístupuje významný faktor času. Liptovská Mara, ako prirodzené centrum Liptova, takto opätovne vstúpila do verejného povedomia. Stihol ju však krajší osud ako väčšinu bohatých nálezísk, ktorých predmety skončia v múzeách a zvyšok ich tajomstiev ostane pre bežného človeka "zasypaný".

Skanzen leží v turisticky exponovanej oblasti. Neporušené prírodné prostredie, ľahká dostupnosť a dominantná poloha s ideálnymi výhľadmi na okolité hory a priehradu rovnakého mena predstavujú dostatočné lákadlá pre návštevníkov. Brehy priehradného jazera s možnosťami rekreácie, blízke turistické a iné zariadenia (termálne kúpaliská Bešeňová a aquapark Tatralandia) spolu s hotelovými a pohostinskými zariadeniami v okolí, vytvárajú veľmi dobré zázemie pre turistické využitie archeoskanzenu. Podnikanie v kultúre či vo vede si však už dnes vyžaduje cieľavedomú a aktívnu marketingovú prácu, ktorú zatiaľ v Liptovskej Mare veľmi nevidieť. Chýba prepojenie na sieť hotelových zariadení a cestovných kancelárií či regionálne infocentrá, ale aj to najzákladnejšie - informačné materiály, suveníry, oddychové zóny pre návštevníkov a kvalitný náučný chodník s informačným systémom.

V roku 1991 bolo hradisko Havránok vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku. Napriek slabej propagácii a spomenutým problémom či nedostatkom, návštevnosť každoročne výrazne rastie. Značný mediálny záujem, množstvo každoročných odborných exkurzií a seminárov svedčia o úspešnosti celej realizácie. Preto Liptovská Mara patrí spolu s ostatnými múzeami v prírode medzi významné súčasti nášho národného kultúrneho dedičstva.

Literatúra:

V. Kruta: Les Celtes et les artes du feu. Dossiers d'Archéologie 258. Paris 2000, 7-11.

K. Pieta: 10 rokov archeologického múzea v prírode v Liptovskej Mare. In: (Re)konstrukce a experiment v archeologii 3, 2002, 125-133.

E. Pietová

Stručné dejiny Ibizy vo svetle archeologického bádania

Pityusynské ostrovy v západnom Stredomorí, ktoré tvorí Ibiza (572 kilometrov štvorcových) a menšia Formentera (82,8 km štvorcových), sú súčasťou Baleárskoho súostrovia. Prvé stopy po ich osídlení pochádzajú z obdobia miestneho chalkolitu, ktorého začiatky sú na základe absolútnej chronológie zaraďované do obdobia okolo roku 1900 pred n. l. Osídlenie a dejinný vývoj Pityusynských ostrovov Baleárskoho súostrovia sú oveľa menej výrazné históriou dvoch zostávajúcich - Mallorcy a Menorcy. V rámci celých Baleár však patria v tomto časovom úseku tiež do územného, ale okrajového rozšírenia predtalayotského kultúrneho substrátu. Počiatky včasnej doby bronzovej na Ibize a Formentere siahajú zhruba na prelom 18. až 17. stor. pred n. l.

Práve z prelomu chalkolitu a včasnej doby bronzovej pochádza známy megalitický hrob, objavený v polohe Ca na Costa na menšom ostrove Formentera. Zo včasnej (1600 - 1300 pred n. l.) až strednej doby bronzovej máme dôkazy kovovej metalurgie napríklad z náleziska Puig ses Torretes. Stredná doba bronzová na Pityusynských ostrovoch začína okolo roku 1300 pred n. l. Práve v tomto období už môžeme hovoriť o talayotskej kultúre, ktorá sa podľa viacerých názorov začala na Baleároch objavovať okolo polovice 2. tisícročia pred n. l. Tento významný kultúrny substrát západného Stredomorja je známy tzv. mohutnými kamenými kruhovými vežami - talayotmi.

Na obidvoch ostrovoch boli často obsadzované jaskyne. V dobe bronzovej to bola, napríklad, Cova des Riuet, Cova Xives a iné.

V neskoršej dobe bronzovej (1000 - 8./7 stor. pred n. l.) sa zvýraznil dejinný význam Ibizy a Formentery v rámci Baleárskoho súostrovia. Obyvatelia Ibizy mali čulé kontakty nielen so susednými ostrovmi Mallorcou a Menorcou, ale aj s Pyrenejským polostrovom. Z tohto časového úseku pochádza veľké množstvo kovových výrobkov, objavených či už v rámci sídlisk, depotov alebo ako náhodné nálezy. Medzi kovovými predmetmi jednoznačne dominujú sekerky, či už s tuľajkou alebo postrannými lištami (napríklad z Can Mariano Gallet na Formentere alebo Ses Salines, Xarraca, la Savina na Pyrenejskom polostrove. Surovina na metalurgiu bronzú dokonca pochádza aj z východného Stredomorja - z Cypru (meď).

V dobe železnej bola Ibiza dôležitým strediskom Feničanov. Práve Feničania, vystriedajúc minojských Kréťanov a mykénskych Grékov z 2. tisícročia pred n. l., sa v prvej polovici 1. tisícročia stali najväčšími obchodníkmi a moreplavcami v Stredomorí. Vďaka Feničanom bola Ibiza minimálne od 8. až 6. stor. pred n. l. križovatkou rôznych kultúrnych vplyvov Stredomorja. Vďaka za to najmä obchodu a prenikaniu súdobých religióznych prejavov zo širokého priestoru Stredozemného mora. Práve preto pochádza z feničského obdobia, okrem iného, aj významný nález, pôvodom z Egypta. Ide o skarabea (pečatidlo) s nápisom v egyptských hieroglyfoch, ktorý sa našiel na lokalite Puig des Molins v katastri hlavného mesta ostrova, Eivissy (Ibize). Medzi najvýznamnejšie a najstaršie sídliská z feničského obdobia patrí lokalita Sa Caleta na juhu Ibizy. Ide o feničskú osadu, ktorej urbanistické riešenie nesie v sebe zárodok zástavby mestského charakteru.

Výrazné vplyvy z rôznych častí vyspelého starovekého sveta prenikali na ostrov aj počas púnskeho obdobia. Od 6. stor. pred n. l. dominovali na ostrove Kartáginci, ktorí boli priamymi kultúrnymi, ale aj etnickými pokračovateľmi Feničanov v západnom Stredomorí, respektíve sa vyformovali z feničského etno-kultúrneho základu. Ani v tomto období sa nezastavil prílev tovaru - keramiky, kultových amuletov a iných predmetov z antického Grécka, z Pyrenejského polostrova, z južného Talianska, zo Sicílie, z Egypta, a samozrejme, zo severozápadnej Afriky, kde ležalo mesto Kartágo (Tunisko). Po dvoch z troch púnskych vojen ostrov postupne, okolo roku 200 pred n. l., ovládli Rimania. Po páde Rímskej ríše sa sem v súvislosti so sťahovaním národov dostali germánski Vandali, Byzantínci a po nich Arabi.

Arabi prenikali na Pityusynské ostrovy od začiatku 8. stor. V tom čase Španielsko ovládla dynastia Umajjovcov. Ich podmanenie súviselo s mocenskou expanziou Arabov na Pyrenejský polostrov. Celé Baleárske súostrovie aj s Mallorcou a s Menorcou definitívne ovládli okolo roku 902. Všetky ostrovy sa stali súčasťou kalifátu v Cordobe. Ibiza sa stala významným strediskom arabskej moci v Stredomorí. Islamská nadvláda priniesla ostrovu viaceré výdobytky, najmä pokiaľ ide o remeselnú, umeleckú a vzdelanostnú úroveň. Po roku 1000 bol ostrov neustále atakovaný križiackymi výpravami Kataláncov, a pirátmi. Moslimská nadvláda sa skončila 8. augusta 1235, keď katalánske vojsko pod velením Guillerma de Montgrí Arabov vyhnalo.

Aj jeden z najnovších (október 2003) archeologických objavov na Ibize pochádza z arabského obdobia miestneho stredoveku. Ide o najväčšou pravdepodobnosťou o hrob, v ktorom pochovali viacerých jedincov. Nevylučuje sa ani pohrebisko. V hlavnom meste ostrova, v Eivisse (Ibize), objavili na jednej z najfrekventovanejších ulíc Avenida de España tri kostry, značné množstvo porušenej aj luxusnej keramiky, a zvyšky menších múrov zatiaľ neidentifikovateľnej, ale dispozične zaujímavej stavby. Záchranný výskum náleziska z obdobia miestneho arabského stredoveku viedli, respektíve sa na ňom podieľali archeológovia Rosa Gurrea a Joan Ramon. Nálezy sa podarilo zachrániť okolo 100 cm pod povrchom cesty, na ktorej sa práve realizovali výkopové práce. Inkriminované miesto, kde sa našiel najnovší archeologický nález, sa nachádza v blízkosti najstaršej štvrť mesta Dalt Vila, ktorá je obohatená hradbami. Jej súčasťou je hrad, pochádzajúci ešte pred obdobím arabskej nadvlády zo 7. stor. Pevnosť bola

až v renesancii prestavaná do dnešnej podoby. Ulica Av. De Espanya sa nachádza severne od mestskej časti Puig des Molins. Ide o spomínanú lokalitu, známu už z fenických čias, 7 stor. pred n. l., keď sa využívala najmä na pochovávanie zosnulých. Kartáginci na lokalite Puig des Molins zanechali približne 2000 - 3000 hrobov. Neskôr tu svojich mŕtvych pochovávali Rimania a Arabi. Metropola Eivissa je dlhodobo osídleným územím, ktorého počiatky siahajú do minimálne 7. stor. pred n. l. V arabskej dobe niesla meno Madina Yabisa. V tom čase v nej žilo 2000 až 5000 ľudí.

Literatúra:

- B. Costa - J. H. Fernández: Ibiza und Formentera von der Prähistorik bis zur islamischen Epoche. Ibiza 1995.
C. Gómez - P. San Nicolás: La prehistoria de Ibiza y Formentera: Estado actual de la investigación. Trabajos de Prehistoria, Vol. 45, Madrid 1988, 201-208.
E. Prats: Història d'Eivissa i Formentera. Diario de Ibiza. Valencia 1991.

D. Hulínek

SPOMÍNANIE

K 100. výročiu narodenia PhDr. Ludmily Kraskovskej, CSc. (26. 6. 1904 - 26. 6. 1999)

Dňa 26. júna 2004 si pripomenieme nedožitú storočnicu významnej bádatelky Dr. L. Kraskovskej a zhodou okolností, ktorá sa len zriedkavo stáva, aj piate výročie od zavŕšenia jej života. Pani doktorka Kraskovská v priebehu takmer celého dvadsiateho storočia prežila svoj osobitý, neľahký, ale nesmierne tvorivý život, ktorým sa nezapudnuteľne zapísala do vedomia odbornej verejnosti, a tiež do srdca všetkých, ktorí ju osobne poznali. Dcéra ukrajinských rodičov, narodená vo Vilniuse, vyštudovaná v Paríži a najmä v Prahe, sa v roku 1931 usadila na Slovensku, a tu pre jeho minulosť v oblasti pravekej, včasnostredovekej a stredovekej archeológie, numizmatiky, muzeológie, ale aj umenovedy a osvety urobila tak veľa, ako málokto z nás, rodených Slovákov. Na medzinárodnom fóre sa etablovala najmä v oblasti slovanskej archeológie a numizmatiky, ale jej vedecká aktivita mala omnoho širší diapazón; bola redaktorkou alebo členkou viacerých redakčných rád, členkou odborných komisií, komitétov, vedeckých spoločností. V Československé archeologické spoločnosti pri ČSAV a hlavne v Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV a v Slovenskej numizmatickej spoločnosti pri SAV, o zrod ktorej sa osobne pričínala, bola dlhoročnou funkcionárkou. Menej známa je aj jej pedagogická činnosť na Filozofickej fakulte UK v Bratislave.

Povaha, mimoriadne nadanie a intelektuálne rodinné zázemie, v ktorom dr. Kraskovská vyrastala, stali sa nosnými piliermi jej nevšednej osobnosti. Svojou skromnosťou a neobyčajne ľudským prístupom si podmanila každého, kto ju poznal. Do posledných chvíľ svojho života tvorivo myslela. Jej posledné odborné príspevky vyšli v roku jej skonu, alebo krátko potom. Nebyť úrazu, po ktorom jej fyzických síl rapídne ubúdalo, bola by naďalej tvorila. Pripravovala ukrajinsko-slovenský archeologický slovník, mala zozbieraný dokumentačný materiál o niektorých osobnostiach ukrajinskej literatúry. Prekvapením pre všetkých, ktorí ju poznali, bola jej osobná svedčnosť formou publikácie Z dávnych čias (Prešov 1999), v ktorej kapitolu Naša sim'ja dokončila v roku 1994 ako deväťdesiatročná. Vďaka Dr. M. Lamiovej, ktorá posúrila vytlačenie rukopisu u prešovského vydavateľa, pani doktorka Kraskovská ešte krátko pred svojím odchodom mohla osobne uvidieť svoje dielo. V ňom poodhalila mnohé, dovtedy nám neznáme stránky svojho života - a stala sa nám ešte bližšou.

D. Bialeková

K 100. výročiu narodenia Pamätná tabuľa profesora Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc., v Košiciach (24. 7. 1903 - 5. 1. 1993)

V roku 2003 uplynulo 100 rokov od narodenia nestora slovenskej archeológie, profesora Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc. Pri tejto príležitosti mu bola na priečelí budovy Archeologického ústavu SAV na Hrnčiarskej ulici 13 v Košiciach odhalená pamätná tabuľa. Súhra okolností, ktoré nepriaznivo zasiahli do jeho života, priviedli ho v

roku 1954 na východné Slovensko, kde strávil prevažnú časť svojej tvorivej vedeckej činnosti. Pôvodná budova pobočky Archeologického ústavu v Košiciach, postavená v roku 1953 v záhrade Východoslovenského múzea ako provizórium, v ktorej pracoval až do roku 1987, dnes už neexistuje. V novej budove na Hrnčiarskej ulici pracoval takmer až do svojej smrti v roku 1993.

Pamätná tabuľa, ktorou si chceli uctiť pamiatku profesora V. Budinského-Kričku, DrSc., vznikla z iniciatívy pracovníkov Domu Matice slovenskej v Košiciach zo sponzorských finančných prostriedkov. Obyvateľom Košíc a generácii archeológov, ktorí sa s ním už osobne nemohli stretnúť, má pripomínať významného slovenského vedca, ktorý na Slovensku kládol základy

profesionálneho archeologického bádania a systematickej záchrany pamiatok. Stál tiež pri vzniku Štátneho archeologického ústavu, založeného v roku 1939 pri Slovenskom národnom múzeu v Martine - prvej inštitúcii, zastrešujúcej odborne aj organizačne všetky aktivity archeologického výskumu.

Tabuľa, dielo košického výtvarníka Zbignewa Nišpónského, je vyhotovená zo špeciálnej pálenej hliny. Úpravou povrchu pripomína patinovaný bronz. Okrem nápisu: "V tejto budove pracoval nestor slovenskej archeológie univerzitný profesor Vojtech Budinský-Krička." je na nej uvedený rok narodenia a úmrtia. Nápis výtvarne dotvára reliéfne zobrazenie bronzovej náušnice zo slovanského hrobu v Šebastovciach, lipová ratolesť a slovenský znak. Slávnostné odhalenie pamätnej tabule sa konalo 22. 10. 2003 za účasti zástupcov Matice slovenskej, kultúrnych inštitúcií, pracovníkov košickej pobočky AÚ SAV, priateľov a známych prof. V. Budinského-Kričku. Slávnostné príhovory predniesol riaditeľ Domu Matice slovenskej Ing. Juraj Koperdák, CSc., za AÚ SAV vedúca pobočky PhDr. Elena Miroššayová, CSc. Tabuľu odhalila PhDr. Mária Lamiová, CSc., ktorá s prof. V. Budinským-Kričkom dlhé roky spolupracovala a pomáhala mu. Slávnosť pokračovala krátkym priateľským stretnutím jej účastníkov na pracovisku pobočky AÚ SAV a prednáškou PhDr. Márie Lamiovej, CSc., v budove Slovenského technického múzea, v ktorej priblížila životné osudy a dielo prof. Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc.

E. Miroššayová

Kolokvium "Kultúrny a historický vývoj mikroregiónu Hornád"

Úrad Košického samosprávneho kraja - odbor kultúry, Archeologický ústav SAV Nitra - pobočka Košice, Košické osvetové stredisko, Východoslovenské múzeum Košice a Obecný úrad Nižná Myšľa usporiadali dňa 4. 9. 2003 v Nižnej Myšli kolokvium "Kultúrny a historický vývoj mikroregiónu Hornád" venované 100. výročiu narodenia Univ. prof. Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc., a k 50. výročiu založenia Výskumného pracovného strediska Archeologického ústavu SAV v Košiciach.

Zúčastnili sa ho zástupcovia VÚC na čele s predsedom RNDr. Rudolfom Bauerom a vedúcim odboru kultúry Františkom Balúnom, z Archeologického ústavu SAV v Nitre riaditeľ Prof. Dr. Alexander Ruttkay, DrSc., Prof. J. Vladár, DrSc., Doc. Václav Furmánek, DrSc. a Dr. Ladislav Veliačik, DrSc., vedeckí a odborní pracovníci VPS AÚ SAV v Košiciach, tiež zástupcovia Východoslovenského múzea, Košického osvetového strediska a obcí spojených v mikroregióne Hornád.

Účastníci sa stretli v múzeu v Nižnej Myšli, kde si prezreli archeologickú a národopisnú výstavu. Samotné kolokvium sa konalo na Obecnom úrade. Po privítaní miestnym starostom Jozefom Weberom prihovorili sa prítomným predseda VÚC a riaditeľ AÚ SAV.

V úvodnom referáte hodnotila osobnosť Prof. V. Budinského-Kričku a jeho prínos pre archeologické bádanie na Slovensku Dr. Mária Lamiová, CSc.. Dr. Ľubomíra Kaminská, CSc., oboznámila prítomných s osídlením mikroregiónu Hornád v dobách kamenných. Prof. Jozef Vladár, DrSc., sa venoval súčasnému stavu poznania otomanskej kultúry. Dr. Elena Miroššayová, CSc., referovala o výsledkoch výskumu staršej i mladšej doby železnej v juhovýchodnej časti Košickej kotliny. Dr. Július Béreš, CSc., informoval o výsledkoch skúmania mikroregiónu vo včasnom až neskorom stredoveku.

Po obede si účastníci kolokvia prezreli výskumy na Várhegyi, a to sídlisko na akropole, ktoré skúmal Dr. Dáriuš Gašaj, a pohrebisko, kde viedol práce Dr. Ladislav Olexa.

Prítomní - najmä zástupcovia VÚC a ObÚ - považovali kolokvium za veľmi prínosné, keďže prinieslo informácie o výsledkoch archeologického bádania v mikroregióne Hornád, ktoré značnou mierou obohatilo poznanie najstarších dejín tejto dodnes bohato osídlenej a významnej oblasti.

M. Lamiová

Prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc., sedemdesiatnikom!

Len dáta narodenia 20. 1. 1934 v Brodzanoch (okr. Partizánske) nás presviedčajú o skutočnosti, že krátko po vstupe do nového roku 2004 sa tento duchom nesmierne svieži, fyzicky neobyčajne odolný a všestranne aktívny a úspešný bádateľ, dlhoročný kolega na pracovisku v Archeologickom ústave SAV a priateľ s mnohými výnimočnými ľudskými vlastnosťami dožíva významného životného jubilea. Kultivovaný muž so širokým spektrom záujmov, ďaleko presahujúcimi hranice vednej disciplíny. Šikovný diplomat zvládajúci aj tie najkomplikovanejšie situácie v mnohých významných funkciách (dlhoročný zástupca riaditeľa AÚSAV, predseda Slovenskej archeologickej spoločnosti, zástupca podpredsedu SAV, riaditeľ Encyklopedického ústavu SAV, dekan Filozofickej fakulty UK, člen Conseil Permanent de l'UISPP, dopisujúci člen DAI), ktoré počas svojej profesionálnej kariéry zastával. To všetko najmä vďaka schopnosti nachádzať pragmatické riešenia i kompromisné východiská.

Terénny výskumník na kolenách a so sklonenou hlavou hľadajúci a odhaľujúci nálezové situácie na náročných systematických výskumoch (Branč, Nitra, Spišský Štvrtok), ktorých výsledky priniesli vedeckú odozvu a slávu nielen jubilantovi, ale celej slovenskej archeológii. Invenčný vedec s hlavou vysoko vztýčenou, aby dovidel a rozpoznal zdroje a smerovanie kultúrnych impulzov zo vzdialených civilizačných centier na Blízkom východe a v Stredomorí. Bádateľ tvorivo pôsobiaci svojimi aktivitami nielen na širokom priestore, ale aj v čase, presahujúcim štyri tisícročia a pokrývajúcim mnohé kultúry eneolitu a doby bronzovej. Tu však, predsa len, s nedemonštrovanou, ale zreteľnou preferenciou až láskou k problematike počiatkov staršej doby bronzovej a najmä jej civilizačného vrcholu - éry starobronzových opevnených osád. Autor a spoluautor 15 monografií a takmer 200 štúdií a príspevkov. Vyhľadávaný a vítaný účastník desiatok zahraničných i domácich vedeckých podujatí a zapálený referent a diskutér.

Pevný chlap, priam bytostne sa vyhýbajúci konfliktom a nedorozumeniam, a preto obľúbený a cenený partner a kolega. A predovšetkým srdečný a prajný človek s priamym pohľadom pri osobnom stretnutí, vždy pripravený pomôcť či poradiť.

Zato všetko - Vážený pán profesor, Milý Jozef - Ti patrí obdiv a vďaka celej slovenskej archeologickej obce, a jej želanie pevného zdravia a ďalších pracovných a osobných úspechov

L. Veliačík

Tatiana Štefanovičová jubilantkou

Prof. Dr. Tatiana Štefanovičová, DrSc. (nar. 10. 3. 1934), patrí k popredným odborníkom na slovanskú archeológiu a na otázky kontaktov s byzantským prostredím.

Šarmantný človek, jeden z tých, ktorým vek nič neubral na entuziazme a životnej energii. Teraz, rovnako ako pred rokmi, sa živo zaujíma o nové objavy, informácie o výskumoch, z ktorých posledný ukončila v roku 2003. Pôsobila dlhé roky ako pedagóg na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde sa neskôr stala vedúcou Katedry všeobecných dejín a archeológie, neskôr Katedry archeológie, a tiež prodekanou pre vedecko-výskumnú činnosť FiFUK. Okrem vlastnej práce a významných odborných výsledkov publikovaných v širokej palete odborných štúdií, príspevkov a prezentovanej v podobe mnohých referátov doma i v zahraničí a vo viacerých monografiách, vychovala generácie študentov, aspirantov a doktorandov. V čase svojho pôsobenia, ale i teraz, je považovaná za dôstojného a váženého reprezentanta FiFUK.

Ako jedna z mála žien dosiahla v archeológii titul profesor už v roku 1992. Vo svojom odbornom pôsobení presadzuje nové názory, teórie a interpretácie, a podporuje hľadanie nových ciest. Veľa dobrého pre archeológiu, predovšetkým slovanskú, dosiahla tiež na poli vedecko-popularizačnom, kde fundovane uspokojuje záujem verejnosti o aktuálne témy bádania. Vo svojej vedeckej činnosti sa intenzívnejšie orientuje na vzťahy Slovenska a juhovýchodnej Európy, publikuje príspevky venované architektúre, ako i nálezom materiálnej kultúry, dôležitým pre otázky byzantsko-slovanských vzťahov v období včasného stredoveku. Zaujíma sa hlavne o konkrétnu podobu byzantských vplyvov na slovanské prostredie a doma i v zahraničí je na túto tému uznávanou špecialistkou. V terénnom výskume zostane jej meno späté s Bratislavou, kde pôsobí doteraz, a kde ešte v roku 2003 viedla náročný výskum.

Stretla sa s viacerými komplikovanými situáciami a patrí k ľuďom, ktorí majú odvahu povedať pravdu i v situácii, ktorá je pre kariéru odborníka riskantná, čo jej neraz prinieslo nezaslúžené problémy. Prirodzená česťnosť a snaha o pokrok vo vede ju motivovala pre vec, umožnila jej riskovať a podporiť to, čo považovala za správne.

K životnému jubileu pani profesorky Tatiany Štefanovičovej želajú priatelia, spolupracovníci, žiaci, kolegovia a celá archeologická obec veľa zdravia a neutíchajúcu energiu na realizáciu všetkých vedeckých projektov, ktoré naša jubilantka predsavzala.

D. Stašíková-Štukovská

Za Andrejom Rajničom (1922 - 2003)

Správa o smrti Andreja Rajniča (5. 11. 2003), prvého a dlhé roky jediného terénneho technika Archeologického ústavu SAV v Nitre, ma zastihla nečakane a v zahraničí. Zarmútila ma o to viac, že som nemal možnosť osobne sa zúčastniť na poslednej rozlúčke s kolegom, dlhoročným susedom a priateľom. Takmer dve desaťročia sme spolu zdieľali mnohé radosti a starosti viacerých terénnych archeologických výskumov. Je to zvláštne, ale skutočne: ak nás správa o úmrtí blízkeho človeka zastihne v cudzine, vnímame to inak, ako keď máme možnosť zdieľať túto smutnú udalosť v priamom kontakte s pozostalými. Z väčšej vzdialenosti si azda ešte intenzívnejšie a bolestnejšie uvedomujeme osudovosť každej neodvratnej straty. Ešte výraznejšie hodnotíme konkrétneho človeka v jeho základných bytostných obrysoch.

Andrej Rajnič, narodený 8. 9. 1922 v Kožanoch pri Bardejove, sa s archeologickým výskumom dostal prvý raz do kontaktu už v roku 1940.

Vtedy, počas výskumu východoslovenských mohýl, si prof. Budinský-Krička za svojho budúceho technického spolupracovníka a laboranta vyhládol nadaného a skromného dedinského chlapca. A tak v roku 1942 Andrej Rajnič nastúpil do služieb vtedajšieho Štátneho archeologického ústavu v Martine. Archeológii zostal už potom verný po celý život. Nadaný a učenlivý mladík po boku Vojtecha Budinského-Kričku rýchlo zvládol osobitosti terénneho archeologického výskumu. Naučil sa racionálne organizovať prácu kolektívu kopáčov a úspešne si osvojil i základy terénnej dokumentácie. A tak bol čoskoro poverený realizovať samostatné záchranné terénne akcie (výskum hrobov lužianskej skupiny v Lužiankach už v roku 1942).

Po vzniku Archeologického ústavu SAV v Nitre, keď počet spolupracovníkov rýchlo narastal, patril už Andrej Rajnič k základným pilierom prudko sa rozvíjajúceho vedeckého pracoviska. V ňom našiel i oddanú životnú partnerku a manželku - pani Zitu, rodenú Kurčinkovú. Svoje bohaté terénne skúsenosti nezištne a ochotne odovzdával novým posilám ústavu. Do tajov odkryvu a terénnej dokumentácie pohrebísk a sídlisk zaučal nielen pracovníkov keramických laboratórií a terénnych technikov, ale i mnohých mladých archeológov. Osobným príkladom viedol spolupracovníkov k zodpovednosti, skromnosti a nenáročnosti. Boli to vlastnosti, ktoré mal vrodené, a ktoré si upevnil najmä počas núteného pobytu v koncentračnom tábore na konci 2. svetovej vojny.

Andrej Rajnič sa významným spôsobom pričínal o úspešný priebeh mnohých výskumov na Slovensku. Viedol terénne a dokumentačné práce na výskume rozsiahleho avarsko-slovanského pohrebiska v Holiaroch, podieľal sa na výskume opevnenej polykultúrnej lokality v Nitrianskom Hrádku, pohrebísk v Bešeňove, v Trnenci nad Váhom, v Šali a realizoval početné menšie záchranné výskumy. V archíve Archeologického ústavu je ako trvalý svedok tejto viac ako štyridsaťročnej činnosti uložený veľký počet nálezových správ.

Už od roku sa 1966 datuje jeho úzka a dlhoročná spolupráca s autorom tohto nekrológu. Po výskume pohrebísk v Abraháme (1966 - 1968) nasledoval jedinečný a náročný výskum v Cíferi-Páci (1969 - 1981), a napokon výskum rímsko-germánskej usadlosti v Bratislave-Dúbravke (1983 - 1991). V priebehu týchto dlhodobých výskumov som mal príležitosť dôvernejšie poznať aj ľudský profil Andreja Rajniča. Bol to nesmierne skromný a zodpovedný spolupracovník, ktorý dokázal zvládnuť nielen všetky organizačné a technické stránky výskumu, ale vedel vždy vytvoriť aj pokojnú pracovnú atmosféru, ktorá je základným predpokladom každého úspešného výskumu. Andrej Rajnič mal zvláštny dar bezprostrednej komunikatívnosti. Vďaka nej rýchlo dokázal získať k aktívnej spolupráci v teréne aj tých najľahostajnejších robotníkov či brigádnikov. Dobré si uvedomoval, že práca a úspechy archeológa v teréne nezávisia len od dôležitých či vzácnych nálezov, ale podmieňuje ich aj súhra množstva ďalších faktorov. Medzi nimi síce archeológ plní hlavnú funkciu, ale nezastupiteľné miesto v nej má terénny technik. Archeologický výskum sa nezaobíde ani bez účinnej pomoci pracovníkov laboratórií, administratívno-správnej zložky, ale najmä angažovanej práce robotníkov-kopáčov. A práve vo výchove kopáčov bol Andrej Rajnič nenápadným, ale vynikajúcim pedagógom.

Takmer štyri desaťročia strávil prevažne v teréne. K rodine a k svojmu obľúbenému vinohradu na Zobore sa vracal iba cez víkendy, ale nikdy si nestáľoval. Prácu v teréne mal veľmi rád. Andrejovi Rajničovi patrí v zakladateľskej a budovateľskej generácii Archeologického ústavu SAV v Nitre dôstojné a trvalé miesto. Všetci, ktorí ho poznali, ale najmä tí, čo s ním mali možnosť dlhodobo spolupracovať, oceňovali jeho svedomitosť a spoľahlivosť, ale najmä ochotu vždy pomôcť dobrou radou i skutkom. Jeho pevný charakter, schopnosť vytvárať a udržiavať okolo seba vľúdne a priateľské prostredie i nesmierna skromnosť a nenáročnosť sú vlastnosti, ktoré z Andreja Rajniča urobili spolupracovníka, na ktorého pamätníci vždy radi a s úctou spomenú.

Aj napriek nemalým zdravotným ťažkostiam, ktoré Andreja Rajniča postihli najmä v posledných rokoch života, nestrácal záujem o dianie v Archeologickom ústave, na svojom pracovisku. Donedávna sa zúčastňoval na všetkých

aktivitách, konaných v rámci Slovenskej archeologickej spoločnosti a vedenia ústavu, na stretnutiach bývalých spolupracovníkov - dôchodcov. Živo sa zaujímal o prácu mladších, o výsledky nových terénnych výskumov, a tešil sa z každého úspechu slovenskej archeológie.

Nikdy nezabudnem na naše posledné minuloročné stretnutie. Andrej Rajnič, opierajúc sa vtedy o francúzske palice, v podstate už vyrovnaný so životom, odmietol dopravu autom z ústavu domov, a dal mi radu - netušil som, že úplne poslednú, no veľmi užitočnú: "Titus, pokiaľ vládzeš, choď pešky, lebo pohyb, to je život." A pomaly, so zreteľnou námahou a bolesťou pri každom kroku, odhodlane a dôstojne po boku svojej manželky Zity odkráčal z Archeologického ústavu naposledy...

Andrej Rajnič odišiel do večnosti. S jeho menom a s výsledkami jeho práce sa však mnohí budú ešte dlho stretávať pri štúdiu v dokumentačnom oddelení ústavu a pri hodnotení nálezísk, odkrývaných týmto našim dlhoročným a nezabudnuteľným spolupracovníkom.

Andrej, za všetko, čo si pre úspešný rozvoj archeológie na Slovensku vykonal, patrí Ti v mene celej našej archeologickej obce úprimná vďaka.

Nech Ti je zem slovenská ľahká! Česť Tvojej statočnej pamiatke!

Uchováme si na Teba svetlú spomienku.

T. Kolník

Za PhDr. Blažejom Benadikom, CSc. (*2. 2. 1919 - †4. 11. 2003)

Z radov slovenskej archeologickej obce navždy odišiel dlhoročný odborný a vedecký pracovník Archeologického ústavu SAV, priekopník programového bádania doby laténskej na Slovensku, Dr. Blažej Benadik, CSc.

Rodák zo Snežnice, okres Čadca, po vyučení sa remeslu študoval prehistóriu na Karlovej univerzite v Prahe. Na keltskú problematiku sa zamerával už v seminári prof. J. Filipa. Po absolvovaní vysokoškolského štúdia, od roku 1954 až do roku 1982 pracoval v Archeologickom ústave SAV v Nitre. Jemu vlastným pracovným nasadením a technickými schopnosťami sa zapojil do povojnového úsilia slovenských archeológov budovať vlastnú pramennú bázu. Ponajprv spracoval staršie nálezové fondy v korpuse Keltské pohrebiská na juhozápadnom Slovensku (Bratislava 1957). Dvojazyčná mutácia knihy umožnila prezentovať dovtedy temer neznámy materiál z viacerých keltských pohrebísk širšiemu okruhu európskej odbornej verejnosti, čo výraznou mierou pozmenilo obraz o dobe laténskej na Slovensku.

V bádani keltských pohrebísk pokračoval aj v ďalšej svojej aktivite na poli terénneho archeologického výskumu, menovite dvoch veľkých nekropol v Mani a Palárikove, čím viac ako zdvojnásobil dovtedy známy počet latenských hrobov zo Slovenska (Dve nové keltské pohrebiská na juhozápadnom Slovensku, Arch. Rozhledy 10, 1958, 520-524, 533-534; Keltské pohrebisko v Bajči-Vlkanove, Slov. Arch. 8, 1960, 393-451; Besonders angelegte Gräber auf der keltischen Gräberfeldern der Slowakei und ihre gesellschaftliche Bedeutung, Alba Regia 14, 1975, 97-106; Zur Datierung des jüngsten Horizontes des keltischen Flachgräberfelder im mittleren Donaugebiet, Symposium Ausklang der Latène-Zivilisation und Anfänge der germanischen Besiedlung im mittleren Donaugebiet, Bratislava 1977, 15-31; Keltisches Gräberfeld in Maňa, Slov. Arch. 26, 1978, 383-422; Maňa, Keltisches Gräberfeld, Fundkatalog, Nitra 1983). Nové poznatky vyhodnotil v štúdiu o grafitovej keramike v latenských hroboch (Slov. Arch. 9, 1961, 175-208) a v štúdiách o chronologických vzťahoch keltských pohrebísk na Slovensku (Slov. Arch. 10, 1962, 341-394; Slov. Arch. 11, 1963, 339-390).

Úplne nové poznatky o neskorolatskom osídlení Slovenska priniesli jeho výskumy v Zemplíne na východnom Slovensku a v Krnči na Ponitří (Die spätlátenezeitliche Siedlung von Zemplín in der Ostslowakei, Germánia 43, 1965, 63-91; News Finds of Zemplín, East Slovakia, Recent Archaeological Finds in Czechoslovakia, Praha 1966, 58-63; Die Besiedlung von Zemplín an der Wende der Zeitrechnung, Nitra 1966. VIe Congres International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques Tchécoslovaquie 1966 - Excursion en Slovaquie; Dakische Elemente in der spätlátenezeitlichen Kultur der Slowakei, Actes du VIe Congres Internacionál des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques 2, Praha 1971, 907-912; Neskorolatské opevnené sídlisko v Krnči, Arch. Rozhledy 19, 1967, 612-618, 622).

B. Benadik je spoluautorom troch syntetických prác z pravekých dejín Slovenska (Slovenská vlastiveda I, Bratislava 1961; Život a umenie doby železnej na Slovensku, Bratislava 1962 a Pravek východného Slovenska, Košice 1966) ako aj autorom viacerých prác so syntetizujúcim pohľadom na problematiku doby laténskej na Slovensku (Laténska kultúra na Slovensku. Zprávy čs. Společ. arch. 10, 1968, 31-45; Zemplín und die Frage der keltischen Besiedlung im nord-östlichen Teile des Karpatenbeckens, Archeol. Rozhledy 23, 1971, 322-325; Obraz doby laténskej na Slovensku, Slov. Arch. 19, 1971, 465-498; Doba laténska. Slovenské dejiny. Slovenská vlastiveda, Bratislava 1971, 103-122).

Ako prvý bádateľ doby laténskej na Slovensku začal na pôde Archeologického ústavu SAV systematický výskum plochých keltských pohrebísk a opevnených výšinných sídlisk. Jeho práce katalógového charakteru, v ktorých odbornej verejnosti sprístupnil širokú pramennú bázu jednak staršieho nálezového fondu, jednak nového materiálu z vlastných

výskumov, zostanú nepostrádateľným pramenným základom.

V čase jeho vrcholiacej terénnej i odbornoteoretickej aktivity mu osud pripravil neľahkú skúšku. Ťažká choroba manželky pripútanej po dlhé roky na lôžko si vyžiadala obetovať veľa času a síl. Napriek neľahkej situácii si zachoval svoju životnú filozofiu a humorne ladený prístup ku každému a k všetkému. A práve takýto zostáva vo vedomí nás, ktorí sme s ním zdieľali pracovný i osobný život.

J. Bujna

NOVÉ PUBLIKÁCIE

Redakcia Informátora SAS sa bude usilovať sprostredkovať čitateľom čo najširšiu paletu nových publikácií, zameraných na archeológiu, históriu, výnimočne aj na iné disciplíny, vydávaných na Slovensku. Z českých titulov robí redakcia výber podľa vlastného uváženia. Pretože vychádzajú veľké množstvá regionálnych publikácií a odborných periodík, a priestor nášho časopisu nedovoľuje predstaviť podrobnosti pre každú z nich, obmedzíme sa na uvádzanie krátkych anotácií len pri vybraných monografických a časopiseckých tituloch. Redakcia zostavuje rubriku na základe vlastných údajov, ako aj na základe rukopisov, dodávaných našimi prispievateľmi.

Monografické práce

Giorgio Agnese - Maurizio Re: Staroveký Egypt. Umenie a archeológia krajiny faraónov. Bratislava, Slovart 2003. Z anglického originálu *Ancient Egypt, Art and Archaeology of the Land of the Pharaohs* preložila PhDr. Anna Ráková. 192 strán, 1. slovenské vydanie, tvrdá väzba.

Výpravná, aj pre neodborníka pútavou formou napísaná publikácia zavedie čitateľa do jednej z najzaujímavejších krajín Afriky, ktorá bola svedkom vzostupu a pádu najzáhadnejšej zo stredomorských civilizácií.

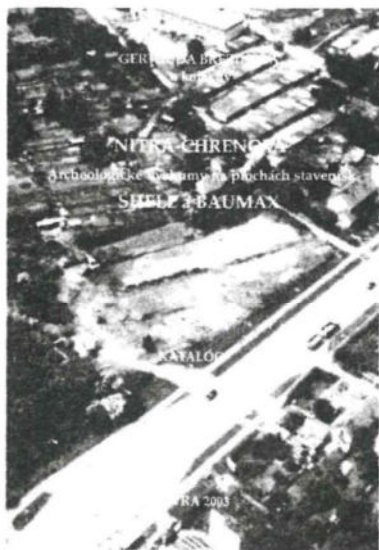
Jarmila Bednaříková: Stěhování národů. Praha, Vyšehrad 2003. Edícia *Historica*, 416 strán, 1. vydanie, tvrdá väzba.

Populárno-vedecká práca sa venuje nepokojnému obdobiu sťahovania národov, charakterizujúc nielen udalosti tohto pohnutého obdobia, ale zaoberá sa aj dejmi predchádzajúcimi (neskororímske obdobie) a nasledujúcimi (pozadie šírenia kresťanstva medzi Germánmi, obdobie do 8. stor.; s. 10).

Encyklopaedia Beliana. Slovenská všeobecná encyklopédia. Tretí zväzok Č – Eg. Bratislava, Encyklopedický ústav SAV 2003.

Jiří Bílek: Hádanky naší minulosti 3/Krutá smrt zbožné babičky. Praha, Euromedia Group k. s. – Knižní klub 2003. 344 strán, tvrdá väzba.

V tomto dieli *Hádank naší minulosti* sa čitateľ dostáva na „Bájný Velehrad“, hľadá Metodov hrob a „Cestou z Budče na Levý Hradec“ putuje až na bájnú vyvýšeninu „Místo Žiži“. Autor sa snaží, ako už v mnohých svojich predchádzajúcich knihách, spájať kritický prístup historika s pohľadom milovníka záhad.

Gertrúda Březinová a kol.: Nitra-Chrenová. Archeologické výskumy na plochách stavenísk SHELL a BAUMAX. Katalóg. Autorský kolektív: L. Benediková, M. Fabiš, M. Hajnalová, J. Hunka, L. Illášová, J. Jakab, K. Kuzmová, M. Vondráková. ASM, Tomus IX. Nitra, Archeologický ústav SAV 2003. 238 strán, z toho 28 obrázkov, 78 tabuliek, 15 fotografií.

V monografii sú vyhodnotené nálezy z dvoch záchranných archeologických výskumov.

Dana Cejnková – Balász Komoróczy – Jaroslav Tejral: Římané a Germáni: nepřátelé, rivalové, sousedé. Brno, Muzeum města Brna a Archeologický ústav AV ČR ve spolupráci s Moravským zemským muzeem v Brně a s nakladatelstvím SVAN 2003. Náklad 1000 výtlačkov, 1. vydanie, brožovaná väzba.

Pútavá, bohaty ilustrovaná, populárno-vedecká publikácia, vydaná pri príležitosti konania rovnomennej výstavy v Muzeu města Brna a v Moravském zemském muzeu v Brně v máji až októbri 2003. Spracované témy: Dejiny rímskeho kráľovstvá a republiky. – Císařství. – Římské provincie. – Římská armáda. – Obrana hranic, vojenské tábory. –

Germáni v době římské. – Gemánská knížata v Podunají. – Pohřby Germánů. – Sídliště Germánů. – Knižecí hrob u Mušova. – Markomanské války. – Krátkodobé tábory. – Hradisko u Mušova. – Mladší doba římská. – Konec doby římské. – Římané proti Germanům. Po rozložení stranových záložiek sa knižka mení na známú Tabulu Peutingerianu.

Vladimír Čtverák – Michal Lutovský – Miloslav Slabina – Lubor Smejtek: Encyklopedie hradišť v Čechách. Praha, Nakladatelství Libri 2003. 432 strán, 1600 výtlačkov, tvrdá väzba. Obsah: Předmluva – Hradiště – Dějiny archeologického poznávání českých hradišť – Třídění poloh a typů opevnění – Šest tisíc let opevňovacích prací – Stavba hradišť – Památková ochrana hradišť – Schematická časová tabulka budování hradišť v Čechách – Úvod k encyklopedické části – Pravěká a raně středověká hradiště v Čechách (Slovník lokalit A–Ž) – Slovníček pojmů – Prameny a literatura – Mapy pravěkých a raně středověkých hradišť v Čechách.

Martin Dohnal: Historická kulturní krajina v novověku. Vývoj vsi a plužiny v Borovanech u Běchyně. Praha, Ústav archeologické památkové péče středních Čech 2003. 160 strán, náklad 250 výtlačkov, brožovaná väzba.

Tomáš Durdík: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Dodatky. Praha, nakladatelství Libri 2002. 140 strán, 1000 výtlačkov, brožovaná väzba.

Kniha vznikla ako doplnok k 1. a 2. vydaniu Ilustrovanej encyklopedie českých hradů, a boli do nej zaradené, podľa slov samotného autora „početné informace o těžkých ztrátách (a to bohužel zdaleka ne všech), které ... české hrady jako jednu z nejatakovanějších součástí národního kulturního dědictví postihly“ (s. 7, 8).

Pavel Dvořák: Stopy dávné minulosti 1. Slovensko v praveku. Budmerice, Rak 2002. 336 strán, 1. vydanie, tvrdá väzba.

Slovensko v praveku otvára novú edíciu, ktorá nadväzuje na predchádzajúce cykly Pavla Dvořáka Odkryté dějiny a Zlatá kniha Bratislavy. 1. zväzok edície ponúka výlet do najstaršej histórie Slovenska, od príbehu gánoveckého nálezu neandertálcu po významné bronzové poklady pokročilej doby bronzovej.

Pavel Dvořák: Stopy dávné minulosti 2. Slovensko v staroveku. Budmerice, Rak 2003. 280 strán, 1. vydanie, tvrdá väzba.

Bezprostredne po vydaní prvého, je tu aj druhý zväzok Stôp dávné minulosti, ktorý čitateľa zavedie do času od obdobia starobronzových kultúr cez pobyt Keltov a Rimanov na Slovensku až po príchod nových etnických skupín na naše územie po rozpade Rímskej ríše.

Na vydanie už čaká tretia časť tohto rozsiahleho diela „Zrod národa - etnogenéza Slovákov“.

Vladimír Hašek – Rostislav Nekuda – Josef Unger (editoři): Ve službách archeologie IV. Sborník k 75. narozeninám Prof. PhDr. Vladimíra Nekudy, DrSc. Brno – Nitra, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně – Geodril Brno – Archeologický ústav SAV Nitra 2003. 336 strán, tvrdá väzba.

Zborník príspevkov, ktoré odznali na 5. pracovnej konferencii „Přírodovědecké metody v archeologii a antropologii“ 22. – 24. 5. 2002 v Moravském zemském muzeu v Brně.

Marián Klčo – Vladimír Krupa: Germánske hroby z doby rímskej, Krakovany – Stráže. Piešťany, Balneologické múzeum 2003. 53 strán, brožovaná väzba. Vydané pri príležitosti 75. výročia vzniku piešťanského múzea (1928 – 2003).

Útla publikácia predstavuje katalóg nálezov z bohatých kniežacích hrobov I., II., III. z Krakovian – Stráží, uložené v Balneologickom múzeu Piešťanoch. Pri jednotlivých predmetoch v katalógu boli opravené, resp. doplnené niektoré metrologické údaje, zjednotil sa opis predmetov, resp. u niektorých bol vypracovaný nový a kriticky sa pristúpilo k príslušnosti niektorých nálezov k hrobom, ako ich uvádzal V. Ondrouch (s. 10).

Jaroslav Malina (ed.): Panoráma biologické a sociokulturní antropologie. Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů 6. Jiří Svoboda: Paleolit a mezolit: Myšlení, symbolismus a umění. Brno, Nadace Universitas Masarykiana Brno, Masarykova Univerzita v Brně, Nakladatelství a vydavatelství Nauma v Brně 2002. 79 strán, brožovaná väzba.

Jaroslav Malina (ed.): Panoráma biologické a sociokulturní antropologie. Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů 9. Josef Unger: Pohřební ritus a zacházení s těly zemřelých v českých zemích (s analogiemi i jinde v Evropě) v 1. – 16. století. Brno, Nadace Universitas Masarykiana Brno, Masarykova Univerzita v Brně, Nakladatelství a vydavatelství Nauma v Brně 2003. 151 strán, brožovaná väzba.

Jaroslav Malina (ed.): Panoráma biologické a sociokulturní antropologie. Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů 19. Jiří Svoboda: Paleolit a mezolit: Pohřební ritus. Brno, Nadace Universitas Masarykiana Brno, Akademické nakladatelství CERM v Brně, Masarykova Univerzita v Brně, Nakladatelství a vydavatelství Nauma v Brně 2003. 128 strán, brožovaná väzba.

Petr Novák: Archeologický výskum halštatského hradiska na Tlstej hore v Prašníku. Trnava, Západoslovenské múzeum v Trnave 1996. 33 strán, 3 obrázky, 17 tabuliek, 100 výtlačkov, 1. vydanie,

brožovaná väzba.

Katalóg nálezov z výskumu halštatského hradiska v rokoch 1981 a 1982 predstavuje výber črepového materiálu, ktorý sa snaží podchytiť všetky zastúpené tvary nádob a typy výzdoby (s. 1). Reprezentatívna ukážka nálezov z uvedeného obdobia a oblasti poskytuje porovnávacie materiál pre analytické práce a je použiteľná v širšom územnom kontexte.

Martin Nodl – František Šmahel (edd.): Člověk českého středověku. Praha, Argo 2002. 500 strán, 1. vydanie, tvrdá väzba.

Jaroslav Peška – Jaroslav Tejral (Hrsg.): Das germanische Königsgrab von Mušov in Mähren. Teil 1, 2 mit Beiträgen von Claus v. Carnap-Bornheim, Eduard Droberjar, Jürgen Ilkjér, Ernst Künzl, Susanna Künzl, Jacek Andrzejowski, Dietrich Ankner, Michel Feugère, Anna-Barbara Follmann-Schulz, Pavel Havlíček, Marie Kostelníková, Karl R. Krierer, Ivan Mazura, Emanuel Opravil, Lubomir Peške, Marie Ptáčeková, Josef Riederer, Alena Samohýlová, Milan Stloukal. Teil 3 – Katalog. Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Forschungsinstitut für Vor- und Frühgeschichte. Monographien, Band 55, 2. Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Forschungsinstitut für Vor- und Frühgeschichte in Verbindung mit Archeologický ústav Akademie věd České republiky v Brně. Bonn – Mainz, Verlag des Römisch-germanischen Zentralmuseums in Kommission bei Dr. Rudolf Habelt GmbH 2002. 1503 Seiten, 131 Tafeln, 8 Farbtafeln, 2 Beilage, 1 Gesamtplan des Grabes. Tvrdá väzba. Trojzväzkové dielo, venované pamiatke Josefa Poulíka, komplexne spracúva archeologické nálezy z kniežacieho hrobu, objaveného 21. októbra 1988. Dielo dopĺňajú príspevky bádateľov z prírodovedných odborov a katalóg nálezov.

Alexander Ruttikay – Matej Ruttikay – Peter Šalkovský (editori): Slovensko vo včasnom stredoveku. Nitra, Archeologický ústav SAV pod patronátom Union Académique Internationale, Bruxelles a Union Internationale des Sciences préhistoriques et protohistoriques (C.I.P.S.H – U.N.E.S.C.O) 2002. 211 strán, tvrdá väzba.

Publikácia, ako ju charakterizovali samotní autori (s. 7), je venovaná širokému okruhu čitateľov, a vznikla, okrem iného, aj ako reakcia na podnety verejnosti v priebehu výstavy Stred Európy okolo roku 1000, inštalovanej od júna do októbra 2002 v Bratislave. Forma spracovania nových faktov v rámci 15 výberových kapitol však zodpovedá aj potrebe stručného syntetického náčrtu kultúrnych a hospodárskych dejín územia Slovenska vo včasnom stredoveku (5. – 12. storočie).

Květa Smoláriková: Abusir VII. Greek Imports in Egypt. Graeco-Egyptian Relations During the First Millennium B. C. Praha, Czech Institute of Egyptology, Faculty of Arts, Charles University 2002. 122 pages, 1st edition.

Miroslav Sopoliga: Ukrajinci na Slovensku. Etnokultúrne tradície z aspektu osídlenia, ľudovej architektúry a bývania. Komárno – Dunajská Streda, Fórum inštitút – Spoločenskovedný ústav. Výskumné centrum európskej etnológie. – Vydavateľstvo Lilium Aurum 2002. 174 strán, 1. vydanie, brožovaná väzba. Etnografické spracovanie problematiky osídlenia, ľudovej architektúry a bývania ukrajinskej národnostnej menšiny, žijúcej na východnom Slovensku, ktorá je súčasťou tzv. karpatskej kultúry. Ide o publikáciu, ktorá vznikla na základe materiálov z terénneho výskumu autora v rámci vedecko-výskumnej činnosti Múzea ukrajinsko-rusinskej kultúry vo Svidníku.

Stratené civilizácie. Bratislava, Reader's Digest Výber 2003. 320 strán, tvrdá väzba.

Bohato ilustrovaná, veľkoformátová publikácia ponúka základný chronologický prehľad ľudských dejín približne od roku 11 000/10 000 pred n. l. do 16. stor. n. l. a zvlášť sa venuje najvýznamnejším archeologickým náleziskám (napr. Čatal Hüyük, Sakkára, Mykény, Chattušaš, Babylon, Kartágo, Petra, Pompeje, Konštantínopol, Čchang-an, Tenochtitlán).

Ján Tibenský - Viera Urbancová: Slovensko očami Európy. 900 - 1850. Bratislava, Academic Electronic Press 2003. 330 strán, tvrdá väzba.

Kniha so širokým chronologickým záberom (začiatok 10. - 19. stor.) ponúka možnosť nazrieť do meniaceho sa historicko-kultúrneho obrazu o našom území tak, ako ho videli a vo svojich „cestopisoch“ zaznamenali cudzí cestovatelia. Jednotlivé kapitoly sú doplnené o krátke ukážky najzaujímavejších historických textov, pretože „práca s cestopismi“, ako píše v úvode J. Tibenský (s. 6) „si žiada aj svojský štýl“.

Redakcia

Východní křesťanství. Doprovodné texty k výstavě z cyklu Velká světová náboženství pořádané 26.9.1003 – 31.1.2004. Kolektiv autorov: PhDr. P. Šuleř, ThDr. P. Aleš, PhDr. V. Vavřínek, CSc., PhDr. L. Galuška, CSc., doc. PhDr. L. Kropáček, CSc., doc. PhDr. J. Kandert, CSc., PhDr. V. Černý, doc. PhDr. P. Boček, CSc., PhDr. V. Štěpánek, S. Mileusnić, M.A., Mgr. M.E. Gheorghe, Mgr. P. Balcárek, Mgr. J. Břečka, PhDr. F. Gutek. Brno, Moravské zemské muzeum 2003. 81 strán, brožovaná väzba, farebná obálka.

Pri príležitosti otvorenia novej, v poradí už štvrtej výstavy z cyklu Veľké svetové náboženstvá v Paláci šľachticov v Brne vydalo Moravské zemské múzeum publikáciu, tentokrát k výstave s názvom „Východní křesťanství“.

Kolektív autorov mapuje stručne a prehľadne históriu a súčasnosť východnej kresťanskej cirkvi v jednotlivých štátoch v rámci Európy, afrických a ázijských oblastí. V úvode sa zoznámime so základnou charakteristikou východnej kresťanskej cirkvi, s jej ideológiou, s procesom zriaďovania a so súčasnou pravoslávnu cirkvou. V jednotlivých kapitolách sú predstavené tieto témy: Veľká Morava a úloha cyrilometodějské mise, Byzantská ríša a vznik východného kresťanství, Kresťané v Egypte – Koptové, Dejiny etiopskej cirkve, Kresťané na Blízkom východe, Pravoslavná cirkev v Gruzii, Arménska apoštolská cirkev, Ruská pravoslavná cirkev, Srbská pravoslavná cirkev, Postbyzantské umění na území Řecka, Historický náčrt dějin Rumunské pravoslavní cirkve, Pravoslavná cirkev v českých zemích a na Slovensku, Česká pravoslavná cirkev za Heydrichiády, Historický a cirkevní vývoj východního Slovenska.

E. Fottová

Hans Küng: Katolícka cirkev. Stručné dejiny. Bratislava, Slovart 2003, 255 strán

Publikácia Katolícka cirkev a jej stručné dejiny veľkého Hansa Künga je významná i keď kontroverzné dielo o dejinách katolíckej cirkvi a o jej mieste vo svete, počnúc učením Ježiša Krista až do dnešných dní.

Paul Johnson: Renesancia. Slovart. Bratislava 2002, 192 strán

Krátka história vzniku a vývoja renesancie od britského žurnalistu, autora vyše tridsiatich kníh, známych aj na Slovensku.

B. Kovár

Stadt und Landschaft in der Antike. ANODOS - Supplementum 3. Trnava 2003. 196 strán vrátane obrazových príloh.

Publikácia je výsledkom medzinárodného projektu, ktorý sa v roku 2003 uskutočnil v spolupráci Katedry klasickej archeológie TU v Trnave a Ústavu pre klasicкую archeológiu Viedenskej univerzity (Institut für Klassische Archäologie der Universität Wien), v rámci bilaterálneho programu "Akcia Rakúsko - Slovensko" (SAIA - ÖAD), s podporou projektu VEGA č. 1/0456/03. Obsah: KUZMOVÁ, K. - GASSNER, V.: Vorwort; SCHMIDT-COLINET, A.: Zur Urbanistik von Palmyra. Alte und neue Fragen; DUFKOVÁ, M.: Landschaft und landwirtschaftliches Hinterland griechischer Städte; GELENCSE, É. - RATIMORSKÁ, J. - STECK, C.: Les remparts romains d'Arles. Projet d'aménagement; RATIMORSKÁ, J.: Le théâtre romain d'Orange. Recherche sur la couverture du théâtre; POCHMARSKI, E.: The Portraits of the Roman Province of Noricum; GUGL, Ch.: Ferrum Noricum und römisches Militär. Bemerkungen zum vicus Feldkirchen und zur römischen Militärpräsenz in Virunum und seinem Umfeld; HOŠEK, R.: Einige Bemerkungen zu den öffentlichen Spielen in den Donauprovinzen; GASSNER, V.: Heiligtümer in Carnuntum - ein kritischer Überblick; VARSÍK, V.: Veľký

Meder und Bratislava-Trnávka: zwei germanische Siedlungen im Vorfeld des pannonischen Limes (Befunde und Chronologie: eine Übersicht).

Kelemantia - Brigetio. Tracing the Romans on the Danube. Guide./Kelemantia - Brigetio. Auf den Spuren der Römer an der Donau. Wegweiser. 2003. 62 strán, farebná tlač.

Sprievodca po rímskych pamiatkach na Dunaji v anglickej a nemeckej jazykovej mutácii je dielom autorského kolektívu László Borhy, Klára Kuzmová, Ján Rajtár a Emese Számadó a ich odborných a technických spolupracovníkov. Jeho vydanie podporili dva projekty zamerané na aktivity mladých ľudí v oblasti starostlivosti o kultúrne pamiatky, a to projekt Medzinárodného višegrádskeho fondu "Po stopách Rimanov - letná škola" (č. 4109-2003-IVF) a projekt Ministerstva školstva SR "Ochrana a záchrana archeologických a historických pamiatok na Slovensku ako súčasť európskeho kultúrneho dedičstva". Publikácia pozostáva zo štyroch hlavných kapitol, nazvaných Na hraniciach Rímskej ríše, Brigetio - rímsky tábor a mesto, Kelemantia - pevnosť na ľavom brehu Dunaja a Sprievodca. Je bohato ilustrovaná fotografiami, reprodukciami, kresbovými rekonštrukciami, situačnými plánmi a mapkami. Okrem základných informácií o rímskych pamiatkach a ich historickom kontexte obsahuje aj údaje o turistických pozoruhodnostiach tohoto regiónu.

K. Kuzmová

Nikolina Urbančíková: Kovy na východnom Slovensku. Výberová bibliografia. Košice, Štátna vedecká knižnica v Košiciach 2003. 239 strán textu.

Publikácia obsahuje údaje o monografiách a článkoch zaoberajúcich sa spracúvaním kovov, z ktorých prevažná väčšina je dostupná vo fondoch ŠVK v Košiciach. Chronologicky a materiálno-technologicky je rozdelená na tri hlavné kapitoly: 1. Obdobie počiatkov a rozvoja metalurgie kovov od praveku až po 13. storočie. 2. Obdobie rozmachu špecializovaných remesiel od 13. do 18. storočia. 3. Obdobie továrenskej výroby a technickej revolúcie v zlievárenstve a strojárstve od 18. do počiatku 20. storočia. Práca obsahuje 655 záznamov zoradených abecedne podľa autorov alebo názvov. Tematickú orientáciu umožňujú názvy kapitol. Pre podrobnejšie vyhľadávanie sú dobrou pomôckou predmetový, autorský, personálny a geografický register. Výber titulov je orientovaný regionálne, na práce zaoberajúce sa len územím východného Slovenska. Z publikácií so širším územným záberom uvádza autorka tie, ktoré obsahujú pre sledovaný región dôležité informácie.

E. Miroššayová

Slovenská archeológia L/2. Nitra, Archeologický ústav SAV 2003. 222 strán, tvrdá väzba. Zoznam príspevkov: Jozef Bátora: Contribution to the problem of „craftsmen“ graves at the end of Aeneolithic and in the Early Bronze Age in Central, Western and Eastern Europe. – Zoja Benkovsky-Pivovarová: Zur Datierung des bronzezeitlichen Brunnens von Gánovce. – Matej Ruttkay: Mittelalterliche Siedlung und Gräberfeld in Bajč-Medzi kanálmi (Vorbericht). – Milan Hanuliak – Jozef Ižóf: Veľkomoravské pohrebisko v Galante (K možnostiam rekonštrukcie poznatkov z fragmentov veľkomoravských pohrebísk). – Jubileá: Životné jubileum PhDr. Zlaty Čilinskej, DrSc. – Jubilujúci PhDr. Titus Kolník, DrSc. – K životnému jubileu doc. PhDr. Václava Furmánka, DrSc. – Správy: Václav Furmánek: Slovenská archeologická výstava v Taliansku. – Elena Miroššayová: VII. kolokvium „Obdobie popolnicových polí a doba halštatská“. – Susanne Stegmann-Rajtár: Konferencia „Ost-West Beziehungen während der Eisenzeit in Europa“. – Titus Kolník: „10 Jahre Römisch-Germanische Kommission“. – Titus Kolník: 15. Internationales Symposium Grundprobleme der frühgeschichtlichen Entwicklung im mittleren Donauraum „Wasserwege: Lebensadren – Trennungslinien“. – Alexander T. Ruttkay: Medzinárodná výstava „Stred Európy okolo roku 1000“. – Recenzie: Václav Furmánek: Mária Novotná: Die Fibeln in der Slowakei. – Eduard Krekovič: Josef Unger: Pohřební ritus a zacházení s těly zemřelých v českých zemích. – Juraj Pavúk: Eva Lenneis und Jens Lüning: Die altbandkeramischen Siedlungen von Neckenmarkt und Strögen. – Zuzana Slivenská: Petr Sommer: Začátky křesťanství v Čechách. Kapitoly z dějin raně středověké duchovní kultury. – Ladislav Veliačik: Bogusław Gediga/Danuta Piotrowska (ed.): Kultura symboliczna kręgu pól popielnicowych epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w Europie środkowej.

Slovenská archeológia LI/I. Nitra, Archeologický ústav SAV 2003. Tvrdá väzba.

Zoznam príspevkov: Jozef Bátora: Kupferne Schaftlochste in Mittel-, Ost- und Südosteuropa (Zu Kulturkontakten und Datierung – Äneolithikum/Frühbronzezeit). – Jozef Bujna: Spony z keltských hrobov bez výzbroje z územia Slovenska. (Typovo-chronologické triedenie LTB- a C1 spôn). – Jan Lichardus: Grundriss einer altslawischen Holzkirche von Modrá. – Alexander T. Ruttkay: Stredoveké panské sídlo v Partizánskom-Šimonovanoch. – Eva Hajnalová – Mária Hajnalová: Stredoveké sídlo v Partizánskom-Šimonovanoch z pohľadu archeobotaniky. – Správy: Susanne Stegmann-Rajtár: Symposium „Die Urnenfelderkultur in Österreich – Standort und Ausblick“. – Gertrúda Březinová: Konferencia „Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku“. – Recenzie: Milan Hanuliak: Jan Botík (zost.). obyčajové tradície pri úmrtí a pochovávaní na Slovensku s osobitým zreteľom na etnickú a konfesionálnu mnohotvárnosť. – Klára Marková: Marek Gedl: Di Bronzegefässe in Polen. – Jozef Vladár: Václav Furmánek/Vencesla Kruta: L'Ét d'oro dei Carpazi. Ceramiche e metalli dell'etr del Bronzo della Slovacchia 2300-800 a. C.

Ondrej Ožd'áni (zost.): Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v rokoch 1984 – 1993. Register. Nitra, Archeologický ústav SAV 2003. 285 strán, brožovaná väzba.

Zborník Slovenského národného múzea XCVI – Archeológia 12. Bratislava, Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum 2002. 142 strán, brožovaná väzba.

Venované PhDr. Alojzovi Habovštiakovi, DrSc. k nedožitému životnému jubileu.

Zoznam príspevkov: Alexander T. Ruttkay: Nedožité sedemdesiate narodeniny Alojza Habovštiaka. – Jozef Paulík: Príspevok ku kultu doby bronzovej I. – Melanie Holcomb: Recent Acquisitions of Bronze Age Objects at The Metropolitan Museum of Art, New York. – Igor Bazovský: Bronzové predmety z doby laténskej a rímskej z Bratislavy-Rusoviec. – Vladimír Turčan: Niekoľko menších včasnostredovekých nálezov z juhozápadného Slovenska. – Peter Baxa – Margaréta Musilová: K počiatkom osady sv. Michala v Bratislave. – Zdeněk Farkaš: Stredoveké opevnenie v Pezinku, časť Cajla. – Zoltán Drenko: Zaniknutá kostolná pevnosť vo Svodíne. – Materiály: Zdeněk Farkaš – Daniel Ozdín: Medená sekera typu Kozarac z neznámej lokality na Slovensku. – Juraj Bartík: Sídliisko z dony bronzovej vo Vozokanoch. – Juraj Bartík – Zdeněk Farkaš: Bronzová sekera z Pezinka. – Igor Bazovský: Zoomorfná spona z Bratislavy-Jaroviec.

Zborník Slovenského národného múzea XCVI – Etnografia 43. Bratislava, Slovenské národné múzeum 2002. 202 strán, brožovaná väzba.

Zborník Slovenského národného múzea – Prírodné vedy XLVIII. Bratislava, Slovenské národné múzeum-Prírodovedné múzeum 2002. 115 strán, brožovaná väzba.

Zborník Slovenského banského múzea XIX. Banská Štiavnica, Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici 2002. 168 strán, brožovaná väzba.

Zborník Mestského múzea - Bratislava XIV. Bratislava, Mestské múzeum v Bratislave 2002. 134 strán, brožovaná väzba.

Historické štúdie 42. Ročenka Historického ústavu SAV. Bratislava, Veda, vydavateľstvo SAV. 2002. 276 strán, brožovaná väzba.

Historický časopis 51/3. Bratislava, Historický ústav SAV v spolupráci so Slovak Academic Press, spol. s r. o. 2003. 576 strán, brožovaná väzba.

Mineralia slovac 35/1. Bratislava, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra. 2003. 74 strán + 16 stranová príloha Geovestník, brožovaná väzba.

V čísle sú publikované príspevky, ktoré odzneli na podujatí XVIIth Congress of the Carpathian-Balkan Geological Association, Bratislava, September 1-4, 2002.

Archaeologia historica 28/03. Editori: Vladimír Nekuda – Zdeněk Měřinský – Pavel Kouřil: Sborník příspěvků přednesených na XXXIV. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na interetnické vztahy ve středověku a jejich odkaz v hmotné kultuře. Opava 23.-27. září 2002. Brno, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Archeologický ústav AV ČR v Brně a Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity 2003. 688 strán, náklad 900 výtlačkov, 1. vydanie, tvrdá väzba.

Archeologické rozhledy LV/1. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2003. 224 strán, brožovaná väzba.

Archeologické rozhledy LV/2. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2003. 224 strán, brožovaná väzba.

Archeologické rozhledy LV/3. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2003. 684 strán, brožovaná väzba.

Památky archeologické XCIII/1. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2002. 146 strán, brožovaná väzba.

Zoznam príspevkov: Ivana Pleinerová: Hostivice: Animal and human skeletons from an Early eneolithic settlement. – René Kyselý. Osteological Analysis of animals buried in Hostivice (Prague West District) – Funnel Beaker Culture (TRB) and a comparison of animal remains from Hostivice with other contemporary finds from Czech republic and Central Europe. – Jiří Hrala – Jaroslav Špaček: Ein spätbronzezeitlicher Maskenfund aus Mittelböhmen. – Nad'a Lejčková – Vladimír Hanykýř: Spektralanalyse einer Probe der Maske von Ostrov. – René Kyselý. The animal bones form a Late Bronze Age feature at Ostrov. – Zdenka Nemeškalová-Jiroudková: Grošovský nálezy z husitského období z Bačeti, o. Rychnov nad Kněžnou. – Recenze: Slavomil Vencel: Latvijas senāka vesture. 9. g. t. pr. Kr. – 1200. g. (Summary: The Prehistory of Latvia. 9th millennium BC – 1200 AD). – Natalie Venclová: Peter S. Wells: The barbarians speak. How the conquered peoples shaped Roman Europe. – Jan Bouzek: Výroba a sídla v době laténské. – Projekt Loděnice. S příspěvky E. Neustupného, M. Malkovského, B. Žákové a P. Valterové. – Jan Bouzek: Eduard Droberjar: Příběh o Marobudovi a jeho říši. – Nad'a Profantová: Zoll-Adamikova, H. – ekówna, M. – Nosek, E. M. 1999: The Early Medieval Hoard from Zawada Lanckorońska (Upper Vistula River). – Pokyny pro autory.

Památky archeologické XCIII/2. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2002. 310 strán, brožovaná väzba.

Zoznam príspevkov: Slovo úvodom – Natalie Venclová: Druidové, archeologie a historie. – J. V. S. Megaw – M. R. Megaw: The Bronze Mount from Droužkovice, Northwes Bohemia. – Miloš Čižmár: Laténský depot ze Ptení. – K poznání kontaktů našeho území s jihem. – Zuzana Karasová: Spony z keltského oppida na Třísově. – Miloš Čižmár – Jaromír Leichmann: Laténské žernovy ze Starého Hradiska. – Eva Kolníková: Mince z keltského oppida Hostýn. – Helena Svobodová: Bronze vessels from the collection of classical antiquity at the National Museum Prague – II. – Recenzie: Jan Bouzek: krzysztof Nowicki: Defensible sites in Crete c. 1200 – 800 B.C., LM IIIB/C through Early Geometric. – Miloslav Chytráček: Wolfgang Kimmig (Hrsg.): Importe und mediterrane Einflüsse auf der Heuneburg. – Drahomíra Frolíková: K. Tomková: Levý Hradec v zrcadle archeologických výzkumů. – Eva Černá: Peter Steppuhn : Glasfunde aus Schleswig, Ausgrabungen in Schleswig, Berichte und Studien 16. Archäologisches Landesmuseum Schleswig. – René Kyselý: Reitz, E. J. and Wing, E. S. 1999: Zooarchaeology.

Výzkumy v Čechách 2000. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2003. 455 strán, brožovaná väzba.

Redakcia

Medea – Studia mediaevalia et antiqua

Tento rok vyšlo už šieste číslo zborníka Medea (Studia mediaevalia et antiqua), ktorého hlavnou náplňou je uverejňovať práce mladých archeológov a historikov so zameraním na staroveké a na stredoveké dejiny. Zborník je jednou z mála možností, kde môžu publikovať svoje práce. Na začiatku vznikol ako projekt študentov, no dnes v jeho redakcii pracujú hlavne doktorandi a odborní asistenti z rôznych inštitúcií.

Ďalším cieľom zborníka je vysporiadanie sa s problémom reflexie a sebareflexie, ktorá v slovenskej vede tak chýba. Skúsenosťou historika, alebo archeológa býva často stretnutie so vzdelaným človekom, pýtajúcim sa tradične: „Aký význam má vlastne práca historikov a v čom je jej spoločenský prínos?“ Medea sa pokúša nájsť odpovede aj na túto zdanlivo jednoduchú otázku.

Zborník vychádza s podporou Filozofickej fakulty UK v Bratislave a rektora Univerzity Komenského v Bratislave a je dôkazom, že i v ekonomicky náročnom období sa dajú nájsť financie na podporu vedy. Medea, ako jedna z mála slovenských periodík, je v kompletnej podobe uverejnená na internete (internetová adresa: www.geocities.com/zbornik_medea).

Posledné číslo obsahuje tieto príspevky:

Jana Klíčová: Archeologická interpretácia dokladov stavebnej obety s využitím poznatkov príbuzných vedných disciplín.

Igor Očkovič: Panovník v kontexte politickej a vojenskej štruktúry Akkadskej ríše

Branislav Kovár: Germánska spoločnosť v období Rímskej ríše

Miroslav Lysý: Základná charakteristika východnej politiky Konráda II. (1024 – 1039)

Katarzyna Wróblewska: Joachim z Fiore – mystik, exegéta, vizionár

Martina Kalabová: Venné majetky uhorských kráľovien za Barbory Celjskej a Alžbety Luxemburskej

Okrem odborných príspevkov časopis obsahuje recenzie, informácie o možnostiach internetu a rozhovor o dejinách s doc. PhDr. Michalom Slivkom, CSc., PhDr. Jánom Steinhübelom, CSc., a Mgr. Vincentom Múcskom, PhD.

Momentálne redakcia pripravuje ďalšie číslo, ktoré by sa malo objaviť na jar v roku 2004.

B. Kovár

Regionálne monografie a zborníky

Peter Keresteš: Dejiny Ivanky pri Nitre. Monografia dejín obce do roku 1945. Nitra - Bratislava, Cad Press 2003. 288 strán, tvrdá väzba.

Vladimír Krupa - Magda Pekárová: Balneologické múzeum v Piešťanoch jubiluje (75. výročie vzniku Piešťanskej muzeálnej spoločnosti a založenia múzea 1928 - 2003). Piešťany, Balneologické múzeum 2003. 47 strán, brožovaná väzba.

Stanislav Petráš: Kapitoly z dejín Dolnej Krupej. História obce Dolná Krupá v obrazoch. Pri príležitosti 890. výročia 1. písomnej zmienky o obci vydal Obecný úrad v Dolnej Krupej. Dolná Krupá 2003. 208 strán, tvrdá väzba.

Redakcia

NOVÍ ČLENOVIA

Mgr. Daniel Ozdín, PhD.

REDAKČNÁ VÝZVA

Redakcia Informátora SAS chce doplniť údaje uvedené v otvorenom liste o technické údaje a potrebné parametre rukopisov. Záujemcov o uverejnenie príspevkov prosíme o zasielanie rukopisov na adresu uvedenú v tiráži alebo na e-mailovú adresu hlavnej redaktorky (pozor na zmenu oproti predchádzajúcim číslam Informátora: luciabenedikova@yahoo.com).

Rukopisy zasielajte v nasledovnej forme:

1. Texty vo formáte *.rtf/doc, bez akýchkoľvek tabulátorov, odrážok, najpraktickejším variantom je použitie fontu Times New Roman CE. Do textu nekladajte žiadne logá, obrázky a pod.

2. Obrazovú prílohu posielajte oddelene, digitalizované fotografie vo formáte *.jpg/psd, kresby *.tif/jpg. Texty k obrazovej prílohe uveďte v textovej časti príspevku.

Ďakujeme.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori.

Slovenská archeologická spoločnosť Vám vinšuje pokojné vianočné sviatky a energické vykročenie do nového roku 2004.

PF 2004

Vydáva Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v Nitre (Akademická 2, 949 21 Nitra).
Hlavný redaktor: Mgr. L. Benediková, Redakčná rada: PhDr. J. Chovanec, PhDr. R. Malček, Mgr. M. Soják, Ph.D., PhDr. V. Turčan. Počítačová sadzba: L. Benediková, P. Červeň. (Na embléme pintadera zo 6. stor. pred Kr. zo Smoleníc. Návrh a grafické stvárnenie J. Marettová).
Vytlačilo: Reprografické stredisko AÚ SAV v Nitre.